

CÂNDELA DE MONTRÉAL

LA CHANDELLE DE MONTRÉAL

Anul XXIV Nr. 1

ianuarie – februarie 2020 –

48 pagini

JOURNÉE (INTER)NATIONALE DE L'ÉCRITURE À LA MAIN

La Journée nationale de l'écriture manuscrite du 23 janvier nous encourage à mettre du papier sur papier et à écrire nos pensées.

Écrire à la main ressemble à prendre une profonde inspiration. Les pensées confuses doivent être triées avant que l'encre ne déborde sur une page blanche. Ils doivent compter et être dignes des lignes qui le rempliront. C'est un exercice de foi. Et cela demande aussi de la pratique.

COMMENT OBSERVER

Commencez un journal.

Envoyez une lettre manuscrite à un ami ou un membre de la famille.

Écrivez une nouvelle ou un poème.

Prenez un cours de calligraphie.

Rédigez une liste de tâches.

Laissez une note d'amour à quelqu'un qui vous est cher.

Complimentez quelqu'un avec un pense-bête manuscrit.

Payez par chèque - si vous osez.

Laissez à votre serveur une astuce et un mot de remerciement manuscrit pour leur service.

Le 23 janvier a été choisi car c'est l'anniversaire de John Hancock. John Hancock a été la première personne à signer la Déclaration d'indépendance.

[aldaycalendar.com/
national-handwriting-day-january-23/](http://aldaycalendar.com/national-handwriting-day-january-23/)
(traduit et adapté en français)

Rugăciunea unui Dac.

Pe când nu era moarte, nimic murmurilor,
Nici simbulum lumini de viață datelor,
Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una,
Pe când pământul, cerul, vechiul, lumea toată
Erau din rându-l celor ce n'au fost niciodată,
Pe atunci era Tu singur, încălță-mă'ntr'eb în sine-mi:
Am căne-ți zeul, căru-i pleacă-m a noastră inemi.

El singur zeu statut-a mântuie de-a fi zeu
Și din urian de ape puteri au dat scântei,
El zeilor dă ruflet și lumii fericire,
El este-al omeneiilor vor de mântuire,
Al suimile noastre, cântare aduce-ți-l,
El este moartea morții și învierea vieții!

Al Emines

Sumarul numărului

PREDICA DESPRE POSTUL MARE Liviu ALEXANDRESCU, preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal	3
TAINA NUNȚII Nicolae MARINESCU, Diacon.....	4
PREGĂTIRILE, PERIPEȚIILE ȘI RISCURILE AVENTURII AMERICANE Victor ROSCA.....	6
CE A ÎNSEMNAT PENTRU MINE PĂRINTELE STĂNILOAE? Dumitru ICHIM	7
MIRUNA DE-A BERBELEACUL PRINTRE GÂNDURI Miruna OCNĂREANU	9
MIHAI VITEAZUL, „Restitutor DACIAE” (I) Angela FAINA.....	10
ÎNTRE PĂMÂNT ȘI CER Milena MUNTEANU	14
LA SFÂNTUL VALENTIN George FILIP.....	15
ELEMENTE DE TEOSOFIE GETICĂ LA NAE IONESCU Marius FINCĂ	16
NOTES DE CHEVET (8) Miruna TARCAU.....	20
VERSURI Marcela STRAUA	21
SINGUR (fragment) Leonard I. VOICU	22
SCULPTURA ȘI CUVÂNTUL Veronica PAVEL LERNER	24
POEZII BASARABENE Lilian CUREVICI	25
CALVARUL LIPSIT DE RAȚIUNE Boris GUZUN.....	26

„SIBERIA DIN OASE” Corina Diana HAIDUC.....	27
POEZII Cristina-Marina MURGEA	28
FARMECUL LUCRURILOR SIMPLE Elena BUICA.....	29
REMORCUȚELE – II – Elena OLARIU	30
SOPHIA (fragment) Flavia-Maria GOGA.	31
E IARNĂ Lia RUSE	32
LUMINA ȘI IUBIREA ÎN PSALMII PREOTULUI-POET – DUMITRU ICHIM ȘI ÎN CEI ARGHEZIENI Emilia STROE.....	33
GAUDEAMUS, CEL MAI PRESTIGIOS TÂRG DE CARTE DIN ROMÂNIA Anca SÎRGHIE	36
„TIMPUL PREȚIOS AL PERSOANELOR MATURE” Magda BOTEZ	37
ALT SOARE Ticu LEONTESCU.....	37
DIMINEȚILE SFINȚILOR (selecție) Maria IEVA.....	38
VIAȚĂ DIN BELȘUG Gabriela TÂNASE	39
POEZII Camelia ARDELEAN	41
LIRISMUL FEMININ: NATURA ȘI VALORILE ROMÂNEȘTI ÎNTR-UN CONDEI -Convorbire cu poeta Lia Filoteia Ruse- Eva HALUS	42
ÎNTÂMPĂRI DE VARĂ ȘI DE IARNĂ (fragment dintr-un jurnal) Melania RUSU CARAGIOIU	46
ANUNȚURILE COMUNITĂȚII	47
PRIMA CARTE ÎN LIMBA ROMÂNĂ, scrisă de DIACONUL CORESI Angela FAINA	48

Candela de Montreal , revistă fondată și editată, din 1997, de Victor Roșca
CANDELA DE MONTREAL ARE CA SCOP PROMOVAREA CULTURII ȘI LITERATURII
SCRISE DE AUTORI ROMÂNI DIN CANADA

Redacția și administrația: 8060 Christophe Colomb, Montréal, Québec, Canada H2R 2S9; Telefon:(514) 736-0950

Redactor Șef: Victor Roșca

Secretară de red.: Corina Diana Haiduc

Redactor consultant: Leonard Ionuț Voicu

Ilustrațiile : Angela Faina

Consilier de redacție: pr. Liviu Alexandrescu

Redactori : Angela Faina, Nicolae Marinescu

Tehnoredactare: Marius Neaga

PREDICA DESPRE POSTUL MARE

Liviu ALEXANDRESCU,

preot paroh al Catedralei „Buna Vestire” din Montreal

„Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își smolesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă, și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție.” (Sf. Ev. Matei VI, 16-18).

Ce trebuie să știm despre Postul Mare!

Iubiți credincioși!

Biserica Ortodoxă de Răsărit, a rânduit pentru dreptcredincioșii creștini anumite posturi. Căci postul -- zice Sfântul Ioan Gură de Aur -- „potolește trupul, înfrânează poftele cele nesăturate, curățește și înaripează sufletul și îl înalță”.

Vremea Postului Mare este cunoscută sub denumirea de „urcuș spre Înviere” și este asemănată cu o scară spre Marele Praznic al Învierii Domnului Iisus Hristos din morți și ține 40 de zile, până în Noaptea Învierii sau Noaptea de Paște.

Sfântul Vasile cel Mare spune că postul este porunca cea mai veche, căci Dumnezeu a poruncit lui Adam: „din toți pomii poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca vei muri negreșit!” (Facere II, 16-17).

Prin post și rugăciune, se caută dobândirea Duhului Sfânt, luminarea minții noastre, ca să „gândim ca și Hristos, să vedem ca Hristos și să simțim ca Hristos” (I Corinteni II, 16).

Postul este de două feluri: post trupesc, adică înfrânare de la mâncare pe un timp limitat, cu scopul de a ne ruga mai curat lui Dumnezeu și de a ne stăpâni firea și postul sufletesc, adică înfrânarea limbii, a ochilor, a auzului de la cele rele, a mâinilor, să nu lucreze vreun păcat și mai ales înfrânarea minții și a inimii de la pofte și de la tot felul de răutăți.

Postul devine complet, numai dacă este însoțit de rugăciune, milostenie și fapte bune.

Sfântul Ioan Gura de Aur spune: „Dacă vrei să dai două aripi puternice rugăciunii tale, atunci însoțește rugăciunea ta cu post și milostenie, pentru că nu cei săraci au nevoie de cei bogați, ci dimpotrivă, bogații au nevoie de cei săraci, căci săracul dobândește doar o pâine și o haină, iar bogatul dobândește prin sărac, cerul și fericirea veșnică”.

Domnul Iisus Hristos a murit pe Cruce. El suferă pentru fiecare dintre noi, ori de câte ori Îl crucificăm, prin păcatele pe care le săvârșim.

Sfântul Pavel spune: „răstignim a doua oară pe Fiul lui Dumnezeu și-L facem de batjocură”. Suferința lui Hristos, poate fi mai mare sau mai mică, în funcție de ce facem fiecare dintre noi. Așadar, a venit timpul binecuvântat de Dumnezeu, să putem petrece Postul Mare, cu toata ființa noastră, cu multă

rugăciune, alături de Domnul Hristos, de Maica Sa și de toți Sfinții.

Prin toate acestea ne regăsim în comuniune cu Dumnezeu, înțelegem că suntem făcuți să participăm la viața veșnică, infinită a lui Dumnezeu.

„Să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos, Soarele dreptății” ’spune cântarea bisericească, să vedem lumina dumnezeiască și pe Hristos, Dătătorul de lumină. „Lumina Lui Hristos din noaptea Învierii, acoperă întunericul ființei noastre, luminează rațiunea, ca apoi, să-l putem vedea și urma pe Hristos. Atunci vom putea spune ca și apostolul Pavel: „nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine”.

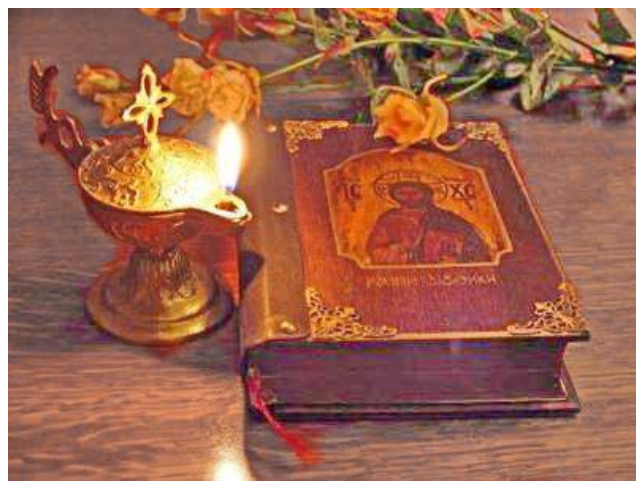
Pentru aceasta acum e timpul pregătirii noastre prin post, rugăciune, milostenie și fapte bune: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzând faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Matei 5, 16).

E timpul, iubiți frați, să: „curățăm întâi partea dinlăuntru a paharului, pentru ca și partea din afară să fie curată” (Matei 23,26). Putem spune prin glasul sfintelor rugăciuni: „Preabunule Doamne, alungă de la noi duhul mândriei, duhul lăcomiei, duhul desfrâului, duhul răutății și duhul deznădejdi, și dăruiește-ne darurile Duhului Sfânt: duhul înțelepciunii, duhul înțelegerii, duhul sfatului, duhul puterii, duhul cunoștinței, duhul temerii de Dumnezeu și duhul buneicredințe” (Canonul de Pocăința). I

Iubiți credincioși!

Postul este calea prin care putem descoperi comorile noastre sufletești. Ele vor fi purtate în inima noastră oriunde vom merge, chiar și înaintea Judecătorului nostru Hristos, pe când grija luminează, este trecătoare și chiar calea care te depărtează de Dumnezeu.

Așadar, postul să ne întărească trupul, rugăciunea să ne înalțe la Dumnezeu, iar faptele bune să ne curățească sufletul, pentru a fi vrednici de jertfa și Învierea Domnului Iisus Hristos din morți.

TAINA NUNȚII

Nicolae MARINESCU, Diacon

Cununia este una din cele șapte Sfinte Taine ale Bisericii Ortodoxe, adică acele slujbe cu o încărcătură spirituală deosebită. Îndemnul ca un bărbat și o femeie să se unească pentru întemeierea unei familii și nașterea de prunci pentru propășirea neamului omenesc a fost dat de Dumnezeu protopărinților noștri Adam și Eva încă de la ieșirea din Eden: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți.” (Facere,

I, 28)

Sfântul Apostol Pavel spune și el cu convingere: „De aceea, va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup.” (Efeseni, V, 31)

Dincolo de bucuria, fastul și petrecerea asociate momentului, cununia rămâne eminamente o Taină, adică o unire tainică între bărbat și femeie, la fel de măreață ca unirea dintre Hristos și Biserica Lui.

Serviciul religios a cununiei ortodoxe este precedat de logodnă, care nu este altceva decât o promisiune reciprocă pe care și-o fac viitorii soți că se vor căsători în curând. De cele mai multe ori, logodna și cununia sunt unite în aceeași slujbă, dar ele se pot face și separat.

Pe o masă în mijlocul bisericii se așează Sfânta Evanghelie, o cruce, o lumânare, verighetele, cununile (coronițele) și cartea de slujbă.

După ce preotul dă binecuvântarea mică („Binecuvântat este Dumnezeu nostru, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor”), diaconul rostește ectenia mare. Ca și la alte slujbe, ectenia este o succesiune de cereri la care strana răspunde cu „Doamne miluiește”. Ne rugăm pentru pacea de sus și a toată lumea, pentru biserică, pentru episcopul locului și conducerea civilă, pentru vreme bună și roadele pământului, iar mai apoi ne rugăm pentru cei care au venit să se logodească. Cerem lui Dumnezeu să le dăruiască lor dragoste desăvârșită, nuntă cinstită și viață neîntinată, prunci buni spre folos și dăinuirea neamului omenesc.

Apoi preotul citește o scurtă rugăciune de binecuvântare, după care urmează punerea inelelor. El ia în mână inelul miresei și atinge cu el frunțile mirelui și a miresei apoi face cu el semnul crucii peste mire, atingându-i fruntea, pieptul, umărul drept și umărul stâng, de trei ori, zicând:

”Se logodește robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”

Pune apoi, împreună cu nașul, inelul pe degetul mâinii drepte a mirelui și ia celălalt inel, al mirelui și binecuvântează la fel pe mireasă. zicând de trei ori:

”Se logodește roaba lui Dumnezeu (N) cu robul lui Dumnezeu (N), în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”

Pune apoi, împreună cu nașa, inelul pe degetul mâinii drepte a miresei. După aceasta, mirele și mireasa își schimbă inelele, luând fiecare pe cel ce i se cuvine.

Urmează o frumoasă rugăciune despre importanța inelului în istoria neamului omenesc: „... prin inel s-a dat lui Iosif stăpânirea în Egipt, prin inel s-a preamărit Daniel în țara Babilonului, prin inel s-a arătat adevărul Tamarei...”

După aceasta, preotul tămâiază în jurul mesei și dă Binecuvântarea Mare pentru începerea slujbei cununiei: ”Binecuvântată este Împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin.”

Ca și la logodnă, se rostește Ectenia Mare, cu cereri ușor diferite de cele de la logodnă, dar mereu cerând lui Dumnezeu ca cei doi care sunt de față să se veselească la vederea copiilor lor, să nască prunci buni spre folos și să le fie binecuvântată nunta ”ca și aceea din Cana Galileii”.

Preotul citește apoi două rugăciuni de binecuvântare a nunții, cerând pentru cei ce se căsătoresc ”viață pașnică, lungime de zile, înfrânare, dragostea unuia către altul în legătura păcii, naștere de prunci, seminție cu viață îndelungată, cununa cea neveștejită a măririi.” Se mai roagă ca Dumnezeu să îi binecuvânteze așa cum a binecuvântat pe Avraam și pe Sara, pe Isaac și Rebeca, pe Iosif și pe Asineta, pe Moise și pe Semfora, pe Zaharia și pe Elisabeta, să îi păzească precum pe Noe în corabie, să Își aducă aminte de ei precum și-a adus aminte de cei patruzeci de mucenici, trimitându-le lor cununi din cer.

Nu în ultimul rând, preotul se roagă pentru părinții mirilor, ”pentru că rugăciunile părinților întăresc temeliele caselor copiilor”.

Apoi, preotul unește mâinile drepte ale mirelui și miresei, ca Dumnezeu să îi unească pe cei doi cu puterea Sa.

Preotul ia apoi cununia mirelui, atinge cu ea de trei ori fruntea, pieptul și umerii mirelui și a miresei, zicând de fiecare dată:

”Se cunună robul lui Dumnezeu (N) cu roaba lui Dumnezeu (N) în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”

Îi dă apoi mirelui cununia să o sărute și, împreună cu nașul, o pun pe capul mirelui. Face același lucru și la mireasă, zicând de trei ori: ”Se cunună roaba lui Dumnezeu (N) cu robul lui Dumnezeu (N) în Numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”

Formula cununiei este ușor diferită, dar nu mai puțin sugestivă, în textul englezesc: *Servant of God* [numele mirelui] *is crowned FOR the servant of God* [numele miresei]. Adică „robul lui Dumnezeu ... este cununat (încoronat) PENTRU roaba lui Dumnezeu ...”. Același cuvânt (**crowned**) este folosit și pentru încoronarea unui rege. Mai mult: se încununează pentru ea, nu cu ea, cum spunem în textul românesc. O

semnificație suplimentară se descoperă doar prin simpla traducere. Mirele și mireasa sunt încoronați ca rege și regină și dăruți unul altuia ca atare.

Urmează apoi citirea Apostolului și a Evangheliei. Primul text este din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Efeseni, capitolul 5. Acest text spune că bărbatul este cap femeii, iar în această calitate el este dator să o iubească și să o protejeze, așa cum și Hristos, ca și cap al Bisericii, S-a dat pe Sine pentru ea, *”ca să o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt, ca s-o înfățișeze Sesi Biserică slăvită, sfântă și fără prihană.”* Și subliniază apostolul că *”Taina aceasta mare este”,* adică a unirii tainice dintre bărbat și femeie. S-a spus de multe ori că această calitate a bărbatului ca și cap al femeii ar aduce o inegalitate între cei doi. Dar textul nu îl face pe bărbat un fel un „șef” al femeii, ci îl face responsabil pentru mântuirea ei prin iubire, pentru că îi spune: *„Bărbaților, iubiți pe femeile voastre, precum și Hristos Și-a iubit Biserica”*

Lectura Evangheliei ne prezintă prima minune săvârșită de Mântuitorul Iisus Hristos la nunta din Cana, când, la insistențele mamei Sale, a preschimbato apa în vin, salvând astfel onoarea mirilor și bucuria momentului. Hristos a fot prezent la acea nuntă cu ucenicii Săi, ca să arate că unirea dintre bărbat și femeie se face sub binecuvântarea lui Dumnezeu. *”Acest început al minunilor l-a făcut Iisus în Cana Galileii și Și-a arătat slava Sa. Și au crezut într-ânsul ucenicii Lui.”* (Ioan II, 12)

După cele două lecturi biblice, urmează o ectenie întreită, pentru miri, nași și părinți, la care se răspunde cu *Doamne miluiește* de trei ori, iar după ea, o ectenie de cereri, la fel ca la Liturghie, la care se răspunde cu *Dă, Doamne*. Ectenia aceasta se termină cu rostirea rugăciunii *Tatăl nostru*, la care sunt invitați toți cei prezenți.

Preotul binecuvintează apoi paharul de vin dinainte așezat pe masă și dă mirilor să guste din el, fiecare de trei ori, în timp ce la strană se cântă *„Paharul mântuirii voi lua și numele Domnului voi chema”*.

Paharul acesta amintește, pe de o parte, de nunta din Cana și de minunea săvârșită acolo, iar pe de altă parte, amintește de Sfânta Euharistie, adică împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos.

După aceea, diaconul, ori dacă nu este diacon, preotul ia cădelnița și, urmați de miri și de nașii lor, pornesc în procesiune în jurul mesei, ocolind-o de trei ori și cădelnițând. În timpul înconjurării, slujitorii cântă aceste trei tropare:

”Isaie, dăntuiește; Fecioara a avut în pântec și a născut Fiul pe Emanuel, pe Dumnezeu și Omul; Răsăritul este numele Lui, pe Care slăvind-L, pe Fecioara o fericim”

”Sfinților mucenicei, care bine v-ați nevoit și v-ați încununat, rugați-vă Domnului să se mântuiască sufletele noastre.”

”Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule; lauda Apostolilor și bucuria mucenicilor, a căror propovăduire este Treimea cea de o ființă”.

Bucuria lui Isaia la care se referă prima strofă este vestea primită de marele profet, că Fiul lui Dumnezeu se va naște ca om dintr-o fecioară și va mântui lumea.

Interesant este că aceleași trei strofe se cântă și la hirotonia unui preot sau diacon, arătând că noul cleric se „cunună” cu Biserica și vor rămâne uniți pe viață în Hristos.

Acestea fiind săvârșite, preotul cheamă pe mire în fața Evangheliei iar acesta așează capul pe mâinile cruciș deasupra Sfintei Cărți. Nașul îi ține cununia cu mâna dreaptă și, după o rugăciune de binecuvântare (*”Mărit să fii mire ca Avraam, binecuvântat să fii ca Isaac, să te înmulțești ca Iacov, umblând în pace și lucrând în dreptate poruncile lui Dumnezeu”*), el și preotul ridică cununia de pe capul mirelui și i-o dau acestuia să o sărute. La fel face și nașa cu mireasa.

Urmează apoi o ultimă frumoasă rugăciune a preotului pentru cei căsătoriți, rugăciune care rezumă, parcă, precum o concluzie, slujba cununiei:

”Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea într-o tot sfântă și de o ființă și începătoare de viață, o Dumnezeire și o Împărăție, să vă binecuvinteze pe voi. Să vă dea vouă viață îndelungată, naștere de prunci buni, spor în viață și în credință. Să vă umple pe voi de toate bunătățile cele pământești și să vă învrednicească și de bunătățile cele făgăduite, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților.”

Se face apoi apolisul, adică încheierea și se adresează celor prezenți un cuvânt de folos.

În viața fiecărui om, momentul căsătoriei este asociat cu bucuria, cu petrecerea, cu rochia albă și buchetul de flori. Este firesc și frumos așa. Avem însă chemerea de a vedea Cununia la valoarea ei duhovnicească, nu doar ca o oprire în drum spre restaurant, ci ca o Taină a unirii sufletelor care se iubesc în Dumnezeu.

Membrii Cenaclului Mihai Eminescu participanți la întâlnirea de joi 20.02.2020

PREGĂTIRILE, PERIPEȚIILE ȘI RISCURILE AVENTURII AMERICANE

Victor ROSCA

Drumul spre America, rar se întreprindea individual. Plecărilor se organizau în grupuri, de obicei, toți dintr-o localitate, formate atât din flăcăi între 18-20 de ani, cât și din bărbați cu vârstă până la 50 de ani, în unele cazuri cu familie și copii. Femeile ce emigrau singure, deși foarte puține, aveau vârsta de 19-20 ani și chiar până la 26-27. Cele mai multe, plecau însă cu familia. Între emigranți erau și adolescenți de 14 și 15 ani.¹

Plecarea unui grup dintr-un sat nu trecea neobservată. Pregătirea de drum a celor ce plecau tulbura liniștea satului pentru o bună bucată de timp. Cei decizi să meargă în America, se strângeau seară de seară, în cârciuma satului, unde dezbăteau detaliile plecării. Și de fiecare dată, înainte de despărțire, dădeau o raită prin sat, cântând și dând de veste, cei tineri fetelor, cei căsătoriți prietenilor, că ei vor lua drumul Americii. „Mai am azi și mai am mâine / Și plec satule din tine...”. Ajunși acasă, aceleași informații erau din nou dezbătute până noaptea târziu cu familia. Atât cei ce plecau cât și cei ce rămâneau urmau să se obișnuiască cu gândul despărțirii ce-i separa pentru ani de zile.

Cel care se pregătea de plecare renunța la cioareci și la opinci cumpărându-și ghetete și haine orășenești. Deși plecările nu se făceau iarna ci în lunile calde, țăranii se îngrijau, să-și ducă cu ei cojocelul și căciula din blană să poată rezista frigului din iarna canadiană.

Pentru a-și plăti drumul vindeau din vite, cei mai mulți însă împrumutau bani de la un vecin mai avut sau de la o bancă, în ambele cazuri, ipotecându-și pământul.

În ziua sorocului, toți cei pregătiți de drum se strângeau în capătul din sus al satului. Prinși cu mâinile de după gât, cât le permitea lățimea uliței, pe mai multe rânduri, străbăteau satul de la un cap la altul, cântând.

Sătenii cu mic cu mare, chiar și cei ce nu le erau rude, ieșeau la porți și-și luau rămas bun de la ei.

- Doamne ajută!

- Să vă întoarceți sănătoși!

Când treceau prin fața casei lor sau pe la prieteni, toți aceștia li se alăturau.

În momentele acelea se instala jalea în tot satul, căci nu plângeau numai cei ce rămâneau în sat, ci plângeau și cei ce plecau, plângeau și mergeau, cântau și plângeau: „Cine-a stârnit jalele / Missler cu vapoarele. / Cine-a stârnit jalea grea / Missler cu America. / ...Copilașii stau pe vatră / Și tot strigă tată, tată...” Se vărsau multe lacrimi atunci. Când grupul celor ce plecau ajungea în celălalt capăt de sat, în spatele lor erau adunați aproape jumătate dintre consăteni. Tot acest alai îi însoțea până la gara de îmbarcare în tren. După plecarea trenului, însoțitorii se întorceau acasă, încercând să-și usuce lacrimile. Însoțiii, văzându-se în tren, își regăseau calmul și se întorceau la preocupările reale ale drumului, care luau locul dificultăților imaginate până atunci. Unii emigranți nu călătoreau cu trenul ci mergeau pe jos până la Budapesta sau Viena unde întâlneau un agent de emigrație ce îi ducea la vapor.

Se călătorea spre portul Fiume sau Triest, fără să se cunoască limba sârbă sau spre Hamburg, Bremen fără să știe germana.

Din cauza necunoașterii limbilor de circulație europeană, abia plecați, apăreau probleme neprevăzute. Pe parcursul călătoriei, cereau informații de la localnici cărora nu le cunoșteau limba. O parte dintre ei trebuiau să rămână permanent treji, spre a nu trece de destinațiile unde trebuiau să coboare ca să schimbe trenul.

Când un locuitor dintr-o regiune emigra și se instala într-o localitate din America, plecarea celorlalți consăteni sau cei din satele învecinate se simplifica, utilizându-se același traseu, pe care cel plecat îl descria în scrisorile trimise din America.²

Bucoveninii care se duceau în Canada, mergeau direct la Viena, acolo întâlneau agenții companiilor de vapoare care îi duceau în porturile Fiume sau Triest unde opera linia Austro-Americană, preferată de ei. Cei care se îndreptau spre destinații din Statele Unite mergeau până la Budapesta sau Viena unde se întâlneau cu agenți ai companiilor de vapoare ce-i ducea fie în porturile Mării Adriatice fie în porturile germane de unde pleca Compania de Vapoare Missler. Când îi lua în primire un agent al unei linii maritime, multe din grijile drumului le rezolva acesta.³

Autoritățile Austro-Ungariei îi îndemna pe emigranți să utilizeze liniile Austro-Ungare ce plecau din porturile Mării Adriatice.

Pentru că unii dintre emigranți nu reușeau să facă față situațiilor neprevăzute ce apăreau, mai ales după ce debarcau în localitatea americană și nu puteau strânge mii de dolari, întorși acasă, își ruinau situația familiară.

În cartea sa Iancu Roman, îi atenționează pe candidații la imigrație să nu plece nepregătiți printre străini. El recomandă celor ce intenționau să emigreze să-și pregătească mai dinainte călătoria fără ca să fie nevoit să apeleze la agenții plătiți. Mai înainte de a se încumeta să se angajeze în lungul periplu al drumului spre Lumea Nouă, emigranții trebuiau să știe să facă singuri, primii pași. „Aceia care intenționează să emigreze trebuie să cunoască cel puțin cum să ajungă în portul de îmbarcație. Dacă este incapabil să facă acest minim de pași, este mai bine pentru el să rămână acasă.”⁴

Drumul din Europa până în America nu era un voiaj de plăcere. După îmbarcare și părăsirea portului, urma călătoria cu noianul de griji ce frământa mintea emigrantului.

Noii imigranți nu călătoreau la clasele I sau II sau cu vapoare luxoase de persoane, unde prețurile erau mari, ci la clasa III-a sau cu vapoare de marfă, care pe lângă diferite produse materiale, transportau și persoane. De-a lungul drumului pe apă, chinuți de crizele de rău de mare, în cele șapte sau zece zile, uneori chiar mai mult, timpul trecea greu. Unii emigranți, obsedați de necunoașterea limbii în care trebuiau să lucreze, pe parcursul călătoriei, încercau să învețe câte un cuvânt în limba engleză. Grijile, suferințele și amărăciunile ivite în timpul voiajului, făceau parte din peripețiile inerente ale instalării în America.

1. Dan Opreș, Făgăraș 700 de ani 1291-199, „Făgărașeni în America”, pag. 111, 112.

2. Din mărturiile lui Miron Roșca.

3. Silvia Carpen.

4. *The Romanian Abroad (Românul în străinătate)* publicată de Iancu Roman în New York, în 1910 / Eleonor Buja, *Romanians in Canada*, pag., 7.

CE A ÎNSEMNAT PENTRU MINE PĂRINTELE STĂNILOAE?

Dumitru ICHIM

Deși l-am cunoscut îndeaproape pe Părintele Stăniloae am fost sfios să scriu amintirile ce mă leagă de dânsul purtând în minte versurile din Scrisoarea I : “Iar deasupra tuturor va vorbi vrun mititel, / Nu slăvindu-te pe tine...lustruindu-se pe el / Sub a numelui tău umbră.” Doamna Lidia Stăniloae m-a îndemnat să depășesc această inhibiție deoarece i-am fost atât de aproape ca ucenic al lui, la doctorat.

Adevărata adresare pentru iubitul meu dascăl este Pr. Prof. Univ.Dr. Academician Dumitru Stăniloae, la care se pot adăuga celelalte titluri de Doctor Honoris Causa etc. dar pentru noi era doar Părintele Stăniloae, nu ca o lipsă de respect, ci pur și simplu că numai așa puteai să i te adresezi așa precum prescurtezi numele unui munte fără a-i diminua cu nimic din înălțimea și veșnicia lui.

Cine știe cum ar fi fost viața mea sau a multora dintre noi fără Părintele Stăniloae? M-am născut într-o familie de țărani binecredincioși, care nu lipseau de la nici o slujbă religioasă, tata fiind dascălul bisericii. Idealul meu a fost să devin preot și cea mai mare bucurie a mea a fost reușita la examenul de admitere la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamțu. Aveam o credință curată care nu cunoscuse încă valorile ispitelor sau îndoielilor. Cea mai năprasnică surpriză a fost când am descoperit că sunt oameni care nu cred în Dumnezeu. Așa ceva nu puteam să-mi închipui în satul meu de munte de pe Valea Troțușului. Prin anul II de seminar un coleg a încercat să-mi argumenteze că lumea s-a făcut singură și că Dumnezeu ar fi o născocire a oamenilor. Am început să citesc toate cărțile de „știință” începând cu „Biblia ateistului”. Mă durea gândul că așa putea să-mi pierd credința. Începuseră îndoielile să-mi muște din suflet. Am avut noroc la Neamțu de profesori cu îndelungă răbdare pentru un copil care se deformase în așa fel că vorbea numai interogativ. O mână de om și un furnicar de întrebări. Când am terminat seminarul nu mi pierdusem credința, dar totul se uscăse în mine. Puteam argumenta și răsturna toate teoriile materialiste, ateiste, gnostice dar nu mai eram copilul de altădată. În interior devenisem ca un foc desemnat. După Seminar, încă patru ani - Facultatea de Teologie. Mi-am încărcat spinarea minții cu tot felul de cunoștințe teologice și filosofice, dar mi se părea că nu mai am ulei în candelă.

Providențial a apărut în viața mea Părintele Stăniloae. Auzisem de el încă din timpul Facultății. Preda numai studenților la doctorat. După examenul de admitere m-am înscris chiar la catedra de Teologie Dogmatică pe care o conducea. Ca să urmezi cursurile trebuia să ai „binecuvântarea” episcopului local, în cazul meu a răposatului Partenie Ciopron, Dumnezeu să-l ierte, care nu voia să dea așa ceva spunând că el are nevoie de preoți și nu de doctori în teologie. Părintele Stăniloae a intervenit și mi s-a dat dispensă de... „binecuvântare”.

Mă obișnuisem cu tipul de profesor universitar pedant care tipă și te sperie încât visezi o viață întreagă coșmarul că dai examen cu el și nu știi toate răspunsurile.

Dar Stăniloae era cu totul și cu totul altceva. O, Doamne, de unde să iau cuvinte de icoană pentru acest prisăcar al Cuvântului? Ca după un îngheț mi s-au trezit pădurile sufletului sub adierile Sfântului Duh. Cursurile le țineam într-o clădire din spatele Facultății de pe strada Sf. Ecaterina. Drept ca vocalele Sibiului, cu barba și părul alb ca un Sfântul Nicolae, când intra în sală se făcea liniște ca-ntr-o lumină de genuni născătoare. Nu avea nimic din meșteșugul regizat al oratorilor, cu ridicări imprevizibile în decibeli și brațe și rămânerea lor în suspensie teatrală. Avea o îmbrăcăminte modestă, dar curată. Din geantă scotea cursul dactilografiat, pe care n-am înțeles niciodată de ce îl aducea cu el. Poate că așa cerea Departamentul Cultelor. Prea mult nu-l folosea. Citea câteva rânduri apoi își scotea ochelarii și începea să mediteze. Începea să curgă domol ca un râu susurând printre pietre, ca un freamăt al Duhului Sfânt peste pădurile sufletelor noastre. Ne ridicam după cuvintele în această învățare de zbor până unde puteam, apoi intuind neputința noastră, cobora din nou la noi, reluând ideea până prindeam gustul de genune înaltă. Începea de la noțiuni simple. De exemplu cuvântul. Omul este om prin cuvânt pentru că este chip și asemănare al Cuvântului. Este o ființă dialogică. Ca să fie înțeles își exprimă gândul prin cuvânt. Acesta nu e numai o sonoritate, ci exprimă pe om pentru celălalt om, jertfa cerând să fie acceptată de celălalt. La rândul lui cel ce a primit cuvântul îi întoarce darul unui alt cuvânt, unul pe altul îmbogățindu-se prin dăruirea reciprocă, darul nesărăcind pe dător, ci dimpotrivă. În fiecare cuvânt este un sens care se realizează prin receptarea lui. În felul aceasta fiecare om este un cuvânt al lui Dumnezeu-Cuvântul.

La rândul ei, întreaga creație se oferă omului într-un mod cuvântător, toate lucrurile având o rațiune a lor, sunt un fel de cuvinte ce ni le pune la dispoziție natura înconjurătoare ca pe o Biblie cosmică. Omul ca trup nu poate trăi fără dialogul natural cu natura, iar la rândul ei, natura nu are nici un sens decât numai în om și prin om. Toată creația converge spre om, iar restaurarea lui ca om întinat de păcatul originar a fost făcută de Cuvântul întrupat ca om adevărat și Dumnezeu adevărat.

Ca poet și ucenic al cuvântului mă simțeam luat de mâna Părintelui și introdus în altarele Cuvântului. Primul volum de poezii „De unde începe omul” este jurnalul lutului meu încă zbuciumându-se în palmele olarului făuritor de frumuseți. Pe la sfârșitul anului mi se întorceau albinele în știubeie curățate cu răbdare de praf, păianjeni și disperare. Devenisem la rândul meu un cuvânt.

Înrudit în gândire cu Nae Ionescu și Nichifor Crainic, Părintele Stăniloae ne învăța despre „Biserica țăranilor”, adâncimile ortodoxiei neamului nostru. Mulți dintre poeții și scriitorii de vârsta mea își amintesc de întâlnirile cu cel care ne-a adus Filocalia în limba lui Eminescu și piscurile de cugetare ortodoxă, care aveau loc pe Calea Moșilor sau apartamentul Doamnei Lidia Ionescu Stăniloae.

În cuvântul românesc Stăniloae descoperea un destin al neamului nostru, acela de îndumnezeire a lui în care Savaot se

apropia de noi ca în icoanele de lemn, bun și iertător, iar țăranul român își exprima noțiunea de transcendent prin Dumnezeu-Drăguțul, un diminutiv majestuos de alintare a persoanei iubite, Persoana care a dat istoriei noastre „miracolul” supraviețuirii noastre neînțele de istorici.

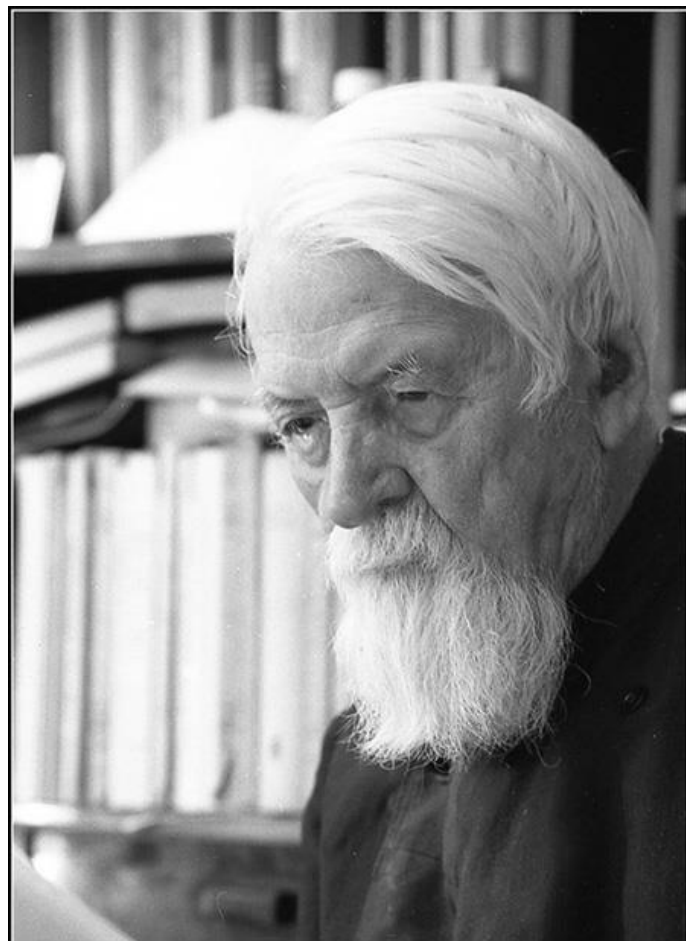
Folclorul românesc este o tindă a raiului, cu Dumnezeu prezent pretutindeni. Cine este păstorul din „Miorița” decât o imagine a Păstorului care transformă moartea în nunta Fiului de Împărat? Cine este Manole, ziditorul bisericii, decât forma românească a lui Emanuel?

Spre deosebire de Apusul scolastic, Stăniloae vedea în ortodoxismul românesc un specific al modului de îndumnezeire prin participarea la împărtășirea Duhului Sfânt prin înduhovnicire. Dacă despre Karl Barth se spunea ca și-a scris sistemul teologic având în minte pe Mozart, Stăniloae și-a scris Dogmatica având în suflet pe Enescu, Grigorescu și Brâncuși. De multe ori ne vorbea despre gânditorii moderni și perspectiva lor ce ne-o ofereau care era de nuanță panteistă. Porneam discuția despre arta și muzica modernă și ajungeam la arianism, monofizism, maniheism și bogomili. Venea vorba de Camus, Sartre, Cioran și toți ciracii lui Nietzsche care au dus omul pe culmile disperării și descopeream un nou origenism cu toată gama lui de la castrare la sinucidere. Dar când vorbea de scrierile Sf. Maxim Mărturisitorul i se umpleau ochii de bucurie și fața i se lumina ca un cireș înflorit. Omul a fost creat trup și suflet pentru ca prin suflet să se îndumnezeiască, iar sufletul să lumineze prin trup întreaga creație. Istoria numai prin întruparea Cuvântului are sens. La fel întreaga creație. „Cel ce a dus la existență toată firea cu înțelepciunea, scrie Sf. Maxim, și a sădit în chip ascuns în fiecare dintre ființele raționale rațiunea ca primă putere a cunoașterii Sale, ne-a dat și nouă, umiliților oameni, ca un Stăpân preadarnic, după fire, în chip natural darul rațiunii, ca să putem cunoaște cu ușurință modurile împlinirii dorului.” În căutarea istorică a celui care ne-a dăruit acest dor ne rotim cu acest dor în jurul adevărului îndumnezeindu-ne depășind spațiul, pentru că dispar marginile, și timpul prin gustarea din veșnicie. Omul crește prin îndumnezeire fără a se pierde ca persoană și fără a se amesteca sau dispărea în esența divină. O minunată imagine ca ilustrare, ne-o oferea Stăniloae prin spirala turnurilor mănăstirii Curtea de Argeș, icoană a înduhovnicirii, a dorului care nu se închide în cerc, ci mereu devine nou în proaspete căutări ca o spirală care nu este nici cerc, nici linie dreaptă.

Părintele Stăniloae a fost într-adevăr Părinte. După doi ani de zile la doctorat, lucrând sub supravegherea lui, am reușit nu numai să-mi liniștesc și limpezesc fântânile duhului ci să-mi regăsesc puritatea credinței, așa cum a fost a părinților și a părinților părinților mei. Îi datorez punțile mele ființiale spre Dumnezeu.

Ca profesor, a iubit și a fost iubit de ucenicii lui. Datorită recomandării lui, Consiliul Mondial al Bisericilor din Geneva mi-a acordat o bursă de trei ani pentru continuarea studiilor de doctorat la Chicago și apoi la Princeton.

La 10 ani de la trecerea la cele veșnice și 100 de ani de la naștere aprind din inimă o făclie pe altar: „Doamne, odihnește întru lumina cea neînserată a feții Tale pe adormitul robul lui Dumnezeu, Dumitru - Părintele nostru Stăniloae! Amin.”

Părintele Dumitru Stăniloae
(n. 16 noiembrie 1903, Vlădeni, comitatul Brașov, Austro-Ungaria
– d. 5 octombrie 1993, București, România)

(voci.ro)

MIRUNA DE-A BERBELEACUL PRINTRE GÂNDURI

Miruna OCNĂREANU

DE MI-AI FI SPUS

Mamă, de mi-ai fi spus mai
dedemult
pomeții timpului, că ruginesc și ei,
m-aș fi topit în lingură de-argint,
aș fi-mpărțit la îngeri strălucirea ei

Că nu se moare decât fericit
de mi-ai fi spus, aș fi-nceput pe-un
trunchi,
să scriu un dans al fulgilor de nea
și-aș fi urcat spre cer doar în
genunchi

Aș fi putut să fiu și floare și petală
în umbre de culoare pe pământ
să fiu o boare în ninsorile de vară
de mi-ai fi spus, m-aș fi rănit de-un
gând

Acum, mai chinui visele-ntre dește
și mai aprind un snop de dor pe
frunte
mileniul pătimaș îmi cară zestre
și-n riduri de cerneală un grăunte

Asculta mamă îngerii cum plâng
în lacrima ce-ți curge pe obraz
și sub broboadă-o aripă își frâng
când tu îmi spui că nu mai ai răgaz

SFIALĂ

Sfiala înflorește-n trandafiri
E noapte lungă peste ape
Cădelnița o poartă sfinții miri
Ruga se-aprinde printre șoapte

E noaptea sfântă. Sub mirări,
Lumina plânge prin vitralii
Sub patrafire cresc cărări,
Iar dorurile fac mătăanii

În somnul meu cocorii-s aurii
Își poartă zborul către soare
În ciocuri poartă gânduri de copii
Sub aripi – umbre de mirare

E doar sfială-n suflete și-n tot
Noul popas în palma sfântă
Crește lumina dorului ce-l port
O aripă e oarbă, una-i mută

NINSORI ÎN NUANȚE
DE GRI

Lasă clopotele să bată
Încetinește-le doar pentr-o zi
Când cerul se crapă și iartă
Ninsori în nuanțe de gri

Când toaca mai bate o dată
Umbra-i prelină în ceața de ger
S-aprindă obrazu-i de sticlă
Cu riduri prelinse spre cer

Când toaca mai tace o dată
Lăsa-ne-vor semne cocorii
Timpanele iernii ciopli-vor
În griul din noi meteorii

Să fie furtună și iarnă
Toaca să bată măcar înc-o zi
Livada s-ascundă-n cocoașe
Gustul ninsorii-n nuanțe de gri

ÎN ABSENȚA-MI

De mă vei colinda la poarta serilor
O pune drugul ostenit să-ți spună
Că mi-am făcut culcuș în hora
ielelor
Să dănțuiesc în fotă de străbună

De mă vei căuta pe ulicioare
M-oi face umbra liliacului bătrân
Pe-obraz oi umezi seara-n răcoare
Și l-oi usca de va cădea o stea în fân

Ori de mă vei striga peste ulcele
De strajă-oi pune vântul în chimir
S-alunge vorba cu sperietorile
Și să o scalde în izvoarele de mir

Atunci m-oi prinde de călușul
patimii
Și-oi împărți în patru corzi de
scripcă
Gustul dumnezeiesc al azimii
Și lacrima-mi desculță sub opincă

LECȚIE

Am învățat să te primesc
În pragul sufletului gol
Cu pâinea toamnelor ce cresc
Sub sarea ce-o presari domol

Am învățat să te-ntâlnesc
Unde adorm la colțul lumii
Și Sori, și Luni, sub mir ceresc,
Unde își lasă umbra bunii

Am învățat să te ascult
Când tac cireșii înfloriți
Sub turla timpului ocult
Și înverzesc nestingheriți

Ai învățat să mă primești
Și să mă-ntrebi dacă mai vin
Să mă ascuți când mă-ntâlnești
Și să mă pierzi când nu mă-nchin

MIHAI VITEAZUL, „Restitutor DACIAE” (I)

Angela FAINA

Cu paloșul în mână și cu arma minții, Mihai-Vodă Viteazul, coagulează toată românimea într-un singur stat, „așa cum a fost de veacuri”, sub sceptrul românesc și sub același drapel tricolor.

„Și astăzi se împlini porunca cea din veac: să stea laolaltă cei dintr-o singură mamă!” - a exclamat cu satisfacție și entuziasm la 27 mai 1600,

Mihai Viteazul, domn al celor trei țări române.

Mihai a venit pe tronul Valahiei în septembrie 1593, într-o situație și vreme de cumpănă, într-o conjunctură internațională complexă și dificilă, când se exersau presiuni extrem de puternice, politice și militare, în această zonă din partea imperiilor și regatelor ce ne înconjurau.

Cele trei țări române, Valahia, Moldova și Transilvania constituiau un teritoriu geostrategic de mare interes, atât pentru poziția lor geografică la răscruce de drumuri comerciale cât și ca potențial uman, material, fiind țări bogate cu multe și variate resurse naturale, constituind o sursă excelentă de materii prime, alimente, etc. State mici, fragile din punct de vedere militar, erau râvnite de marile puteri, fiecare urmându-și scopurile și propriile interese de expansiune și control. Așa cum bine se știe, încă din vechime, acest spațiu al fostei Dacii era mereu ținut de către vecinii hrăpăreți sau de către invadatorii migratori. Orice putere străină care se poziționa în acest spațiu, avea numai de câștigat, controlând o zonă de răscruce între estul și vestul Europei, între nordul și sudul ei, plasându-se foarte bine din punct de vedere strategic

La sfârșit de secol XVI, Țara Românească era sub vasalitate turcească, Moldova, puternic dominată de interesele Poloniei, iar Ardealul era supus, vasal, Porții Otomane. Țările Române cunoșteau pe plan intern cea mai puternică creștere de până atunci a dependenței lor față de Poarta Otomană, autonomia lor internă fiind grav știrbită, în timp ce pe plan extern se afirma politica expansionistă a celor trei mari puteri vecine – Imperiul Otoman, Imperiul Habsburgic și regatul Poloniei. În acei ani, dificultățile politice și economice interne și externe cu care se confruntau românii puneau sub semnul întrebării chiar existența celor trei principate. Valahia și Moldova erau vlăguite, sleite și sărăcite de greul tribut ce trebuia dat Porții Otomane, tribut care cu fiecare nou domnitor instalat în scaun, creștea; s-a ajuns la plata a 75.000 de galbeni înaintea venirii lui Mihai în scaunul Valahiei, plus multe alte dări în animale în număr de zeci de mii de oi și cai, produse alimentare etc. Tributul a crescut de la 35.000 de galbeni în 1575 la 65.000 de galbeni în 1592, iar la început de an 1593, la 75.000 de galbeni, bir pretins atât Moldovei cât și Valahiei. O situație complicată, greu de stăpânit, de girat și de soluționat.

După înfrângerea de la Mohacs a Ungariei, în anul 1526 de către turci, aceasta s-a dezmembrat, otomanii extinzându-și zona de dominație până în Banat, iar Transilvania, a rămas un principat autonom, fiind totuși obligată să le plătească un tribut anual, la fel ca Țara Românească.

În acest context, ajuns voievodul Țării Românești, Mihai-Vodă a înscris o pagină luminoasă, plină de glorie în istoria poporului român, o nouă epocă ce a deschis calea eliberării Valahiei de sub jugul otoman și apoi, înfăptuirea unui stat românesc, pe temeliiile fostei Dacii, prin unirea celor trei principate române. El voia să devină liderul unui stat care să joace un rol important în această atât de frământată și de fierbinte zonă a Europei. Fiind un militar și politician vizionar, conducător de oști inteligent, inspirat și ambițios, el va obține victorii succesive ce au uimit întreaga Europă și-și va realiza visul de a deveni domn al tuturor românilor. Prin tot ce a înfăptuit Mihai-Viteazul, prin faptele sale vitejești de mare curaj și de importanță excepțională, de adâncă jertfire pentru patria sa și pentru creștinătate, el a produs profunde schimbări pe scena politică a vremii, personalitatea sa remarcabilă, fiind elogiata de întreaga Europă.

Perioada domniei sale este o pagină de măreață glorie în istoria noastră. Nu numai importanțele personalități din politica și diplomația vremii sale i-au dedicat pagini pline de aprecieri, ci și poeții și artiștii vremii. El, eroul Mihai-Vodă Viteazul, a stârnit emoțiile cele mai înălțătoare, cele mai sincere și mai înflăcărâte în numeroase creații literare. Figura sa luminoasă, personalitatea sa de excepție și vitejia de care a dat dovadă pe câmpul de luptă, au impresionat profund, faptele sale fiind cântate atât în creația literară cultă a vremii, cât și în cea populară, a rapsozilor din popor, prin versuri de o rară expresivitate, frumusețe și valoare, pe care le vom cita pe parcursul articolului, la momentul potrivit, în semn de omagiu pentru eroul și domnul nostru, Mihai-Voievod Viteazul.

Tinerețea și ascensiunea lui Mihai în scaunul domniei Țării Românești

Născut în 1558, copilăria și tinerețea lui Mihai se desfășoară în mare parte la Târgul de Floci, un târg care prospera din comerțul cu lână, situat la vărsarea râului Ialomița în Dunăre. Mama sa, româncă, se numea Tudora (Teodora), văduvă și frumoasă, fiind negustoreasă în acest târg. Mai târziu, în 1599, ea se va călugări, va deveni maica Teofana și va fi înmormântată la Mănăstirea Cozia în 1603. Despre originea maternă a lui Mihai, cronicarul ungur, contemporan cu Mihai, Istvan Szamosközy scria că ”mumă-sa era româncă.”

Originea paternă a lui Mihai este controversată, existând din partea istoricilor mai multe ipoteze: prima ar fi că este fiul nelegitim al lui Pătrașcu cel Bun, domn al Valahiei, între anii 1554-1557. Mihai s-a născut în 1558, la un an după moartea lui Pătrașcu, acesta fiind bolnav la pat în ultimul său an de domnie,

deci greu de presupus că acesta ar fi avut o relație extraconjugală în ultimele luni de viață.

A doua supoziție care reiese din studiul recent al unor documente, este că Mihai ar fi fiul lui Iane Cantacuzino, provenit din vechea familie, de 1000 de ani, care a dat mari personalități și domnitori în țările românești, Grecia și la conducerea Imperiului Roman de Răsărit.

Referitor la filiația prin Iane Cantacuzino, se specifică într-un înscris al unui registru al visteriei turcești: "banul Mihai, fiul nonmusulmanului Iani Cantacuzino"- opinie apărută și în lucrarea lui Ion Mihai Cantacuzino-" Mille ans dans les Balkans, l'arbre généalogique de la Famille Cantacuzène" -Paris, 1992, reeditată în București, 1996 și susținută de mai mulți istorici, bazându-se și pe alte documente ale vremii. Marele vornic, cronicarul muntean, Radu Popescu care s-a ocupat îndeaproape de perioada domniei lui Mihai-Vodă, scria: "mama lui Mihai era din oraș de la Floci...care fiind văduvă și frumoasă și nimerind un gelep(negustor de vite), om mare și bogat de la Poarta împărătească și în casa ei zăbovind-se câțeva vreme ..."

Iane Cantacuzino a urcat ierarhia marilor funcții în stat, fiind ban al Craiovei, a doua funcție în stat și apoi ultima , cea mai înaltă, de capuchehaie, adică reprezentant al Moldovei și a Țării Românești la sultan. El descindea din vestita familie a aromânilor din nordul Greciei, zona Epir, iar originea sa se trage dintr-o veche familie princiară atestată din vremuri îndepărtate, urmaș fiind al unor împărați bizantini, generali și co-împărați ai Constantinopolului.

O altă variantă ar fi că Iane Cantacuzino este fratele Teodorei, deci mama ar fi grecoaică, sora lui Iane, deci ar fi unchiul lui Mihai, așa cum mult timp s-a vehiculat, însă Teodora nu face parte din arborele genealogic al familiei Cantacuzino deci nu poate fi sora lui Iane. Reiese deci că Iane Cantacuzino nu este unchiul lui Mihai, ci chiar tatăl său.

Polonezii din jurul cancelarului Jan Zamoyski erau convinși că Mihai era fiul lui Iane Cantacuzino. Un cronicar îl numește pe Mihai "Epirotae Ianii filius" adică fiul lui Iane Epirotul. La fel, această opinie era cunoscută atât la Vatican cât și la Viena.

Iată care sunt cei 16 descendenți ai vestitei familii a Cantacuzineștilor, până la Iane: Ioan, general bizantin, Ioan, Mihai, Manuel, Mihai, Mihai guvernator în Pelopones(Grecia), Ioan împărat bizantin 1347-1358, Matei co-împărat bizantin 1355-1357, Dimitrie, Mihai și penultimul, Dimitrie, tatăl lui Iane. Analiza arborelui genealogic al familiei Cantacuzino care are o vechime de aprox. 1000 de ani, scoate la iveală faptul că Dimitrie Cantacuzino, tatăl lui Iane, mort la Pisa în 1536 a avut patru copii și anume: Constantin, duce de Naxos, apoi Mihai Cantacuzino- Șaitanoglu(fiul dracului)1515-1578, o fiică ce a fost căsătorită cu Muselim Paleologu și ultimul copil, Iane Cantacuzino Epirotul, presupusul tată a lui Mihai. După Iane, mai sunt încă 15 descendenți care poartă numele de Mihai (Ion Mihai Cantacuzino op.cit) deci numele de Mihai era des utilizat în familia Cantacuzino. Din contră, numele de Mihai, nu este prezent în familia lui Pătrașcu Vodă, deși se obișnuia ca numele predecesorilor să fie dat următorilor copii de domni, pentru a perpetua tradiția numelui din familiile domnitoare.

În plus, Mihai nu a primit nici o moștenire de la Pătrașcu cel Bun. Chiar dacă ar fi fost un fiu în afara căsătoriei, domnitorii lăsa moșteniri și copiilor nelegitimi, așa cum s-a întâmplat în atâtea cazuri; copiii nelegitimi ai lui Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș, sau a altor domnitori moldoveni sau munteni. Chiar el, Mihai a lăsat moștenire mai multe moșii fiicei sale nelegitime, Marula, născută la Târgșor, în timp ce pregătea campania din toamna anului 1599 spre Ardeal.

Radu Popescu, vornicul (cronicar domnesc), căruia i s-a atribuit paternitatea cronicii "Istoriile domnilor Țării Românești" scrisă în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, considerat ca fiind foarte bine documentat pentru perioada lui Mihai Viteazul, consemnează: "Acest Mihaiu Vodă, după ce au luat domnia, s-au numit că iaste fecior lui Pătrașcu Vodă, iar cu adevărat nu se știe, că nici un istoric de ai noștri(sau strein) nu adeverează den cine iaste și cum au luat domnia fără cât din auz, unul de la altul, așa dovedim..."

Inițiat și sprijinit fiind în ale negustoriei de Iane Cantacuzino, tânărul Mihai, viitorul voievod, dă dovadă de o abilitate înăscută. O cronică polonă îl prezintă ca fiind negustor de vite, în timp ce o alta, spaniolă, îl prezenta ca un comerciant de bijuterii, inițiat fiind pe acest drum al îmbogățirii de Iane Cantacuzino, care ajunsese cel mai bogat creștin din Imperiul Otoman, la fel cum fusese și fratele său mai mare, Mihai Șaitanoglu (fiul dracului). Astfel, Mihai a ajuns să aibă relații în Balcani și la turci cu mai marii vremii, cunoscând toate dedesubturile negustoriei. Influentul și ilustrul Iani Cantacuzino zis și Epirotul, este mereu prezent în viața lui Mihai și-l susține, îl îndrumă cu tact și cu mare dragoste. Când Mihai avea doar 17 ani, îl ia cu el în Moldova, unde Iane ocupa funcții înalte, introducându-l printre persoanele influente și inițiindu-l pe calea dregătoriilor. Din căsătoria sa legală, Iane nu avea copii, așa că își orientează dragostea părintească spre acest copil nelegitim. Mihai se dovedește de mic, a fi deosebit de inteligent, învață ușor turcește și grecește și are un real talent pentru științele vremii.

Presupusa obârșie din Pătrașcu cel Bun și perpetuarea acestei idei, era în avantajul lui Mihai și poate că era chiar indusă de el, pentru a-și pregăti oarecum instalarea la domnie. În acele vremuri, era mai de vază să fii fecior de domn, chiar și nelegitim, pentru a avea o poziție socială convenabilă și respectată, mai ales că Mihai avea intenția de a ajunge undeva sus în ierarhia socială, poate chiar domn al țării. Dădea bine în acea vreme, ca Mihai să-și făurească această descendență din os domnesc, deci legitimitate la succesiune, el, având planuri de a domni în Valahia. Poarta otomană accepta numirea unui domn în Țările Române doar dacă acesta proveneau din familiile domnitoare, în ideea că acesta să poată avea respectul populației și al boierilor din divan.

Oricine ar fi tatăl său, important este că Mihai s-a dovedit a fi, prin faptele sale strălucite pentru români, un patriot de excepție: un mare român. Prin ceea ce a făcut de-a lungul vieții sale pentru țară și neam, pentru patriotismul său ardent, dovedit de atâtea ori, Mihai dovedește că este unul dintre cei mai iluștri și neaoși români. El a subliniat mereu că tot ceea ce face, nu este pentru preamărirea lui ci "pentru țară și pentru neam".

"Mihai este în primul rând, fiul faptelor sale" - spune istoricul Constantin C. Giurescu.

Ajutat de Iane, Mihai începe o rapidă și fulminantă ascensiune pe scara socială. Mihai cunoștea trei limbi străine, turca, greaca și tătara, era ager, isteț și perseverent. Drumul rapid și sigur spre îmbogățire și spre marile dregătorii, mari funcții în stat, ridicarea sa pe treptele ierarhiei sociale, economice și politice s-au datorat ilustrului Iane Cantacuzino, care și-a început și el ascensiunea sa, la fel, ca gelep(negustor de vite), acesta, cunoscând din practica sa, căile de îmbogățire. Mihai îi asculta sfaturile și le îndeplinea cu respect și strictețe. El s-a dovedit a fi prin inteligența sa, spiritul de organizare și conducere, un tânăr deosebit de capabil, urcând între 1588-1593, întreaga ierarhie administrativ-politică a țării.

Bazându-se pe averea strânsă în anii tinereții și pe relațiile lui Iane, tânărul Mihai intră în viața politică a Țării Românești. În perioada 1588-1592, Mihai a făcut parte din divanele celor doi domnitori care l-au precedat, Mihnea-Vodă și Ștefan Surdul. În 1582 este numit bănișor de Mehedinți(avea doar 24 de ani), moment în care începe achiziționarea primelor sate. În 1585 este promovat ca mare stolnic, în iunie 1591 ca mare postelnic și câteva luni mai târziu, în decembrie 1591, ambițiosul tânăr a devenit mare agă. În tot acest timp, Mihai îndeplinește și funcția de ispravnic în locul lui Iane Cantacuzino, care locuia la Istanbul, obligat fiind de statutul său de capuchehaie, să rămână în capitala imperiului. Izvoarele istorice interne și externe, sunt unanime în a consemna că Iane Cantacuzino l-a protejat, l-a ajutat permanent și constant pe Mihai.

În acea vreme, Divanul domnesc al Valahiei era format dintr-un număr de 12 boieri, dregători numiți de domn: marele ban al Craiovei fiind prima funcție ca însemnătate după domnul țării, apoi vornicul(supraveghetor al Curții domnești și mare judecător), logofătul(conducător al Cancelariei domnești și de obicei cronicarul domniei), postelnicul(șambelanul Curții, maestrul de ceremonii, introducea solii străini), stolnicul(orânduia "cuhnia", bucătăria și degusta bucatele la ospetele domnești), spătarul(era comandantul oștirii valahe, ținea spada Domnului), vistierul(se ocupa de finanțele statului), comisul(se îngrijea de caii și grajdurile domnești), paharnicul(degusta băutura servită domnului), slugerul(aprovizionarea curții domnești, asigurând și hrana armatei pe timp de război), clucerul(intendent, aprovizionând magaziile domnești) și pitarul(aprovizionarea cu făină și pâine). La Divan mai puteau participa boierii care au deținut anterior mari dregătorii, dar și marele agă(deținea o mare demnitate militară), marele armaș(comandant de artilerie, se îngrijea de arsenalul armatei, comanda închisorile și executa pedepsele domnești) și marele portar(se ocupa de emisarii străini și cazarea acestora).

Sub domnia lui Alexandru cel Rău (1592-1593), Mihai devine ban al Olteniei, a doua mare funcție în stat, pe care o deține în locul lui Iane Cantacuzino. Titularul acestei dregătorii, avea funcția de comandant militar, el având în subordine 200 de ostași plătiți, precum și pandurii care asigurau paza graniței și era judecător peste toată Oltenia. Marele ban își avea sediul la Craiova, dispunea de un divan propriu, putea să dea osândă la moarte și răspundea de paza graniței și ordinii publice. Din înșiruirea acestor sarcini ale dregătorilor, se poate observa câte

mari și importante funcții a ocupat Mihai înainte de a deveni domn.

El s-a îmbogățit în mod constant, susținut și rapid. A dobândit 44 de moșii în perioada cât a fost negustor și boier. Prin căsătoria din anul 1583 cu Doamna Stanca, o jupâniță bogată, care avea moșteniri în județele Ilfov, Prahova și Dolj, noul cuplu își sporește averea, cumpărând moșii în Oltenia, mai ales în partea dreaptă a Oltului. Este de reținut că în timpul domniilor lui Ștefan Surdul și Mihnea Turcitul s-au vândut în Valahia 40 de moșii, din care Mihai a cumpărat 36 cu prețul de 1.515 .700 de aspri, echivalent a 7.580 de galbeni, o sumă mare pentru acel timp. Mihai a achiziționat 64,5 % din totalul satelor vândute în Muntenia până în anul 1600. Un boier, avea de regula vreo 7-8 sate. S-a constatat că Mihai a stăpânit 209 moșii din care 44 le-a dobândit pe vremea cât a fost negustor și boier. Nicolae Iorga sesiza că prin sine însuși, Mihai nu putea realiza toate acestea și că a fost ajutat în mod sigur și în permanență de către Iane Cantacuzino.

Aceste averi pe care Mihai le-a strâns de-a lungul tipului, nu le-a risipit pe desfătări și lucruri deșarte, cum au făcut atâția alții, ci pe arme și oști, pe solii spre frații români din Moldova și Transilvania și spre alte multe părți ale Europei, ca să îplinească marele său vis, al independenței și unirii românești.

Conflictul cu Alexandru-Vodă, ultimul domn valah care l-a precedat pe Mihai, începe în anul 1592. Acest conflict se bazează pe faptul că Mihai ar fi fost implicat într-un complot, sau că ar fi uneltit împotriva lui Alexandru-Vodă pentru a se înscăuna domn al Valahiei. Referitor la acest fapt, istoricii susțin că la aflarea acestei vești, Alexandru-Vodă cel Rău, îl pune sub urmărire pe Mihai. El fuge de la Craiova, unde ocupa funcția de mare ban, însoțit de boierul Stroe Buzescu și se adăpostește în Ardeal, dar este intens căutat de oamenii lui Vodă Alexandru, este prins și este chemat în fața divanului pentru a fi judecat. El susține sub jurământ și dă o declarație scrisă că nu este fiu de domn, având alături și depozitiile a încă 12 boieri. Astfel, a fost considerat nevinovat și eliberat.

O legendă legată de aceste evenimente, spune că Mihai a fost prins și condamnat la moarte și trebuia să fie executat într-o piață mare din București. În timp ce este dus spre decapitare, însoțit de garda lui Vodă, Mihai trece pe lângă Dealul Spirii, unde se afla Biserica Albă-Postăvari. Mihai ar fi cerut permisiunea de a asista la Sfânta Liturghie și de a se închina în fața icoanei Sfântului Nicolae. În acele momente ar fi jurat că dacă va scăpa cu viață din această situație, va ridica o mănăstire. Așa se explică de unii istorici, ridicarea Mănăstirii Mihai-Vodă, închinată lui Sfântul Nicolae în anul 1594 după câteva luni de la venirea sa în scaunul țării. Legenda spune că Mihai ar fi scăpat de la moarte datorită calităților sale fizice cu care l-ar fi impresionat profund pe călău. Mihai era "un bărbat falnic și deosebit de arătos". La vederea sa, gădele înspăimântat, ar fi aruncat securea și ar fi fugit. Conform acestei variante, Mihai ar fi fost eliberat la presiunea membrilor comunității, strânși la locul execuției. Eliberat, Mihai își ține promisiunea luată în fața lui Dumnezeu și construiește Mănăstirea Mihai-Vodă, cu hramul Sfântul Nicolae. Numele fiului său era tot Nicolae.

Istoria consemnează că după ce scapă de Alexandru cel Rău (printr-o variantă sau cealaltă), Mihai pleacă apoi la

Constantinopol, unde prin persoane influente și sus puse își susține candidatura la domnia Valahiei. Tatăl său, Iane, a influențat pe mai marii zilei în acest sens, dar moare în decembrie 1592 și nu reușește să-l vadă pe Mihai în scaunul țării. În schimb, este ajutat într-un mod exemplar, de vărul său, Andronic Cantacuzino. Acest ajutor este decisiv. Ocupa funcția de mare vistier al Moldovei, era ban de Craiova, a doua funcție în Valahia și capuchehaie a Moldovei și Valahiei, așa cum era și tatăl său, Mihai Cantacuzino, fratele lui Iane. El era o ilustră personalitate în Balcani și la Poarta Otomană, cu influență mare asupra sultanului, precum avea și tatăl acestuia, Mihai Cantacuzino (zis Șaitanoglu-fiul dracului). Plătind o sumă imensă de bani sultanului și aghiotanților săi care urmau să-i faciliteze intrarea la suveran, Mihai a fost nevoit să cheltuiască aproape tot ce agonisise de-a lungul anilor și chiar să împrumute sume exorbitante pentru a obține numirea de domn al Valahiei. În acea vreme, această procedură de investire și obținere a tronului țărilor române prin sume fabuloase de bani date Porții, era o practică curentă, chiar încurajată de sultan, desigur, datorită marilor beneficii pe care acesta și marii funcționari le obțineau.

Datorită luptelor interne susținute cu îndârjire de boierii care își doreau dregătorii în stat, a deselor schimbări a domnitorilor, precum și a birului impus de turci, Valahia și Moldova, bogate și prospere odinioară, au ajuns într-o stare gravă de sărăcie. Făcând o analiză asupra sărăciei și deznădejdiei care le erau caracteristice, călugărul Luca Testenova care cunoștea bine situația din Imperiul Otoman din anii 1592-1593, scria într-un memoriu către papa Clement al VIII-lea, că: "sultanul dă cârmuirea aceluia ce cheltuiește mai mulți bani, cu toate că sultanul trebuia să-l întărească de domn pe un coborâtor al voievozilor dinainte, iar astăzi, din lăcomie, s-a stricat această orânduială, încât oricine care are un prieten, putere, bani și sprijin la sultan, acela se preface că este urmaș de domn din seminția țării și izbuteste să fie înscăunat în oricare din aceste două țări surori."

La rândul său, misionarul Francesco Pastis din Candia, duhovnic al lui Sigismund Bathory, referindu-se la modul în care se obținea domnia în țările române, nota: "principii lor sunt români, sultanul îi pune și îi scoate după cum îi place și dă domnia celui care oferă mai mult." După cum se vede, în realitate, vechiul principiu dinastic nu prea mai conta, iar sacralitatea domnitorului aproape că a dispărut în acei ani. Dorind să ajungă domn, Mihai a trebuit totuși, pentru certitudinea de a putea fi numit domn, să-și făurească o descendență din voievozii țării, în vederea obținerii tronului și pentru legitimarea formală a domniei.

Walther Balthasar, cronicar contemporan cu Mihai, amintește în lucrarea sa, publicată la Görlitz în anul 1599, de "cheltuielile și răsplățile care nu erau dintre cele obișnuite" pe care a trebuit să le achite Mihai. Se spune că în total ar fi plătit sultanului vreo 400.000 de taleri și tot atâția apropiatilor săi, validelei, beilerbegului Greciei, pașalelor care conduceau garnizoanele de la Dunăre și "alte obraze știute" cu influență la Poartă. De asemenea, Sinan-Pașa, marele vizir, a primit 100.000 de taleri, alte surse susțin că 200.000 de galbeni. Mihai nu a deținut o asemenea sumă imensă ci s-a împrumutat de la vărul său, Andronic Cantacuzino și de la cămătari turci, greci, armeni etc. În total, Mihai a cheltuit pentru obținerea domniei, cam 1.000.000 de galbeni. În raportul său din 3 februarie 1594, Edward Barton, ambasadorul Angliei la Istanbul, scria că în țările dacice plata domniei era de "cel puțin 1.000.000 de galbeni."

Mihai, personalitate deosebit de puternică, de o ambiție ieșită din comun, era determinat și decis să-și urmeze planurile sale, bine conturate. A dovedit o mare perseverență în a le finaliza și a obține ceea ce dorea, reușind să-și ducă până la capăt ideile, cu multă tenacitate.

A dorit cu ardoare să devină domnul Țării Românești și a reușit să-și atingă scopul în septembrie 1593. A dovedit o abilitate politică ieșită din comun pentru a-și atinge țelul, mobilizând și antrenând toate mijloacele pentru a obține scaunul țării, prima etapă a planului său.

Va urma

Statuia ecvestră în bronz a lui Mihai-Viteazul ridicând baltagul răzbnării, inaugurată în 1874 și plasată în Piața Universității, București.

Artist: sculptorul francez Albert-Ernest Carrier-Belleuse

ÎNTRE PĂMÂNT ȘI CER

Milena MUNTEANU

De la etajul 37 al unui hotel din centrul Montréal-ului, mă bucur de o vedere minunată a fluviului ce străbate orașul și spală malurile insulelor și țărmurilor pe care le găsește în cale.

Căldura soarelui penetrează prin ferestrele imense, îmbrățișându-mă. Eu stau la o măsuță rotundă, la marginea acestui perete panoramic ce îmi dă o deschidere largă asupra frumuseții. O degust lângă un pahar, bucurându-mă de razele de soare ce

străbat printre nori, transformând astfel continuu peisajul. Mă simt pe culmea lumii noastre...

Aceasta imagine este probabil la fel de extraordinară ca cea pe care Jacques Cartier a descoperit-o în prima parte a secolului XVI, când a ajuns pe acest continent. Minunându-se că muntele oferea această priveliște, a decis să îl numească "Muntele Regilor/Muntele Regal" sau "Mont Royal". Și astăzi lumea urcă la panorama Belvedere, să admire necuprinsul, limitat doar de linia orizontului. Se uită la zările îndepărtate, minunându-se de abundența frumuseții naturale.

De atunci începeau să fie plantate aici-biserici care la momentul respectiv dominau peisajul, nu doar prin clopotnițele îndrăznețe, ci și prin dangătul clopotelor. Apoi, au sosit anglofonii aici, ce au adăugat frumusețea arhitecturii bisericilor anglicane... romano-catolicii au ridicat unele opulente, ca cea a bazei catedralei "Marie-Reine-du-Monde", "Maria-Regina-Lumii" care se zărește și ea un pic de la fereastra panoramică a hotelului la care stau. Au apărut alte multe locașuri de cult, fiecare cu specificul lor, având în vedere că mai toate credințele și cultele lumii sunt prezente în acest oraș.

Acum însă, ele par "îngropate" în peisajul modern, aproape invizibile de unde mă uit eu, ascunse în umbra clădirilor înalte, strivite parcă de arhitectura modernă care le domină. Îți dai seama astfel de transferul de putere petrecut în timp. Acum centrul orașului e dominat de clădiri ale marii finanțe, ale corporațiilor, dar și ale unor clădiri de locuințe ce sfidează gravitația. Vezi mansions, case mari, în stil clasic, cu spații largi în jurul clădirii, fiind înlocuite de blocuri, uneori înghesuind două clădiri înalte pe spațiul unei case de altădată, care, în plus, avea detalii arhitecturale pe care nici nu ne gândim să le înlocuim sau măcar să le replicăm. Mai încolo, văd un alt lăcaș de cult, cu vitraliile înlocuite de scânduri bătute în cuie, semn sigur că există un plan de re-dezvoltare, de demolare a vechii clădiri.

În locul lor se nasc blocuri de locuințe situate atât de aproape unul de altul, că poți vedea în farfuria celor din blocul vecin, pe masa lor din bucătărie. Astfel, noțiunea de spațiu privat se schimbă dramatic... În blocurile moderne, de multe ori, o persoană deține doar o cutiuță de chibrituri, o colivie pentru singuratici. În aceste clădiri proprietarii apartamentelor încearcă să-și cumpere o fereastră cât mai mare... iar felia de soare ce este îngăduită se plătește scump. Noile locuințe au de obicei o cameră de zi (cu fereastră) dar uneori dormitorul nu are lumină naturală. O astfel de locuință este prezentată drept "cool", are chiar un nume ("loft")- iar apartamentul se vinde cu pereții netencuiți, cum este acum la modă, ba uneori se vinde chiar cu

conductele la vedere... tinerii se bat pe astfel de apartamente cu pereții nefinișați, ce rezonează când pășești prin camera goală!

În lumea de azi locuințele de la etajele de sus sunt la mare preț, cu cât mai sus, cu atât mai scumpe. De la înălțimea unui ochi de șoim poți să te uiți la forfota orașului, la tot ce e aproape de pământ. Aici simți că ai dreptul la o rază de soare - dar sigur că ea poate fi tulburată de un proiect și mai îndrăzneț, care să ridice un bloc nou, încă și mai înalt, chiar lângă fereastra ta. În ziua de azi lumea se întrece pe verticală, alergând după o rază de soare, pe care altul ți-o poate smulge chiar din căminul tău, fără aviz sau drept de apel. Tu însă încerci să găsești un loc cât mai aproape de paradis... și poți gândi chiar că din locul tău privilegiat, de acolo de sus, ești mai tare decât cei care țin aproape cu pământul... Mai mult, poți ține un ochi pe ceea ce se întâmplă de jur împrejur. De sus se vede și cum se rescrie zilnic raportul omenirii cu Dumnezeu, cu fiecare lăcaș de cult demolat sau umbrat de mastodonții moderni. De sus vezi de fapt unde merg interesele zilei, iar atunci când clădirile iluminează feeric, ele ne eclipsează și stelele. Zgârie-norii noștri sunt atât de semeți și plini de ei, că previn chiar observarea minunii cerești, așa cum ne-o aducem aminte din copilărie...când cerul ne vrăjea cu misterele lui, și când : "Cerul înstelat [era] deasupra noastră și legea morală în noi"....

Acum însă, așa cum privești dintr-o clădire de beton-armat și sticlă, te poți simți singur, chiar dacă ești în mijlocul unei aglomerații urbane de mare densitate. În plus, gândești că și alți semeni se pot simți la fel. Și ei, ca tine, suspendați între pământ și cer.

Publicata in revista Itaca, Dublin

LA SFÂNTUL VALENTIN

George FILIP

POVESTE CU ROMÂNIA

...au fost odată...ca niciodată,
Două popoare – daci și romani,
Ce se-ncusciră, ca să răzbată
Timpul potrivit al multor ani.

Dacia-Felix – Dacia Mare,
Din Burebista spre Decebal
Se botezat-a între hotare
Și-a plutit demnă pe-al vieții val.

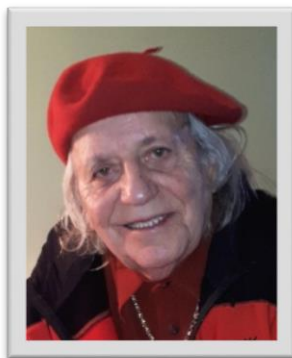
Secole multe s-au scris în carte
Despre-ale patriei sfinte surori
Care-au mers demne spre mai
departe,
Sub scuturi sfinte de domnitori.

Și a fost vrerea și ne-a fost firea
În limba noastră să viețuim
Și-nfăptuirăm în veac UNIREA,
Ca împreună liberi să fim.

Am avut rege...n-am avut rege.
Noi am dat Țării vajnici bărbați
Care ales-au – prin sfântă lege,
Noi să fim astăzi buni democrați.

Timpul e veșnic...veșnic se
schimbă.
Avem obârșii și-un brav popor.
Uniți prin sânge, cuget și limbă,
Înfruntăm viața – sub Tricolor.

Valul ne duce tot înainte.
Avem o Țară neîntinată.
Mult legănată pe versuri sfinte:
A fost odată...ca niciodată...

STEJAR BĂTRÂN... -semenilor mei...românii-

vă spun o dodie mai rară
pe care-o știu de la strămoși:
nu pădurarul își omoară
prin crâng – stejarii majestuoși.

eu sunt un martor de onoare
din veacul meu cel blestemat,
și m-am uimit – și nu arare,
ce rău mi-e neamul împilat.

nu vin străinii să rezeze
stejarii codrilor – bătrâni.
cei ce cutează să cuteze
sunt falșii codrilor stăpâni.

...am fost stejar ca toți stejarii
și în picioare am rămas
să mă măsoar cu mercenarii
prin versul care-mi plînge-n glas.

muriră...unul după altul,
stejarii din văleatul meu.
i-a retezat -perfid- taifunul
și i-a trimis la Dumnezeu.

ei scriu prin cer letopisețe
cu lacrimi, de soarta lor
și din înalt ne dau povețe
despre trecut...și viitor.

sunt ultimul stejar pe care
barbarii încă nu l-au smuls
din crângurile milenare
prin care lacrimi multe-au curs...

LA SFÂNTUL VALENTIN -la porunca Mariei-Sale...-

peste întreaga omenire,
printre femei – printre bărbați
pulsează viruși...de iubire,
deci: toți suntem contaminați !

pentru iubire nu-i rețetă
s-o cumpărăm – la farmacie.
este de-ajuns ca pe planetă
locuitor -flotant- să fii.

și nu-i un anotimp specific
să ne dea dreptul de-a iubi.
sindromul e total... mirific,
e dreptul nostru de A FI.

de Sfântul Valentin - iubirea
dă buzna și ne ia cu ea
și ne explică ce-i menirea
de-a ne juca de-a dragostea.

eu o iubesc...ea mă iubește.
noi vă iubim...voi ne iubiți;
nu ne mirăm – e omenește
să fim pe lume fericiți.

suntem născuți poeți – se știe.
vraja iubiri-i un tandem.
luați o coală de hârtie
și scrieți grabnic un poem:

**“iubită viață, ne ești dragă.
acest cadou Divin îl știm:
noi...oamenii, o viață-ntreagă
în pace - vrem SĂ NE IUBIM !”**

ELEMENTE DE TEOSOFIE GETICĂ LA NAE IONESCU

Marius FINCĂ

Despre Nae Ionescu s-au scris și spus multe, și pro și contra, dar mai ales inegal ca acoperire temporară, pe parcursul secolului ce a trecut, de când s-a afirmat în cultura română. Figură marcantă și foarte populară în perioada interbelică, el a fost interzis după cel de-al doilea război mondial, a fost printre cei mai publicați filosofi interbelici în anii '90, pentru ca, încet-încet, să reîntre într-un con de umbră, iar după cum evoluează lucrurile, anticipăm că va fi iarăși interzis.

În această lucrare vom face o încercare de a identifica elemente getice, adică autohtone, în prezentările, articolele și cursurile ținute de domnia sa la Universitatea din București, lucru deloc ușor, dat fiind două aspecte: pe de o parte, pentru că referirile directe ale profesorului la cultura, istoria, credințele, practicile, concepțiile de viață și religioase – la Nae Ionescu, în general, religia are sensul de legătură, comunicare directă cu Dumnezeu – ale strămoșilor noștri sunt foarte rare, iar, pe de altă parte există, nu doar o puțină cunoaștere, ba chiar și o reticență la tot ce ține de geți/ daci/ traci/ pelasgi/ arimi/ cucutenieni a mai tuturor celor ce s-au aplecat până acum asupra studiului operei naeionesciene.

De altfel, identificarea conceptelor teosofice getice comportă o dificultate majoră, aceea a lipsei cvasitotale a studiilor de specialitate, iar cele care s-au făcut au fost, fie ignorate, fie bagatelizate, astfel că exegeții, spre a nu fi ridiculizați, le-au ignorat complet. Unii dintre temerarii ce au îndrăznit a afirma vechimea ancestrală și profunzimea culturii getice - Teohari Antonescu, Nicolae Densușianu, B.P. Hașdeu, Alexandru Papadopol Calimah - au fost anteriori profesorului și putem presupune că acesta avea cunoștințe despre operele lor, mai ales că nu își ascundea interesul pentru acest subiect, fiind bun prieten cu Pârvan și amintind în prelegerile sale chiar de civilizația cucuteniană. Deși nu face referire prea des la strămoșii noștri de dinaintea cuceririi romane, putem identifica influența acestora asupra concepțiilor metafizice, teologice, teosofice ale lui Nae Ionescu, pe două căi: indirect, prin referirile la concepțiile grecilor antici, ale vechilor indieni sau persani, din scrierile trismegiste, din *Cărțile Misilor*, cel mai vechi tratat teologic și teosofic cunoscut, din misterele orifice și eleusine, din *Omiliile clementine* și *Oracolele caldeene*, din tăblițele de la Sinaia, din manuscrisele de la Marea Moartă sau din gnosticism, fie direct, de la urmașii geților, adică românii de azi, prin folclorul viu, trăirile, pasiunile, mentalitatea, conștiința colectivă a nației: „Probabil că în mine neamul meu a adunat multe lucruri armonice”.

Nae Ionescu a fost asemănat cu Socrate, datorită preferinței sale nedisimulate pentru expunerea orală, care vine, fără îndoială, din îndelunga noastră tradiție orală, din concepția orfică a vechilor geți, păstrată peste secole de urmașii acestora, că scrisul nu poate reda perfect învățăturile sacre, profunde, alterându-le.

Spațiul est-european este imaginat de profesorul Nae Ionescu ca unul desprins de timpul concret; este celebră povestirea scurtă cu occidentalul, care era impacientat din cauza trenului care întârzia să plece la ora stabilită, pentru că noi aici „la porțile orientului” trăim „nu în timp, ci în eternitate”. Aceasta nu pentru

că noi am fi uitați de istorie, ci pentru că lucrurile importante ce ne preocupă, precum religia sau metafizica, „sunt de interes etern”, reprezentând fiecare „o viziune a vieții”, diferită una de alta.

Profesorul definește acest tip cultural răsăritean drept „tip anistoric”, pentru simplul motiv că trăiește sub limita unde încep să lucreze timpul și spațiul: în lumea esențelor și a principiilor existenței, și nu ajunge niciodată să aibă interes pentru ceea ce este trecător...”.

Ca să fim bine înțeleși, iată cum imagina profesorul raportul eternitate-timp: „eternitatea este suprimarea categoriei timp și nu potențarea lui, prin prelungirea la infinit”. Idei asemănătoare sunt întâlnite în creația populară a neamului nostru, cunoscut fiind basmul „*Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*”, unde relativitatea timpului, posibilitatea de a accede în lumi paralele, depășirea condiției umane sunt evidente. Realitatea, ceea ce poate fi accesat cu simțurile noastre, „se împărtășește, oarecum, de la ceea ce am numi noi eternitate și nu este ceea ce există în timp și în spațiu, pentru că le transcende”.

Aceste subtilități de gândire au o rădăcină în concepțiile strămoșilor noștri; teologia lui Orfeu spune că timpul este principiul unic al universului, [...] iar Ființa este considerată simbolic prin Ou. [...] Pentru nașterea vieții materiale, ei concep un Ou cu putere de creație, adăugându-se și un veșmânt alb sau un nor din care țâșnește Phanes (în koine înseamnă Strălucitorul, Salvatorul sau Mântuitorul) în lumină, tot așa cum Mitra (denumirea romană a lui „Phanes al misienilor”, Sarmis al geților, Tahu-ti/Thoth al egiptenilor, după căciula ce o purta) s-a născut din fulgerul Tatălui ceresc, lovind o stâncă, așa cum și Iisus Hristos este „lumină din lumină”, în Crezul nostru ortodox.

Axul central în jurul căruia se învârtă întreaga filosofie naeionesciană este raportul om-Dumnezeu, problematica credinței; „La spatele întregii deveniri universale... stă un adevăr fix”, spunea mentorul, ori, aceasta este chiar teosofia getică, cu referiri permanente și directe la locul central ocupat de Tatăl, Creator și Proniator, cel ce a dat morala, legile naturale/«belagine» ale strămoșilor noștri. Dumnezeu este „o condițiune primordială”, care „precede conștiința tuturor celorlalte existențe”.

Chiar dacă nu face referire la această rădăcină strămoșească a principiilor de viață și acțiune pe care se bazează întreaga lui concepție ontologică, profesorul Ionescu o transmite discipolilor și ascultătorilor săi - e drept, cizelată și șlefuită de subtilitățile logicii sale, adesea în comparație cu celelalte sisteme filosofico-teologice fie occidentale, fie orientale.

Nae Ionescu și-a bazat sistemul său metafizic și filozofic pe creștinism, un creștinism ortodox, viu și național. Mircea Vulcănescu remarcă, printre altele: „*Ca teolog, Nae Ionescu este aspru cum numai răsăritenii pot fi. El aparține unei spiritualități de la care se revendică*”.

Este cunoscut faptul că Antichitatea considera poporul get drept cel mai credincios și religios popor european cel puțin, dacă nu din lume, la fel cum erau românii și acum un secol. De altfel, studiile și sondajele actuale păstrează românii pe primul loc în Europa în ceea ce privește credința în Dumnezeu, în ciuda a șapte decenii de propagandă ateistă.

Pentru maestru, credința este un adevăr trăit, nu dovedit, iar existența lui Dumnezeu este o „cestiune de legătură directă și de trăire”.

Interesant este că, încercând să definească metafizica în raport cu religia, domnia sa face trimitere la gnosticism, care este catalizatorul ce duce la „destrămarea” religiei în metafizică, adică transformarea unui Dumnezeu-persoană într-un sistem de idei. Ideile gnostice, care au marcat „chinurile nașterii creștinismului”, sunt adânc înrădăcinate în „filosofia barbară”, după cum o defineau anticii, adică a cunoașterii, așa cum a fost reținut până spre finele Evului Mediu european, din concepțiile „bogomililor”, cunoscuți în occident drept „catari”, adică „curați”, păstrători și continuatori ai teosofiei getice, prizonieri și alungați din Balcani de ortodocșii greci și exterminați total de „frații” catolici, prin ceea ce avea să rămână în istorie prima fază a Inchiziției, o rușine a civilizației occidentale.

Deși Nae Ionescu consideră teosofia ca o concepție asemănătoare panteismului și ocultismului, în sens larg, general, teosofia este totuși un sistem de concepte, practici, credințe, relații în cadrul societății, etc, dar mai ales proiectate spre infinit – adică spre Dumnezeu, având în centru tocmai această legătură cu Dumnezeu - Creatorul și Proniatorul. Pentru Nae Ionescu *„actul religios este o mișcare nu numai de la om către Dumnezeu, ci această mișcare se dublează cu alta, de la Dumnezeu spre om”*, adică exact concepția populară a românilor care, chiar supărați de nedreptățile ce-i apasă, simțindu-se ignorați de Dumnezeu, în afară, tot nu îndrăznesc să se închipuie în afara proniei Lui: „Doamne, Doamne,/ Mult zic: Doamne,/ Dumnezeu pare că doarme/ Cu capul pe-o mănăstire/ Și de nimeni n-are știre.” „Dumnezeu nu doarme”, ci doar pare, dar se va trezi și va face dreptatea Lui, fie în viața aceasta, fie în cea viitoare.

Ideea este reluată de mai multe ori în cadrul cursurilor de metafizică: „Omul și Dumnezeu față în față pot să ajungă la un fel de înțelegere, de pătrundere reciprocă, numai în cazul că și omul este deschis lui Dumnezeu, dar și Dumnezeu se deschide omului”. Adică un Dumnezeu personal, cu Care putem comunica, Carele ne înțelege și ne ajută, ca un tată iubitor.

Analizând metafizica popoarelor antice, și aici reafirm influența primară a metafizicii getice asupra celor grecești, persane sau indiene, profesorul remarcă voința omului de a transcende spre propria sa existență, prin „participarea la divinitate”. Tocmai de la înălțimea aceasta de cunoaștere și înțelegere istorico-socială a umanității, Ionescu își permite să scrie: „Și nu avem nevoie deloc să cunoaștem „toate timpurile”; nu cunoaștem nimic, în sensul în care credem că cunoaștem, dar dobândim încetul cu încetul conștiința lor, și altfel simțul infinitului și al eternității se nasc în noi, cu nașterea de noi”. Așa simte Nae Ionescu tânguirile „rasei albe”, ca și cum ar fi glasul poporului român: „Ne plângem de boală, de greutatea vieții, de loviturile soartei, de dragoste, de sărăcie și așa mai departe”, de parcă ar fi un observator al cântecelor populare la o șezătoare a satului românesc, iar „înainte chiar de Apocalips, înainte de Cristos, oamenii se văietau, pară-se cam așa cum se vaită și azi.

În viziunea profesorului, iubirea divină este un atribut hristic, dar recunoaște că ea caracteriza gândirea și relația om-Dumnezeu încă dinaintea Mântuitorului, căci îl amintește pe Platon cu remarcă: „Dumnezeu e frumusețe și iubire”. El era conștient că „Iubirea e unul dintre elementele constitutive ale cunoașterii”.

Caracteristic geților și a tuturor celor ce au preluat credințele religioase și teosofia lor este credința în nemurirea sufletului, adevăr arhicunoscut, care nu necesită argumentare. Și la Nae Ionescu acest adevăr este indiscutabil, căutarea și neliniștea sa metafizică, filosofică și ontologică orbitând în jurul acestui *axis vivendi*.

Noica sesizează schimbarea începută de Nae Ionescu din filosofia românească de la una de factură „clasică” la una „de tip creștin”, tocmai printr-o meditație teologică, prin regăsirea spiritului și tensiunii dintre om și lume „ruptura aceea profundă” și, deși afirmă că „în afară de antropologie nu există nimic”, într-o încercare de occidentalizare a filozofiei românești se observă rădăcinile profund românești ale concepțiilor sale, prin caracterul lor practic, terapeutic, centrat pe Divinitate.

Scopul, finalitatea acestei legături este mântuirea, adică intrarea în comuniune cu Creatorul: „Grija tragică a mântuirii”, care mântuire înseamnă ajungerea la Dumnezeu, fie prin cunoaștere, fie prin trăire. Această ajungere la Dumnezeu se poate realiza doar printr-o transformare proprie, printr-o traducere a sinelui în transcendental, dincolo de aparențele lumii fizice, căci, „pentru ca să vezi ceea ce este, trebuie să devii tu, întâi, ceea ce este”.

Pentru Nae Ionescu, salvarea nu putea să însemne altceva decât împăcarea omului cu existența, cu cosmosul, cu ajutorul lui Dumnezeu; există o legătură invizibilă biunivocă om-divinitate, așa cum există pentru țaranul român, care comunică permanent cu Dumnezeu, se roagă ca unui tată sau frate mai mare, iar cunoașterea Lui este una „pur și simplu trăită”, nu logică sau rațională. Și este trăită pentru că numai așa poate fi percepută, căci spunea „nu poți să înțelegi decât atunci când iubești”. Tema aceasta a trăirii versus cunoaștere este reluată de mai multe ori, ca două căi de a lua contact cu realul, filozoful având o preferință evidentă pentru „trăirea” aceasta atât de specifică răsăritean-românească, „contemplativ ecstatică”. El identifică „locul efectiv al metafizicii [care] nu este Apusul, ci Răsăritul”, așa cum remarcă și Zevedei Barbu: „tocmai această atitudine totală prin care răsăritean-românul coboară ca un plumb în inima naturii, stabilind o comuniune trăitoare între el și Tot”. „Hermes Trimegistul, care a fost un mag, spune că pot să existe și altfel de relații între existențe decât relațiile cauzale”. Între lumea esențelor și lumea realității sensibile există legături. Este omul capabil să se mântuiască prin el însuși, sau are nevoie de ceva transcendental? Tot ceea ce este egocentric este magic, tot ceea ce este teocentrism este mistic. „Arta este încă un fel de expresie a experienței mistice”. Deci și muzica – ori cel mai mare muzician din istorie a fost Orfeu al nostru, iar geții își însoțeau soliile cu ceterile! Experiența mistică este o necesitate a existenței noastre spirituale.

Problematica moralei este adesea abordată de maestru, dar noi ne vom opri aici la un aspect legat de conceptul de „om”, în sensul de ființă de înaltă moralitate, care este omniprezentă în spațiul românesc, așa cum observăm în numeroasele ziceri, proverbe și povești populare. Amintesc aici doar una dintre ele: „A fi domn e o întâmplare, a fi om e lucru mare!”. Este o moștenire de la geți așa cum găsim și pe tăblițele de la Sinaia, oculte de istoricii noștri. Acest concept îl regăsim întocmai și la Nae Ionescu: „Fii filosof, dar, în filosofia ta, rămâi totuși om!”. De altfel, el separă morala de religie: „A înlocui religia printr-o predică morală înseamnă a crede ...că religia poate fi redusă la morală. Asta însă ne-ar îndepărta de la adevăratul sens al ortodoxiei și ne-ar arunca iremediabil în lagărul unui «protestantism care a luat câmpii» (pentru a întrebuința chiar termenul domnului Profesor [Iorga])”.

Filosofia „nu este aceea de a epata pe cineva, de a scrie cărți groase, ci tocmai necesitatea aceasta de a te subția pe tine din punct de vedere spiritual, de a te găsi pe tine însuși, de a te defini pe tine în mijlocul realității”. Pedepsa divină pentru neascultarea în rai: «din sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta», capătă la filosof nuanțe autohtone: „Pe câtă vreme în apus munca este un ideal, la noi, în Răsărit, munca este un chin... Iar

noi, când vrem să spunem despre un om că este chinuit, spunem că este muncit.

Prin legendele și credințele sale, țăranul român arată că este conștient de aparența lumii, știe că realitatea este mai mult de ceea ce se vede. De aceea Nae Ionescu afirmă clar: „Ceea ce se este și ceea ce se vede nu sunt unul și același lucru, în toate sistemele de filosofie și de metafizică, cel puțin, în toate sistemele de verificare a existenței”, iar lumea este diferită pentru fiecare în parte: „... nu ne căpătăm liniștea adevărată decât atunci când – și dacă! – izbutim să ne construim universul nostru, al *fiecăruia dintre noi*. Nu există un univers; există atâtea universuri *câți oameni sunt*”, tot așa cum știau geții lui Orfeu și a demonstrat fizica cuantică modernă.

O diferență esențială dintre Răsăriteni și Apuseni este modul în care se percepe prezența Duhului Sfânt, din care derivă și diferența „filioque” din Crez. Pentru Vestici, soborul este un fel de parlament, dar pentru ortodocși este mult mai mult: o comunitate spirituală unită de „un concept foarte subtil, de conceptul de pneuma, un fel de duh care coboară asupra noastră și ne unifică, pentru că „ortodoxia e formă religioasă alcătuită pe fond trac și grec”.

După Renaștere, toată metafizica a fost bazată pe antropocentrism; până atunci, metafizica europeană și cea asiatică era bazată „pe o unitate în afară de om, depășind pe om – cosmocentrism, teocentrism” și cu repetarea mențiunii influenței getice asupra amândurora, este exact teosofia care reprezintă tema acestor lucrări! „Dacă, prin urmare, eu, om, mă consider ca un element constitutiv al Cosmosului, înseamnă că eu nu mai am dreptul să fac să înceteze starea de dezechilibru, adică nu am dreptul să substituiesc legii Cosmosului legea mea”, sau cum spune țăranul român: „lasă-l în plata Domnului”. Punctul de contact al omului cu divinitatea aparține „domeniului zis al spiritualului”, când omul „se smulge Cosmosului”, punct atins în misterele antice. Se întrebă cum se face că omul, deși știe că merge la moarte, la distrugere, totuși merge înainte, așa cum știm din istorie că geții nu se temeau de moarte, ci ei „mergeau la război ca și cum ar pleca în călătorie”. Tristețea și frustrarea pe care le trăiau „rasa albă” se datorează credinței în evoluție, în știința pozitivă omnipotentă, încât „a alungat revelația, și vocea lui Dumnezeu nu mai sună la urechile noastre.

Țăranul român are o vorbă: „lasă-l în plata Domnului”, adică nu te opune răului, pentru a nu crea un dezechilibru, o atitudine preluată și de creștinism, pentru că universul este înțeles ca un tot unitar, în opoziție cu antropocentrismul apusean. Tot la fel, românul acceptă destinul pe care nu încearcă să-l schimbe, ci să-l înțeleagă. Pentru Nae Ionescu a fi român înseamnă a fi ortodox, chiar și invers. Soluția metafizicii naeionesciene este cea a lui Dostoievski: etnicitatea proiectează fiecărui ins drumul său spre Dumnezeu. Românul, o afirmă Nae Ionescu prin toată opera sa, are destule virtuți specifice cu caracter universal, dar pentru asta - vai și cât este de actual! - trebuie să redefiniească pe sine, adică să redevină el însuși, să renunțe la sentimentul de inferioritate sau slugarnic, să afirme din plin simbioza firească, naturală a binelui cu frumosul, a moralei cu iubirea.

Căci Nae Ionescu, înainte de a fi filosof a fost creștin și înainte de a fi creștin a fost român, cum remarcă și Petru Culianu: „Nae Ionescu a transferat dezbateră națională din câmpul istoric în câmpul ontologic”.

Problema sufletului românesc este o problemă ontologică înainte de a fi una istorică. De aceea, în lecțiile pe care le-a făcut studențimii, profesorul Nae Ionescu a stăruit 12 ani asupra problemei *ființei*, ca să poată trece, de abia în ultimul timp, la problema *ființei românești*. În ultimii ani, Nae Ionescu a fost preocupat de destinul neamului românesc. Când își pune această

problemă, el știe că acest neam nu există prin legi și tratate, ci prin sinceritatea lui față de propriul său destin și prin capacitatea sa de rodire.

Este remarcabilă intuiția profesorului, într-o vreme în care prea puțin se discuta despre „nașterea creștină a poporului român”, ca să nu mai vorbim despre punerea în discuție a originii getice a creștinismului, așa cum în ultimele decenii au putut fi evidențiate citate scăpate de urgia „arderii cărților” din veacul al IV-lea. Amintesc aici câțiva scriitori din primele veacuri creștine: episcopul Meliton din Sardes, care spunea pe la anul 176 că filozofia creștină a venit de la barbari și s-a răspândit în imperiul roman, Justin Martirul, care înainte de anii 150 scrie despre sciți/geți că erau mari iubitori de filozofie creștină, Tertulian, care scrie că „filozofia creștină a venit de la barbari” și alții. Nu avea cum să nu remarce acest adevăr atât de greu de acceptat astăzi: „Când s-a răspândit creștinismul, nu a fost de fapt răspândirea creștinismului, ci[...] a fost mai degrabă generalizarea unui nume pentru stări de fapt deja existente. Tot ceea ce era neliniște și căutare religioasă, în forme și structuri deosebite, după regiuni și structuri spirituale, a primit numele de creștinism.

O atracție deosebită are pentru Pitagora, acest mare filosof, adept al teosofiei zalmoxiene („călătorește la sciți, dar nu ca să le dai legi, căci ale lor sunt mult mai bune...”): „La Pitagora, semnificația numărului este cvadruplă; evocă practicul, metafizicul, religiosul și magicul... veți vedea că toate se aseamănă. Tot Nae Ionescu evidențiază asemănarea dintre pitagoreism și orfism: „...considerațiunile pitagoreice, cari au aceeași natură cu ceea ce se petrece în misterele orfice și eleusine”.

Analogia pe care o face între invocarea către Duhul Sfânt: „Împărate ceresc, vino și te sălășluiește întru noi” este de aceeași natură cu invocarea spiritelor de către șaman, „este pogorârea lumii spiritelor în lumea noastră” (și evident și la țăranul român, moștenitorul spiritualității getice, unde există atât de clar cele două lumi, vizibilă și spirituală, cu comunicare între ele, dar și cu translată din una în alta – strigoi, ielele, visele, descântecele, bocetele, călătoriile pe „tărâmul celălalt”, etc). Preotul și, respectiv șamanul, sunt mijlocitorii între aceste lumi. Foarte clar sintetizează Nae Ionescu această realitate: „1. Există o lume a spiritelor și o lume a noastră, obișnuită...2. Aceste lumi sunt de natură deosebită...3. Între ele există o posibilitate de legătură... 4. Legătura se face de o persoană cu dublă natură: umană și divină 5. Legătura aceasta se poate face în două feluri: a) prin întinderea puterii noastre asupra lumii superioare nouă, pentru a o capta în beneficiul nostru, și b) prin întinderea puterii aceleia supreme asupra noastră.”. Aceste adevăruri erau cunoscute în lumea veche, iar românii le-au păstrat, e drept simplificate și alterate în timp, dar la fel de profunde!

Ascetismul sufist îndeamnă la umilință și cere, ca o contraindicație, renunțarea la orgoliu. Dar vedeți...suntem în plin creștinism: umilință, orgoliu și necesitatea de a merge la Dumnezeu...Acești sufiști sunt un fel de călugări cari se îmbracă în haină de lână albă: suf înseamnă tocmai haină albă...În concepția sufistă, sunt două lumi deosebite: o lume a aparențelor și o lume a realităților, la care putem ajunge numai prin depersonalizare; și realitatea ultimă e Dumnezeu”. Ori, aceste concepte și ținută le găsim mai înainte la gruparea filozofică a esenilor, căci ei duc o viață la fel cu a geților polistai, cum ne-a relatat Filon din Alexandria în *Antichități iudaice*.

Nae Ionescu recunoaște implicit influența teosofiei getice asupra filosofiei grecești: „Grecia nu înseamnă numai Platon și Aristotel; nu înseamnă numai Euclid și Pitagora. Înseamnă și în același timp și în aceeași măsură poate, și misterele orfice și

cele eleusine”. În continuarea aceluiași curs de istorie a metafizicii, Nae Ionescu nu lasă niciun dubiu asupra influenței getice în cultura și teosofia greacă veche: „Imediat după epoca homerică... încep să se strecoare în Grecia, venind dinspre nord, cam dinspre părțile noastre, o sumă de credințe, de valorificări, de atitudini în fața vieții, cari schimbă cu totul sensul formelor de viață de cari se zice că era cuprinsă Grecia până în momentul ăsta; încep să coboare țapii lui Dionysos din Tracia, de pe la noi”, dar adăugăm noi, influența este chiar mai veche, în fapt cu Orfeu, Geia, titanii începând însăși cultura greacă. Mai departe: „Se introduce în metafizica greacă teoria – nu sentimentul, pentru că sentimentul exista -, teoria esenței divine a omului... Dacă aceste teorii venite din Tracia în Grecia au prins, înseamnă că au găsit acolo un teren favorabil. Deci, la spatele acestei dorințe de viață de care vorbește lumea când își întoarcе ochii înspre Grecia, la spatele acestei dorințe de viață exista acolo un dezechilibru, goluri în sensul durerii, pe cari trebuia să le umple aceste teorii venite de la nord, din Tracia”.

În cursul de metafizică, profesorul se apleacă de multe ori asupra durerii, cum poate fi înțeleasă, depășită sau tratată. Românescul și intraductibilul cuvânt dor a dat naștere la mai multe cuvinte-concept, aparent fără legătură unul cu altul, dar cu un subtil substrat comun: verbele a dori, a durea și a dura, cu dorința, durerea și durarea cu sensul de veșnicie dar și îndurarea (mila) – aceasta în raport cu divinitatea.

Exemplele pe care el le dă ca să argumenteze ideile expuse în cursurile și prelegerile sale, sunt culese adesea din tradițiile, zicerile și obiceiurile românilor, nu doar ca să se facă mai lesne înțeles, ci mai ales că el este format, gândește și trăiește „românește”: „Și moș Ghiță Chirnoagă a îmbătrânit și s-a apucat de beție; eu o să vă răspund că se poate să facă metafizică, fiindcă omul, de dimineața până seara, face filosofie fără să știe!”

Prin tot ceea ce a scris sau susținut, Nae Ionescu afirmă autenticitatea trăirilor și poporului nostru, despre a cărui origine predominant geto-dacică era conștient. Cum altfel ar putea fi interpretată afirmația, atât de evidentă: „unde e latinitatea noastră?... Probabil în limbă! Dar asta e prea puțin!”

Nae Ionescu, în toată creația sa legată de metafizică, atribuie românilor o atitudine mistică. Iată ce spune: „din activitatea mistică a omenirii de până acum, așa cum este înfățișată în literatura mistică, două grupe de soluții se diferențiază și ambele grupe de soluții privesc aceleași probleme: plasarea lui Dumnezeu sau a ființei supreme în univers și raporturile universului cu această ființă supremă”. Ori aceasta nu este nimic altceva decât teosofie pură, deși profesorul plasează teosofia alături de panteism și ocultism, prin auto-identificarea cu ființa supremă. Pentru noi, românii, urmașii geților, toată existența se raportează la Dumnezeu, deci noi trăim, alături de Dumnezeu, prin respectarea legilor Lui, adică cele naturale, firești, ale iubirii - belagine, orfice, zalmoxiene sau hristice, cum au fost înțelese de-a lungul celor 8-12 milenii de istorie atestată a neamului nostru.

Bibliografie selectivă:

- Nae Ionescu, Curs de istorie a metafizicii, ed. Anastasia 1996
- Nae Ionescu, Curs de metafizică, ed. Humanitas
- Nae Ionescu, Roza vânturilor, ed. Roza vânturilor, București, 1990
- Nae Ionescu, Corespondența de dragoste (1911-1935), 2 vol., ed. Anastasia, 1997

- Nae Ionescu, Curs de filosofia religiei, ed. Eminescu, 1998
- Nae Ionescu, Suferința rasei albe, ed. Timpul, Iași, 1994
- Nae Ionescu, Problema mântuirii în Faust al lui Goethe
- Hîrtia de turnesol - Nae Ionescu - Avatarurile căderii în posibil
- Isabela Vasiliu-Scraba, Propedeutică la eternitate – Alexandru Dragomir, În singurătatea gândului, ed. Star Tipp, Slobozia, 2004
- Isabela Vasiliu-Scraba, Metafizica lui Nae Ionescu, ed. Star Tipp, 2000
- Mircea Vulcănescu, Nae Ionescu, așa cum l-am cunoscut, Ed. Humanitas, București, 1992
- Radu Theodoru, Nae Ionescu - Chestiunea evreiască și răspunsul unui ortodox din anii '30, ed. Semizdat
- George Călinescu, Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Editura Nagard, 1980
- Conf. Univ. Dr. Gabriela Pohoată, Nae Ionescu și școala filosofică românească
- Constantin Olariu Arimin, Falsificarea istoriei, culturii identitare și originii limbii rumânilor, Iași 2018
- Iordanes, Getica
- Constantin Noica, Pagini despre sufletul românesc, 1944
- Ioan Petru Culianu, Mircea Eliade, ed. Nemira, 1998

Notă: Materialul a fost prezentat în cadrul Simpozionului Național „Constantin Noica”, ediția a XI-a, Craiova, 30 mai - 1 iunie 2019.

Nicolae C. Ionescu (mai cunoscut ca Nae Ionescu, n. 16 iunie 1890, Brăila - d. 15 martie 1940, București)

NOTES DE CHEVET (8)

Miruna TARCAU

ARGENT

1.

Je me réjouis toujours en découvrant par hasard une pièce de vingt-cent sous canadienne, mais il m'est déjà arrivé de trouver sous mes pas une monnaie étrangère ayant plus de valeur et de ne rien ressentir. Comme quoi la forme, le poids et l'image d'un billet de banque font intrinsèquement partie de ce *credo*

qui permet les échanges marchands. Sans doute est-ce pour cela qu'on dépense davantage à l'étranger que chez soi. C'est un peu comme perdre de l'argent au Monopoly.

2.

Tout près de chez moi, au coin de la rue Sherbrooke et de la rue Saint-Laurent, se trouvait une boutique Bitcoin qui avait pour but de promouvoir cette monnaie cryptographique. Je n'y ai jamais mis les pieds, bien que le concept d'un argent universel et entièrement virtuel m'ait semblé intéressant. J'avais pourtant du mal à attribuer une véritable valeur à des codes informatiques. Le prix d'un Bitcoin s'élevait alors à quelques centaines de dollars. Ce matin, l'indice boursier évaluait le Bitcoin à dix mille six cent quinze dollars canadiens.

3.

Depuis lors, cette boutique a été remplacée par un magasin de costumes d'Halloween. Un soir, cette année, alors que le prix du Bitcoin tournait encore autour de cinq mille dollars canadiens, j'ai rencontré par hasard un de ses anciens propriétaires chez un de mes voisins. Ce multimillionnaire de mon âge se désolait des pressions que les banques canadiennes exerçaient sur ce commerce au point de le contraindre à fermer ses portes. Ce n'était pas pourtant là qu'il avait fait fortune : sa boutique avait surtout une fonction éducative, car le monde des crypto-monnaies ainsi que ses ressources demeurent encore obscur, et donc inaccessible, à la majorité de la population. Ce n'est pas sans fierté qu'il m'a expliqué comment Bitcoin pouvait contribuer à enrichir les pays du Tiers-monde. Dans un pays comme Zimbabwe où, au mois de novembre 2008, l'hyperinflation avait atteint un taux record de près de 80 milliards pour cent, les fluctuations importantes régissant le cours des Bitcoin doivent paraître sécuritaires lorsqu'on les confronte à l'instabilité de la monnaie locale. Et puis, l'achat d'un Bitcoin est plus simple que ne l'est l'ouverture d'un compte bancaire, sans encourir aucun des frais de maintien ou de transaction qui sont le lot des institutions actuelles.

5.

Il me racontait tout cela autour de la table de cuisine, alors que nous fumions du haschich dans une sorte de pipe qui permettait

de le faire fondre à de très hautes températures. En contrepartie, je leur ai offert une tisane à la camomille, et l'un d'entre eux m'a remerciée plusieurs fois pour mon hospitalité, pour même si je n'étais pas chez moi. Il est vrai que j'étais la seule fille parmi trois types qui avaient fait des études en économie ; il avait dû supposer que j'étais son hôtesse, c'est-à-dire la copine de son hôte, qui était mon voisin.

6.

C'est à peine si mon voisin a réagi lorsque je lui en ai fait la remarque. Les réflexions de type *gender studies* ne le concernaient pas. Il avait surtout constaté que ces deux millionnaires possédaient moins de diplômes que lui. Tandis qu'il passait ses journées le nez plongé dans la théorie, lorsqu'il n'initiait pas les étudiants de premier cycle à l'univers exigeant de la recherche universitaire, des jeunes gens de notre âge avaient accumulé suffisamment de capital pour opérer de véritables changements dans le monde. Mon voisin se désolait de se trouver au stade où il imaginait ces combats ; où il se fantasmait encore en héros antique.

VERSURI
*Marcela STRAUA***ÎNDOIELI**

Of, lacrimile-s cuvinte nerostite.
Sau poate îmbrățișări închipuite,
Ori gândurile ascunse, iluzorii
Trăiri nocturne ce le-apucă zorii.
Îndoieli care rod, te scot vinovat,
Rușinat de dorința de-a fi consolată
Deznădăjduit cu privirea pierdută,
Solitar, îți construiești o redută.
Înger izgonit, dizgrațiat, te crezi,
Fără luptă, te predai, te resemnezi...
Ascultă-mă ! Alungă amarul mâhnirii !
Caută în tine, secretul fericirii.
Clătește-ți ochii cu roua dimineții.
Lumina va-mprăști valul tristeții.

MĂ IARTĂ

Mă iartă, c-am știut că minți,
Când am tăiat acele punți,
Ce ne legau și am ales..
Să plec, să uit, alt vis să Țes.
Mă iartă, că n-am vrut să-ți spun
Că-mbăt trăirea-n chin, l-adun
Din vise frânte, frământări,
Ecoul mutelor chemări.
Am spus tăcerii ce mă doare,
Cuvintele usturătoare
Le-am pus în flux de lacrimi
Și-am pus lacăt la patimi.
Iau doar căldura și lumina
Și verii, eu nu-i găsesc vina,
Las strigătul iubirii plânse..
Las în urmă doruri strânse.

CADOUL

Dacă-ș putea să prind Luna-n palmele mele
V-aș dăru-i-o vouă, cu tot, cu cer și stele!
Aș aduna toți aștrii din galaxii, uitați..
La mii de ani lumină, de noi depărtați.
Înșirați în salbe sau pe cingători,
Vouă, vi i-aș dăru-i, dragi cititori!
Uscatul, apa și aeru-aș străbate
În lumină să vă-mbrac, să vă simt aproape.
Pe scări de curcubeie spre Soare-aș porni..
Conjugând, cu glas puternic, verbul a iubi.
Căldura i-aș fura-o și-n zorii dimineții,
Inima v-aș încălzi-o, pentru tot restul vieții.

ÎN NOAPTEA ASTA

În noaptea asta fără lună
Când visele-nfășate-ți mor,
Destrămate de furtună,
Înecate-n plâns și-n dor..
Când ceru-i o nebuloasă,
Și pământu - un aisberg
Când atrase-ntr-o crevasă
Gânduri, în gheață, converg.
Mâinile s-aduna-n rugă,
Întunericul te strânge
Când tăcerii-i ești slugă..
Rimele încep a plânge..
Durere fără înțeles,
De dor, vers în lacrimi, Țes..

SINGUR (fragment)

Leonard I. VOICU

Mara sosi aducând cafeaua pe un strălucitor platou de argint. Își făcuse timp să-și aranjeze coafura și să-și îmborsățească rujul de pe buze. Pierre o privi admirativ. Convinsă de efectul pe care îl produce, pășea mândră, arborând un aer distins, totuși jovial, care ar fi trebuit să-l încurajeze pe musafir să-i aprecieze calitățile de gazdă primitoare și de femeie de societate. Lucian sesiză redirectionarea atenției lui Pierre și

se simți obligat să intervină:

- Nu înțeleg dragă, tânărul acesta iubește literatura, afirmație menită să estompeze efectul produs de intrarea frumoasei sale soții și păstrarea interesului față de cărți al agentului de asigurări, de a cărui vizită, oricum, nu era prea încântat, dar cum părea dispus să-l tolereze din punct de vedere moral. Și, poate și din alte motive. „O ocazie de afaceri se poate ivi oricând”, își spunea în gând, precum orice bun businessman.

- Azi, grație soțului dumneavoastră, se grăbi Pierre să-și dovedească neutralitatea față de orice ipotetic interes seductiv, am avut ocazia să aflu de existența unui mare poet, Mihai Eminescu. Trebuie să găsesc neapărat o carte cu poemele lui, tradusă în limba franceză. M-ați făcut curios domnule Abrudan, își redirecționează el iarăși atenția către stăpânul casei, cu diplomația celui care preferă să evite conflictele de gelozie, atât de caracteristice bărbaților posesivi.

- Pe internet se poate găsi, desigur, ceva. Cel mai reprezentativ poem al său, „Luceafărul”, cunoscut sub numele de „Hyperion”, ori „L'étoile du soir”, în traduceri, reprezintă, nici mai mult, nici mai puțin decât esența mesajului poetic, în general, și a filozofiei sale în particular. Acest poem a fost omologat de către World Records Academy în 2009, drept cel mai lung poem de dragoste. Are 98 de strofe. Iar acum să ne așezăm, îi indică Lucian unde să ia loc cu un gest voit pretențios. Zahăr? Lapte?

- Da mulțumesc!

- Te rog! Îl invită Mara încercând să aducă făgașul discuției spre motivul inițial al vizitei. Spuneți că sunteți noul nostru agent de asigurări și doriți o aducere la zi a dosarului,

În timp ce pune zahăr în cafea, Pierre, zâmbi oarecum jenat.

- Scopul vizitei mele era în primul rând să vă cunosc, minți Pierre din dorința de a deturna atenția de la adevăratul său obiectiv. Îmi place să-i întâlnesc pe toți clienții mei (dar nu am timp de pierdut, își spuse în gând). Am privit dosarul dumneavoastră și nu cred că este nevoie de vreo modificare. Doar dacă, eventual, credeți că ar fi necesar.

Înțelegând că nu are mari șanse să semneze un nou contract, să vândă ceva, acum încerca, cu slabe speranțe, printr-o mișcare defensivă, să le întindă o capcană.

- Adică? dori o precizare Lucian, simțind cursa.

Pierre nu avea de ales, trebuia să ia o hotărâre.

- Aveți fiecare acum, ceea ce numim o asigurare temporară pe viață, conform contractului, până la vârsta de 100 de ani. Dacă ajungeți la aniversarea acelei vârste, personal vă doresc o viață lungă, nu veți primi nicio sumă de bani. Numai înainte, dacă intervine ceva.

- Mai sunt și alte tipuri de asigurări? interveni Mara, care dorea să dea impresia că este și ea interesată de subiectul discuției, dar o făcu mai mult din politețe.

- Mai sunt. Dar nu știu cât vă interesează. De exemplu, există ceea ce putem numi o asigurare universală. Ea permite acumularea unor fonduri suplimentare dar, și aici Pierre schimbă iar subiectul, remarcă această fotografie, care este în sine o imagine deosebită datorită tehnicii prin care a fost realizată. Tânara din fotografie seamănă cu soția dumneavoastră, este vreo legătură ori mă înșel?

Lucian avu un moment de ezitare, întrebându-se dacă acest agent a venit pentru a-i vinde asigurări ori a-i vorbi despre obiectele expuse în salonul său. Nerăbdarea nefiind o calitate pentru un bun negociator, reveni cu rapiditate la starea sa obișnuită, în timp ce noua direcție a discuției nu era ceva care i-ar fi plăcut. A face o disertație despre arta fotografică era întotdeauna ceva pe gustul său. Cu o satisfacție relativ disimulată și o voce calmă, accentuând importanța celor ce urma să spună, începu:

- Ați văzut foarte bine. Este una dintre primele fotografii pe care i le-am făcut Mariei, abia ne cunoscusem. Era imediat după ce a câștigat concursul Miss Frumusețe la facultatea de studii Economice din București.

- Bine, dar fotografia este făcută în natură, nu într-o încăpădere, se miră Pierre. Cum ați reușit acest joc de umbre și lumină difuză care, totuși, pun în valoare chipul subiectului? Ați folosit lămpi speciale?

- Nici vorbă! Este o poveste mai lungă. Era dimineața. Vă interesează tehnica fotografică?

- Mi-a plăcut întotdeauna să învăț lucruri noi, iar când fotografiile sunt bune, devin interesat să aflu cum au fost realizate, confirmă Pierre.

- Așa este! Fotografii bune, mai bine zis cele ce ies în evidență și sunt deasupra mediei, adeseori se realizează cu ajutorul hazardului. Pentru un fotograf profesionist această loterie se poate reduce în bună măsură prin cunoașterea unor detalii care joacă un rol important. Ați auzit de ceea ce fotografii numesc Golden Hour?

- Drept să spun, n-am auzit.

- Este vorba de primele minute la răsărit. Ori la amurg. Și mai precis, vorbim de poziția soarelui între minus șase grade sub orizont și plus patru grade deasupra orizontului. Tehnic, acestea sunt specificațiile precise, practic, nimeni nu le măsoară. Sunt momentele când lumina este multidirecțională, totuși caldă, difuză și are un efect magic. Orice fotograf pasionat dorește astfel de ocazii și pornește cu aparatul foto la „vânătoarea” de imagini ce depășesc banalitatea, adevăratele unicate, adevăratele... am putea spune, compoziții.

- Compoziții? De ce?

- Pentru că sunt mai multe elemente fotografice de care trebuie să se țină cont. Primul și cel mai important este lumina. Dacă nu este lumină suficientă, nu se vede aproape nimic în fotografie. Cum spuneam, la crepuscul, nu tot timpul, depinde dacă cerul este înnoțat mult ori puțin, dar de cele mai multe ori găsim câteva momente bune, cu o lumină difuză complet diferită, optimă fotografiei. Apoi, indiferent către ce ne îndreptăm atenția, mai ales pentru o fotografie de aproape, mare importanță are unghiul. De aceea trebuie făcute mai multe încercări. Aici, în fotografia cu Mara, era primăvara. Eram într-o livadă de meri înfloriți. Am fotografiat punând o creangă plină

de flori între obiectiv și subiect. Am fotografiat „prin”, cum se spune în jargon fotografic. După cum se observă, florile de pe creangă nu sunt clare, dar măresc calitatea imaginii. Lumina îi trece Marei prin păr, creând o atmosferă magică. O fotografie trebuie să sugereze o acțiune, să stimuleze imaginația privitorului, să spună o poveste dacă se poate, să creeze sentimente. De aceea Mara pare în mișcare și o parte din voalul ei este ridicat de adierea vântului. Lasă impresia că se deplasează către noi. Se apropie. De fapt, se apropia de mine. Așa îi spuneam: „Vino la mine!”. Se poate citi surpriza din privirea ei, ezitarea față de necunoscut care se amestecă cu dorința stărnită de instinct, de aspectul biologic însuși, care ne stăpânește.

Lucian clipi. Gândi că vorbise prea mult. Iar în acea secundă de pauză revăzu filmul legat de prima lor întâlnire și tot ce a urmat. Cum a fost ales fotograf al concursului de frumusețe și nu a fost ușor. Mulți au candidat, a fost chiar tentat de câteva ori să abandoneze concursul, cu toate acestea, ceva, nu știa să explice ce, îi șoptea să nu renunțe, să nu se dea bătut și să insiste. Să meargă până la capăt, oriunde va fi acel capăt, și să dovedească că este cel mai potrivit, cel mai bun. În fața juriului care făcea evaluarea fotografiilor, când au mai rămas doar trei candidați, era pregătit, ca ultim argument, să ofere a lucra gratuit, numai să fie el desemnat fotograf oficial. Nu a înțeles pe moment de ce era pregătit la o asemenea ofertă ridicolă, lucrase întotdeauna din două motive bine definite în concepția sa: primul erau banii, iar apoi, din ambiția sa nestăvilită de a arăta că este cel mai bun fotograf. În acele momente, nu mai conta decât a doua motivație. Apoi decizia a sosit, dar nu ca o ușurare, ci l-a făcut să-și spună în gând: „Abia de acum înainte începem!”. Presimțea că se apropie ceva important. A urmat concursul de frumusețe, a făcut multe, multe fotografii, schimbându-și poziția de nenumerate ori. Tot timpul altfel decât ar fi fotografiat în mod obișnuit. El nu dorea să fie la fel ca ceilalți. Trebuia să fie diferit, era un nonconformist. A consumat nenumărate filme. Unele color, altele alb-negru. Era pe stilul vechi nu ca acum, când poți lua mii de cadre. La final, Mara a fost aleasă Miss Frumusețe. Nu o cunoștea, se întâlneau prima dată. Ea plutea pe un nor datorită exuberanței momentului, toți cei prezenți doreau să-i vorbească, să o felicite și să-i intre în grații. Balul care a urmat, cu muzică, dans, mâncare și băutură, a depășit cu mult miezul nopții. Încet încet, unii, morți de oboseală ori morți de beți, au plecat acasă. Acesta a fost momentul, ocazia asteptată inconștient, să rămână singur cu Mara. N-a făcut decât să-i sugereze importanța imortalizării pentru eternitate a ceea ce era ea, în acea zi, și nu va mai fi niciodată. „Timpul trece. Azi ești prințesa frumuseții! Este momentul să te fotografiezi în alt cadru decât acesta oferit de pereți de beton, luminat cu lămpi de plafon, ce-ți fac umbre și nu-ți pun în valoare frumusețea naturală. Acest punct culminat trebuie să rămână pentru eternitate. Vino! Știu eu un loc minunat pentru fotografii și se apropie răsăritul”. Mara nu a ezitat. A înțeles că el este, dintre toți cei prezenți sau toți cei pe care îi cunoscuse, cel care dorea sincer să o pună în valoare. Poate că nu a fost întocmai adevărat, poate așa dorea să-și imagineze, poate și ea se simțea atrasă de el, ori poate era doar sentimentul că se află lângă un bărbat matur, care o va proteja și care avea acel ceva în plus care îl diferenția de ceilalți. Poate toate împreună și multe altele. Numai universul ascuns al imaginației și logicii feminine ar fi capabil să explice. Cert este că a acceptat. A fost decizia care a condus la unirea lor. „Ocazia nu trebuie ratată” și-a spus Lucian. Își amintea de asemenea, fiecare moment al acelei dimineți, al cadrelor luate, al felului

cum Mara se lăsa condusă și cum el nu a scăpat prilejul să preia poziția de lider. Cât despre primul lor sărut, continuarea fotografiei pe care o păstra în salon, nu era cazul să vorbească. Intimitatea se păzește, nu se etalează.

Pierre continua să privească cu atenție detaliile fotografiei și se lăsa convins:

- Într-adevăr, este fantastic! Aceasta am simțit chiar de la bun început. Îți dă senzația că fata din fotografie se apropie în timp ce o privești, căutând ceva cu totul ieșit din comun. Poate iubirea, prelungi el firul deducțiilor proprii.

Mara se ridică și, scuizându-se, se îndreptă spre bucătărie. Se putea sesiza cu ușurință emoția care pusese stăpânire și pe ea. Ochii i se umeziseră. Toate amintirile tinereții erau aduse prea repede în prezent. Dorința de a reveni cu mulți ani în urmă și a-și relua viața, altfel, cu avantajele înțelepciunii câștigate în timp, o prinse și pe ea în acea capcană inutilă a regretelor.

„Tânărul acesta mă surprinde din ce în ce mai mult. Timpul confidențelor s-a terminat. Ar fi cazul să se vorbească și despre el.” gândi Lucian.

- De cât timp spuneți că lucrați în domeniul asigurărilor?

- Mai bine de zece ani. Dar viața mea este lipsită de importanță, punctă Pierre, pe un ton coborât, ce se dorea profesional. Vă mulțumesc pentru amabilitatea de a mă primi. Vă las cartea mea de vizită. Dacă aveți nevoie să mă contactați, voi fi oricând disponibil pentru dumneavoastră.

Apoi se ridică și se îndreptă către ușă. Și-au luat la revedere conform uzanțelor, iar Lucian îl conduse, ușurat că nu a fost nevoie să-l refuze, dar intrigat în mare măsură de întorsătura evenimentelor. Răscolirea amintirilor era un lucru rar pentru el, doar prezentul fiind important, din punctul său de vedere. Lucian nu era tipul de persoană care se culcă seara spunându-și că de mâine va începe un nou regim alimentar ori va înceta să facă greșelile din trecut. Dar se trezea în fiecare dimineață întrebându-se ce are de făcut în următoarele minute, pentru a obține ce își dorește. Iar apoi aceeași întrebare îl urma pe tot parcursul zilei. Un om, am putea spune, pragmatic. În niciun caz un visător.

- Mara!

- Da, dragă!

- Mâine am o zi plină. Am să merg la culcare mai devreme.

- Cum vrei tu. Nu uita ca ești singur la atelier până după prânz. Am cursul de artă fotografică toată dimineața.

- Știu, dragă! Tocmai de aceea vreau să fiu odihnit!

Lucian gândi apoi că poate este prea devreme și s-a grăbit cu mersul la culcare, dar în niciun caz nu ar fi schimbat decizia pe care tocmai o luase. Ar fi fost un gest inadmisibil pentru el. I-ar fi știrbit autoritatea. Intră în baie, se schimbă, se spală pe dinți cu multă mîgală, merse în bucătărie să-i dea ultimul pupic al zilei soției sale și disparu în dormitor. Sub confortul și căldura plapumei, adormi repede și începu să sforăie.

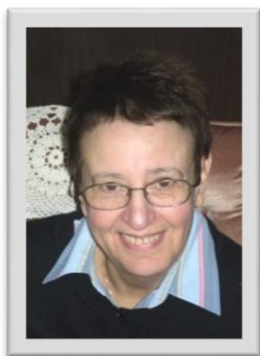
Mara privi cu admirație bucătăria curată. Toate vasele folosite erau spălate, uscate și plasate în dulapuri. Surăse cu gândul plecat undeva departe. Ordinea trona în cel mai mic detaliu. Se dirijă spre dormitor, se convinse că Lucian doarme, apoi se îndreptă spre salon, se așeză pe canapea, luă telefonul portabil și formă un număr.

- Alo, iubitule! Ce faci?... Mă gândesc numai la tine. Abia aștept să ne vedem mâine.

(va urma)

SCULPTURA ȘI CUVÂNTUL

Veronica PAVEL LERNER

L-am cunoscut pe maestrul Nicăpetre la Câmpul Românesc de la Hamilton în august 2000, când s-a dezvelit statuia lui Nae Ionescu și când Ion Caramitru, pe atunci ministrul culturii, i-a înmănat artistului medalia "Mihai Eminescu", pentru bustul lui Eminescu.

Auzisem de numele Nicăpetre, dar mi-era prea puțin cunoscut. Cum frumusețea sculpturilor de la Hamilton m-a impresionat, am sunat-o la București pe criticul de artă Amelia Pavel (mama mea,

decedată în 2003), ca s-o întreb dacă văzuse lucrările lui Nicăpetre.

"Cum să nu? mi-a răspuns, Nicăpetre e un artist foarte mare, am scris despre el, dar acum e în Canada".

"Tocmai, am răspuns, i-am văzut câteva sculpturi la Hamilton și bustul lui Eminescu m-a impresionat în mod deosebit."

"Sigur, e un sculptor de talie universală. Rândul viitor când îl mai vezi spune-i salutări de la mine."

Citeam în cartea lui Nicăpetre **"DownTown Brăilița via '89"**, apărută în 2000: *"Eminescul meu nu a fost o comandă oficială, nu a fost făcut de un meseriaș, Eminescul meu a fost cioplit de un om care citește și iubește ce a dat acest poet lumii. S-a întâmplat că acel om să fie sculptor, să mângâie cu mâinile lui această lumină dată de zei oamenilor, marmura, să fie sculptor bun care a așteptat timpul când soarta a hotărât să apară masca lui Apollo drept Eminescul nostru. Dar în primul rând eu am sculptat nevoia noastră de Eminescu."*

A doua oară când l-am întâlnit pe maestrul a fost în octombrie 2000 cu ocazia unei vizite la atelierul său din Scarborough. Admirându-i operele, am intuit atunci ceea ce astăzi citesc în cartea lui: *"sculptura mea nu este o meserie frumoasă și bună, sculptura mea este un destin."* Iar mai departe: *"înălțând din nou un trunchi de copac doborât, cioplit în el gândul tău, nu redevine un pericol?"* I-am transmis în acea zi însoțită de toamnă salutările doamnei Pavel și un zâmbet larg i-a apărut pe față: "Da, mi-aduc aminte de doamna Amelia, a scris frumos despre mine. Ce mai face?"

A treia oară l-am întâlnit în ianuarie 2001, cu ocazia sărbătoririi lui de cenaclul "Observatorul" la împlinirea vârstei de 65 de ani. A fost o seară cu totul excepțională.

"Un artist n-ar trebui să-și explice sculpturile, ci să le lase pe ele să vorbească singure; dar eu o să vă povestesc totuși cum am ajuns la ele și ce mi-a trecut prin cap când le-am cioplit." Cu aceste cuvinte și-a început maestrul Nicăpetre prezentarea pe diapozitive a sculpturilor sale în incinta tipografiei în care "Observatorul" ne-a găzduit. Cum o tipografie nu e sală de spectacol, ne-am așezat pe tabureți, pe rulouri de hârtie de imprimat, pe cutii, care pe unde am putut. Doar un becuțel a fost lăsat aprins și, atârnat în înălțimea tavanului, dădea lumină atâta cât să nu fie beznă totală. Diapozitivele au fost comentate unul câte unul de către artist, care și-a depănat amintiri, uneori nostime, alteori cutremurătoare. Vorbele lui ne-au captivat. Tipografia a încetat să mai fie tipografie, iarna a încetat să fie iarnă, timpul s-a oprit, becuțelul s-a transformat în soare și am

trăit cu toții un moment de mare intensitate, încălziți de harul lui artistic și de farmecul său de povestitor.

Personal, cu sculptura am făcut cunoștință mai târziu. Nu pentru că aș fi ignorat-o, ci pentru că o priveam fără să o pătrund. E drept că îmi plăceau sculpturile din marile muzee ale lumii. Muzeul Rodin din Paris mi-a provocat o emoție sinceră, sculpturile lui Brâncuși și Henry Moor m-au fascinat, fiecare în felul lor, dar plăcerea estetică era stânjenită de un disconfort, asociat probabil efortului fizic depus de artist în actul lui de creație. Admiram sculpturile, însă mă limitam la plăcerea estetică.

Dar în acea zi de ianuarie mi s-a deschis un nou univers. Am înțeles că sculptorii, meșteșugari ai materiei, și-au propus să transporte materialul lor dincolo de legile fizicii. Și, deși maestrul spunea că sculpturile trebuie să vorbească singure, fără explicațiile artistului n-aș fi fost în stare să pătrund în intimitatea dintre artist și materie.

Consider acea prezentare ca pe cea mai frumoasă, pertinentă și instructivă lecție de înțelegere a sculpturii. Cuvintele, da, cuvintele maestrului au luminat propriile sale opere. Cum să nu fi fost nevoie de cuvintele lui? Artiștii de geniu sunt în avans față de contemporanii lor și rămân deseori neînțeleși de ei. Dar când un asemenea mare artist are, pe lângă talentul de sculptor, harul vorbei și al scrisului, cum le avea Nicăpetre, șansele de a fi înțeles de contemporani cresc.

Vorbele sale au fost o revelație pentru mine iar cartea citată e tot atât de fascinantă precum prezentarea din acea seară. Senzația de disconfort fizic mi-a dispărut și, mai mult, am văzut *tendința de zbor* a sculpturilor lui Nicăpetre. Când ne-a prezentat câteva lucrări în lemn, maestrul ne-a spus că atunci când avea în față un trunchi de copac, ideea lui era să-l ridice, să învingă gravitația, să-l facă să zboare. Sculpturile lui în trunchiuri de copaci sunt ilustrative în acest sens. Dinamica materiei se intuiește imediat, așa cum ne-a mărturisit artistul atunci: *"în fața bucății de marmură, sau de lemn, sculptorul nu vede numai forma viitoarei sculpturi, ci întreaga ei mișcare."*

După prezentare l-am zărit pe maestrul șezând singurete pe o cutie și privind în jur. Avea un pulovăr de lână groasă. M-am apropiat și l-am întrebat: "Vă e drag pulovărul acesta, nu-i așa?" "Da, da' de unde știți?" "Dumneavoastră, ca sculptor, iubiți materia și eu cred că fiecare din noi duce în el o istorie a hainelor pe care le-a purtat de-a lungul anilor, cu specificul țesăturii cu tot. Pulovărul dvs. pare a fi din lână de oaie și m-am gândit că vă e drag" "Nu v-ați înșelat". Citesc în cartea sa: *"Pânza de sac îmi și place. Are o textură vizibilă, aspră, lumina cade pe ea cu un efect special, culoarea întinsă pe suprafața ei are o viață aparte"*.

Nu sunt nici critic literar, nici scriitor, nici artist. De aceea contactul meu direct cu o valoare artistică de talia maestrului Nicăpetre m-a intimidat și mi-a fost greu să scriu despre gigantul său talent sau despre admirația ce o purtam artistului și sculpturilor lui. Închei aici gândul meu despre Nicăpetre la douăzeci de ani de la întâlnirea mea cu el. Pentru noi, cei născuți, ca și el, în România, dar trăind departe de țară, a fost un privilegiu de a fi fost lângă artist, de a-l fi ascultat, citit, admirat și iubit.

POEZII BASARABENE

Liliana CUREVICI

Diferența...

...Semnificativă-i, Doamne, diferența
De griji cotidiene, fel de fel,
Vertiginos, de nu-i simțim scadența,
Nici faptul, că un lup devine...miel.

La mulți unealta sfântă e toiagul,
Căci viața-i tot mai sumbră, zi de zi,
La alții lucrul sfânt o fi...ciocanul
Și cuiele din fier a răstigni...

La unii visul mare e o pâine,
Din grâu, secară, paie, cum o fi,
Ce leagă zi de zi, un ieri cu-n mâine
Și crezul că cel Soare-a răsări.

La alții visul mare e-n...Japonii,
Depart, chiar de costă gologani,
Chiar dacă țara-i moare, în agonii,
Căci n-are decât "punga...cu doi bani"*..

La unii crezul sfânt e în icoană,
În semnul crucii și-n chipul lui Iisus,
La alții e să-și urce de pomană
Castele, garduri-nalte, cât mai sus...

...Or, Doamne, cât putem lua în ceruri,
De foamea-i nesătulă-n bogății,
De nu mai revenim la alte vremuri,
Când grijile erau doar...omenii?!

)* - "Punga cu doi bani" de Ion Creangă.

Zbucium...

...Am vrut rugina codrului să-ți placă,
Chiar peste ani, căci Domnu-i...milostiv,
Titanica tăcere să-și desfacă
Cel zbucium, ce a fost mereu...captiv.

O frunză când cădea în valsul toamnei,
Rupea încet din sufletu-mi mocnind,
Forțând o lume-ntreagă să nu-mi vadă
Cea rană de decenii sângerând...

Mă tot întreb : - Cât e de lungă toamna?
Or, timpul meu e veșnic rătăcit,
De-mi stă în colț de casă-a mea icoană,
De-am existat, de sunt, de am trăit?

Și astfel trec peste o zi, o noapte,

Cu crezul sfânt și-n zbucium repezit,
În loc să strig, gândesc încet, în șoapte,
De mai iubesc, or, dacă am iubit?
...Și, uite, că-n sfârșit...mai vine-o iarnă,
Ce-mi răcorește gândul solitar,
Trezindu-mi viața scurtă, să n-adoarmă,
Chiar de-a purtat veșmânt mai mult amar.
Iar mai apoi...intrăm și-n primăvară,
Cu noi speranțe și suflet înflorit,
Cercând să zbor, pentru a câta oară,
Să-mi dezmoțesc cel cuget...împietrit.

A nu-ți cunoaște limba...

...Ne-am osândit, Iisuse, să fim prea blânzi la suflet,
Să punem alt obraz, de-am fost mereu loviți,
Să facem semnul crucii oricând și doar prin cuget,
Având cea mână dreaptă în grele...amori.

Și ne deprindem astfel, și ieri, și azi, și mâine,
În capul mesei oameni, primind, ca gospodari,
Tot noi și noi străini, vorbind doar limbi străine,
Nici când a mea română, de parcă-am fi fugari...

Plecat-am tot mai mulți, prin mări și oceane,
În veșnicul cerșit de tihnă și de dor,
Ca pân-la urmă-n față, s-aprindem iar slogane,
Că nu există viață, n-având...traducător.

Iar unde ne-am lăsat buneii și părinții,
Focarul nu mai arde și păsări nu mai zbor,
Se zbuciumă altarul, se zbuciumă și sfinții,
Degrabă va rămâne cel unic tricolor.

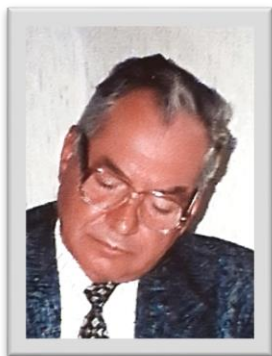
O, Doamne, cât se poate, să scoatem pălăria,
În fața unor monștri, cu simț umilitor,
Când nu vor să-ți rostească, să-ți zică-un „Bună ziua”,
Voindu-și pălăria-mi mai jos de-al său picior?

E veșnică-ntrebarea, de când ne ținem minte,
Se trec decenii-zile, vom completa și-un veac,
Căci mulți din cei, „de-ai noștri”, ce nu mai au
rușine,

Uitat-au și româna, și neamul său de dac...
Lăsați-vă orgoliu, trufia-ntunecată, -
Trădarea nu se iartă, o știți de la botez,
A nu-ți cunoaște limba, vorbită altădată,
E să-ți omori părinții, e să-ți omori cel crez...

CALVARUL LIPSIT DE RAȚIUNE

Boris GUZUN

- Guzun Boris, auzi Boris, unde te grăbești? E sfârșitul zilei de lucru deja și Berejnoi (ministrul agriculturii al RSSM, unde eram angajat ca jurist superior, arbitru) se află în vizită la noi, la Consiliul de Miniștri al RSSM.

M-am oprit și m-am întors din drum, eram pe aleea centrală a parcului public. Mergeam spre birou, veneam de la Judecătoria Supremă.

Mă oprișe Buga Vladislav Vasilevici, șeful Secției juridice în aparatul Guvernului de atunci.

- Tu ai acasă „Cabernet” sau măcar un vin roșu?

- Cred că nu, poate vreun coniac, răspund eu, fiind luat prin surprindere.

- Na, mi-a întins o sticlă de „Cabernet” din plasa lui plină cu sticle. Știi ce s-a întâmplat în lume?

- Nu știu!

- Atunci nici nu-ți spun, să nu divulg un secret de stat, dar treci prin magazine și fă-ți rezervă de vin roșu, nouă, iată, ne-au dat câteva sticle la lucru.

Era cu două-trei zile înainte de întâi mai. În scurt timp s-a răspândit zvonul despre explozia de la Centrala atomică Cernobâl.

În timp ce ticseam sticla în „diplomat”, Vladislav Buga îmi propune:

- Hai să ne așezăm pe o bancă, să ne mai relaxăm.

Până una-alta, am trecut fulgerător prin minte relațiile cu dânsul în trecutul nu prea îndepărtat pe când exercita funcția de șef al Secției organelor judecătorești la Judecătoria Supremă a RSSM. Se făcea observată atitudinea sa binevoitoare față de mine, îndeosebi atunci când aveam contacte dese de serviciu, eu - angajat la Minister, el - la Guvern. Ce să mai însemne și asta? m-am întrebat.

- Cum te împaci cu Berejnoi? El e dur, nu se prea împacă cu legea...

- Normal, indicatorii ce țin de domeniul juridic i-am ameliorat considerabil. Ministerul Justiției al URSS ne laudă.

- Dar știi cum ai fost transferat din Florești în postul de președinte de Judecătoria la Chișinău?

- Știu!

- Cum?

- M-au convocat cei de sus și mi-au propus avansare. Am fost de acord, am semnat documentele...

- Ehei, Boris, cunoști versiunea oficială. Dar referitor la persoana ta, apăruseră probleme serioase. Tu perfectai și pronunțai acte juridice în limba maternă. După Constituție și procedurile penale și civile procedai legitim. Dar cine să le execute? În administrația RSSM limba de comunicare era rusa. Dintre miile de conducători trimiși de Moscova pentru administrarea RSSM, mulți erau din regiunea Krasnodar, Extremul Orient; care nu ne știau, aveau locuri calde și nici nu

voiau să audă de limba băștinașilor. Mai erau cadre din fosta RASS Moldovenească, din Ucraina. Și toți, aleși pe sprânceană. Au fost multe semnale din pușcării, de la administrațiile locale, de la procuratură, birourile de înregistrare a actelor civile, miliție. Toți semnalau că Guzun este un naționalist înveterat.

Am fost chemat de cei de sus, cum spui tu, care mi-au cerut să adun oficial un material compromițător ca, în fine, să te rechemăm dintre judecători. Li s-a spus că lipsesc și atunci Dieur (șef al departamentului cadre al cc al pc al RSSM) s-a ocupat de dumneata: dânsul a fost la fața locului, la Florești, a vorbit chiar și cu vecinii tăi de domiciliu, dar n-a găsit nimic compromițător.

Aici Buga a făcut o pauză ca să se răsuflă, iar eu mi-am amintit câte comisii de control am suportat în urma denunțurilor anonime, dar și unele semnate de subalterni, cum că lucrez necalificat, că familia îmi este destrămată, că iau mită etc., etc.

Astăzi, studiind dosarul meu personal la Arhiva Curții Supreme de Justiție, am constatat că aceștia erau subalternul Vasile Munteanu și alții ca el. Serviciul de Informații nu dă informații dacă cei care s-au interesat de persoana mea au fost provocatori ai KGB-ului.

-Acum vor fi, se ocupă de asta. Și iată ce te rog, să rămâi absolut discret. Nimeni, nici Zingan (Președintele Judecătoriei Supreme) să nu știe despre aceasta, ne vei comunica direct nouă (cc al pc al RSSM).

Am rămas perete alb. Ce lucru murdar! Cum să-l trădez pe Zingan, cu care am venit împreună din stânga Nistrului, trimiși încoace să ajutăm poporul moldovenesc. În realitate aceasta însemna să devin trădător...

Revenisem în birou amărât. Am intrat la Zingan cu capul plecat. I-am redat amănunțit porunca. El a strâns capul între palme cu coatele pe masă, a stat câțva timp nemișcat, apoi s-a ridicat și zice:

- Nu azi, nici mâine, dar să intri pe acolo de unde ai venit și să le aduci aminte că cea mai bună cale să scape de un administrator netrebnic (pentru ei, Guzunul netrebnic) e să-l avansezi. Ei știu despre această procedură, îl trecem la Chișinău, la Judecătoria Lenin. Acolo-i dezordine. Guzun va face ordine, disciplină, indicii vor avansa pozitiv. Vom avea folos și noi, cei de la Judecătoria Supremă, și pentru cc va fi bine.

- Nu vor fi de acord, l-am întrerupt.

- Eu nu am terminat. Spune-le că îl avansăm, că până la urmă o să-l dizolvăm. Aici în Chișinău, mai ales în raionul Lenin, condus de rusofoni, Guzun nu va avea teren să-și promoveze ambițiile, să întocmească dosarele în limba moldovenească, în rest el ne convine.

Râmasem stupefiat de cele auzite. Îl avansăm ca să-l dizolvăm! Bună treabă!

A treia sau a patra zi am fost la cc, le-am vorbit de avansare, dizolvare, raționalizare la Judecătoria Lenin. Au fost de acord și au numit chiar ziua transferării și alegerilor.

M-am ridicat de pe bancă umilit, într-un fel, i-am mulțumit omului pentru informare, dar am îndrăznit să-l întreb, cum adică de ce este atât de deschis și familiar cu mine?

- Boris, eu de fapt am fost în pielea ta, în alte conjuncturi...

- Care?

- Le lăsăm pentru mâine. Ne vedem aici, pe această bancă. Dar știi ca această politică a început în anul '44. Vorba ceea: „Dacă vrei să fii ministru, trebuie să fii de peste Nistru”.

- N-am știut. Mâine ne vedem la o bere, la un coniac!

- Nu, Boris, mulțumesc de bunăvoință, dar am probleme de sănătate.

A doua zi, precum conveniserăm, ne-am întâlnit în parc, pe aceeași bancă. Am schimbat câteva vorbe despre timp și Buga începe:

- Știi, Boris? Eu m-am născut în regiunea Odesa de azi, raionul Șireaeș, moldovean get-beget, tatăl meu, Vasile Buga, e țăran din talpă.

Răscolind arhivele, găsesc: „Buga Vasile Fiodor „proishodit iz bednoi krestianskoi moldavskoi semi (Buga V. F. se trage dintr-o familie de țărani săraci moldoveni)”.

- Dar ucrainenii, nu ca noi, se țin strict de povața „ce s-a născut în ocolul meu, e al meu”, m-au trecut în acte „ucrainean” de naționalitate. După război am fost angajat la Ministerul Justiției al RSSM, apoi transferat la Judecătoria Supremă, însă președinții de atunci, Lungu Leonid Emanuilovici, Zingan Harlambie Iacovlevici, voiau să mă facă membru al Judecătoriei Supreme. Aveam noi ceva comun. Dar această nomenclatură era strict a cc al pc al RSSM. Pentru a face față dezideratului că în URSS națiile își conduc țara, - era o regulă strictă - în organele de conducere trebuiau promovate 65% de moldoveni, după numărul populației autohtone. Eu însă eram moldovean, dar scris ucrainean. Ucrainenii și ruși erau acolo îndeajuns și fără mine. Prima recomandare cc a refuzat-o pe motiv că sunt ucrainean.

A doua recomandare, în care se sublinia că sunt ucrainean, dar vorbesc moldovenește, a avut aceeași soartă. . .

Atunci am început procedura să mă trec precum eram din naștere - moldovean. Am urmat o procedură anevoioasă. Dar, în cele din urmă, am reușit. Însă și a treia recomandare a fost respinsă. Se vede că mirosise cei de sus că nu-s omul lor.

- Totuși, era câte unul la conducerea de vârf, nu de peste Nistru, - am zis eu pentru a atenua situația, încât Vladislav Vasilevici pâlise la față, îi tremurau mâinile.

- Nu, Boris, nu. Studiază mersul stabilirii Puterii Sovietice în RSSM. La început toată conducerea RSSM era din URSS, care oameni erau bine controlați și supravegheați. La cc — Melkov, Smimov, secretarul doi. La Judecătoria Supremă - Eliseev A.A.. Ce-i drept, acesta era moale, cam trăgea la măsă și se împăca cu conducerea. Pe parcurs situația s-a mai democratizat. Ni se dădea voie și nouă, moldovenilor autohtoni, să ocupăm posturi de conducere, mai ales celor căsătoriți cu rusoaice, sau erau loiali superiorilor eliberatori.

- Descoperisem un secret extraordinar! Totuși, în ciuda faptului că aveam mulți dușmani nevăzuți (în temeiul „denunțurilor” celor vigilenți că sunt un desfrânat), am fost numit judecător și președinte al Judecătoriei raionului Lenin. Controlul asupra mea îl efectua însuși șeful departamentului cadre al cc al pc al RSSM Dieur Filip A.... În vizita la Florești, Dieur îi reproșa lui Zingan chiar în casa unde locuiam că a scăpat-o din vedere pe soția mea, care este basarabeancă și are niște moși refugiați în România, iar eu aveam moși primari deportați.

Să auzi așa ceva și să nu crezi! Dar dovadă servesc dosarul personal al Președintelui Judecătoriei Supreme a RSSM, Zingan H.I., și al kaghebizului Eliseev A.A., fost prim-vicepreședinte al instanței citate.

„SIBERIA DIN OASE”

Corina Diana HAIDUC

„Siberia din Oase” a adus un val de emoții copleșitoare în plină iarnă, în sala Universității McGill din Montreal, una din celebrele universități din Canada cu un renume mondial: să vezi pe ecran suferindul trecut al țării în care te-ai născut nu poate fi altfel decât sfâșietor de dureros.

Proiecția filmului „Siberia din Oase” a adus în fața studenților și corpului profesoral de la McGill istoria zbuciumată a Europei de Est, prin

prisma unui caz concret, cel al Moldovei. Misiunea noastră globală de promovare a păcii, libertății și demnității umane a fost ideea fundamentală însoțită de tinerii studioși la vizionarea filmului, construit pe memoriile a patru protagoniști, care, copii fiind au fost ridicați și trimiși forțat în Siberia, în cel de-al doilea val de deportări. Toate întâmplările din acest film sunt adevărate. La fel de adevărate și puternice au fost și emoțiile spectatorilor la vizionarea filmului.

Ambasadorul Republicii Moldova în Canada, Ala Beleavski, a salutat publicul din auditoriu, menționând că acțiunea noastră colectivă este un omagiu adus victimelor deportărilor, iar acest proiect realizat în Canada este destinat în special tinerilor generații care trebuie să-și cunoască istoria poporului din care se trag.

Din partea gazdelor, participanții la eveniment au fost salutați de Vicepreședintele Universității McGill, Louise Arseneault, iar publicul a avut o rară ocazie să dialogheze cu autoarea și regizoarea filmului, Leontina Vatamanu și cu producătorul, Virgiliu Mărgineanu, aflați în vizită în Canada cu acest prilej.

Expoziția foto-documentară: „Basarabeni în Gulag” oferită de Muzeul Național de Istorie al Moldovei a marcat seara proiecției cu o serie de fotografii ce reflectă perioada aflării în Gulag a familiilor de deportați.

Ambasada aduce mulțumiri tuturor celor care au făcut posibilă realizarea acestui proiect în Canada: Ministerului Canadian de Externe, în special Ambasadei Canadei în Republica Moldova, Muzeului Național de Istorie, Universității McGill din Montreal, Centrului pentru drepturile omului și pluralismului juridic din Montreal, conaționalului nostru Veaceslav Bălan pentru moderarea evenimentului, precum și tuturor voluntarilor din cadrul comunității de moldoveni din Montreal pentru sprijinul valoros în organizarea și desfășurarea proiectului. Aprecieri speciale echipei de producție pentru păstrarea memoriei colective prin creația lor care cu siguranță reprezintă o valoare a patrimoniului nostru național.

Imagini de Viorel Margineanu

<https://www.youtube.com/watch?v=x-iKMaXOn60&fbclid=IwAR3yD2yJ9lomAdqSjbN56LUn9xrG1E2U5QOpXLn0MnZZIm66IL9toZZJf20>

U5QOpXLn0MnZZIm66IL9toZZJf20

Film de Nelu Barca.

POEZII

Cristina-Marina MURGEA

M-am săturat!

M-am săturat să tot mă satur
sătul, mereu, ca să te știu!
Nu pot un nesătul să fiu..
m-am săturat! Ochiu-mi matur,

îmbrobodit de-nțelepciune,
tot hoinărește-n nevăzut..
să fiu sătul am început
de tot ce văd și nu pot spune!

M-am săturat ca să nu fug
de rău, de ură, de blesteme!
M-am săturat de-a nu mă teme
de jertfă ori de-arderi pe rug..

M-am săturat chiar și de bine
de tot ori poate de puțin..
Și plâng și râd și mă închin
să mă deschid spre Căi Divine!

M-am săturat de toți, de mine
m-am săturat, nimic mai mult!
M-am săturat să mă ascult:
«s-a născut binele ăsta-n tine!»

Unii dau prea mult bine..
Alții vor prea mult bine
și fac doar rău, nemăsurat!
Nimeni nu se abține.
M-am săturat!

Supusul

Mă învălui de speranță și-n iubire mă avânt,
Binele să-mpart în lume și cu inima să cânt!
Nu am drept la bucurie, sfâșiat de sacrificiul
Domnului Isus! Plângând, pun pe frontispiciul

cărților mele, zidite, Duhul Înaltului Creator,
Cutezând să-l țin în preajmă, ca un fin observator,
Cât vrea să mă țină-n viață, iar dacă o fi să mor,
Să mă facă El pe mine, propriul meu spectator!

În mână mi-a dat un sceptru, cică legea să împart..
Ea e scrisă și Divină, eu nu pot să le despart!
În balanța viață-moarte, vreau să îmi țin echilibru
Depinzând de El, desigur, valoarea bietului meu
calibru.

L-am ucis, hulit, bătut, ținut, pus în piroane
Și găsim de cuviință să serbăm Revelioane..
Bine c-a venit Sărmanul, cu intenții de Om Bun;
cum am fi putut noi, altfel, să petrecem de Crăciun..

Eu mă sting în mintea vie, ne mai vrând nimic să
spun..

El mă mângâie pe creștet și mă-ndeamnă să m-
adun!

Eu tot plâng, înfurii, supăr, însă, mereu, mă supun!

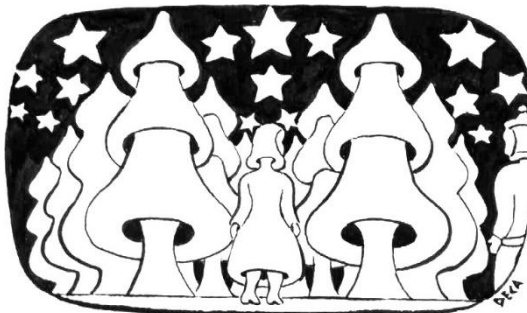
Urare creștină

Sufletu-mi cântă duioase colinde,
Plecat pe tărâm românesc..
Mintea se-nfruptă din Sfinte
merinde,
gătite din rețetarul ceresc!

Ochii-mi se uită la Steaua
vestindă,
Gura se-nchină în rugă, cu foc,
Măna-mi o candelă-aprinde în
tindă
cu gândul, Părinții-mi invoc!

Trupu-mi în iesle se naște;
În Spirit, vreau să fiu Iisus,
ce moare în vremuri de Paște,
re-nvie și pleacă iar Sus!

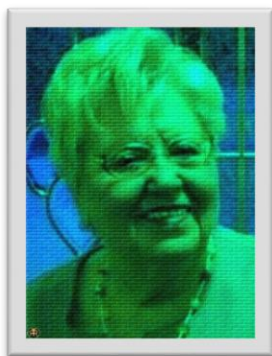
Un an cu iubire și pace,
în sănătate și în Crez Divin!
Prin Dumnezeu tot putem face!
Urări de Bine, la orice creștin:
S-aveți un an senin! Amin!

Desen DecaR 2002

FARMECUL LUCRURILOR SIMPLE

Elena BUICA

Din toate lecțiile învățate de-a lungul vieții, puține au rămas după ce au fost cernute prin sita vremii. Printre acestea se numără și frumusețile rezultate din simplitatea lucrurilor, care, în general, ne scapă din vedere, deși le avem la îndemână, dar ni se pare că nu le observăm pentru că ele ne bucură sufletul și trupul în mod discret.

Trecem prin viață cu ochii ațintiți înspre lucruri ce ni se par mărețe sau, cel puțin importante, ignorând bucuriile mărunte pe care ni le poate oferi viața și pentru a căror percepție nu ni se cere decât puțină atenție. Ideile acestea ne sunt cunoscute încă din tinerețe, dar tinerețea este o etapă de viață în care suntem vizitați de îndoieli, de nesiguranță și adesea suntem derutați în alegerile pe care trebuie să le facem din complexitatea acestei vieți pe care o trăim o singură dată.

Dar nu numai în tinerețe sunt asemenea situații. În zilele noastre avem altele, de altă natură. Trăim impresia că nu mai este timp pentru nimic, oricât de important ar fi, nici pentru valori spirituale sau morale, precum iubire, visul de aur al omenirii, prietenia, respectul pentru adevăr, dreptate sau onestitate, cu atât mai puțin, pentru lucrurile mici, aparent neînsemnate, cum ar fi frumusețea și farmecul lucrurilor simple, luate acum în discuție.

Bătrânii și strămoșii noștri, oameni mai simpli, trăiau în mai multă simplitate și trăiau mai frumos. Hainele erau mai puține, interiorul casei mai aerat și hrana era mai cumpătată, nu trăiau într-o perpetuă sărbătoare alimentară.

Scurgerea timpului, oricum aduce cu sine schimbări în toate domeniile vieții, inclusiv în cel al simplificării. Clădirile mai recente din întreaga lume au alt aspect față de cele ale secolului trecut. Multe din clădirile Bucureștiului supranumit Mîc Paris, dar și de prin alte orașe, clădiri construite în perioada interbelică își etalează și astăzi frumusețea caracterizată prin grandioarea acelei perioade.

Astăzi este evident că au apărut multe simplificări și minimalizări ale designului, adică avem o arhitectură redusă la esență. Ca soluție au găsit linii și cuburi, diverse forme geometrice.

Dacă luăm alt domeniu, ținuta vestimentară, moda cea repede schimbătoare, are și ea aceeași tendință a simplificării.

Somptuoasele ținute vestimentare care străluceau la balurile de odinioară, pe la spectacole, prin saloane de lux și vizite de vază, treptat s-au simplificat.

Astăzi, coborând în stradă vedem multă lume în blugi și tricouri, adeseori la întruniri suntem serviți cu farfurii, tacâmuri, ori pahare de unică folosință.

Este demn de reținut că simplitatea nu trebuie confundată cu banalitatea sau clișeul și nu trebuie să uităm că e născătoare de trăiri interioare.

Nu pledez pentru o întoarcere la acele vremuri trecute, fiindcă nu mai e cu putință. Progresul în toate domeniile ne-a schimbat total existența, inclusiv psihologia și concepțiile despre viață, încât ceea ce a fost acum o jumătate de veac, ni se pare ca aparținând altui secol. Eu spun doar că în acest învălmășag al vieții, avem nevoie să ne reîmpropătăm trăirile

hrănindu-ne sufletește prin întoarcerea la natură, la frumuseți încântătoare, cel mai adesea ascunse în lucrurile simple din preajma noastră.

Deși cunoaștem toate acestea, adesea ne scapă ochii spre lucruri mărețe, importante pentru noi mai ales pe plan material și mai puțin pe plan spiritual. Căutăm fericirea făcând comparație cu unii sau alții și nu observăm că fericirea își poate avea izvorul și în interiorul nostru.

Multe persoane cred că nevoile omului cresc pe măsură ce se împlinesc anii, dar procesul pare invers. Odată cu scurgerea timpului căpătăm experiență, realizăm cât de ușor ne putem desprinde de unele avantajele materiale și că putem trăi frumos și din substanța vieții dăruită de Domnul și răspândită în lucrurile simple care ne înconjoară. Nu prea ne amintim nici că trebuie să privim lumea și viața cu care am fost binecuvântați ca și când am le-am vedea pentru întâia oară. Si nici faptul că extravaganta din exterior nu ne face fericiți, ci bogăția emoțiilor și stărilor noastre interioare născute adesea din frumusețea simplității. Ușor de zis, dar să luăm un exemplu: pe mulți ne persecută propria neputință de a scăpa de atâtea lucruri adunate în preajma noastră, cu gândul că poate ne trebuie cândva, deși știm cu toții că simplitatea e născătoare de proșteime, de frumusețe, de elegantă și rafinament atât în ținuta vestimentară, cât și în comportament sau chiar în tot ce ne definește

Ca un fel de balans, există și aici un fel de hachiță... Lucrurile simple, pe lângă farmecul lor, ne oferă și un paradox. Când întâlnim în cale orice formă de simplitate, avem tendința să complicăm lucrurile ca să le facem după gusturile noastre, mai ales în situații clare, în care totul decurge simplu și firesc și pe deasupra, pot fi obținute ușor, fără să ne solicite concentrare ori eforturi deosebite.

Acestea ni se par fără gust și ca atare, le mai adăugăm ceva condimente. Nu de puține ori le complicăm fiindcă dorim să rezolvăm lucruri cu mai mare grad de dificultate, uneori suntem tentați să credem că putem rezolva mai mult decât ne țin puterile. E o lege a progresului să ridici ștacheta tot mai sus, să-ți încerci puterile și să te autodepășești. Dacă totul e simplu și previzibil, ni se pare că nu mai are farmec, că e o mare plictiseală să joci pe o singură carte.

Și atunci, de ce simțim nevoia de a atinge simplitatea, mai mult chiar, dorința să ne cufundăm în astfel de frumuseți, să-i găsim esența și chiar să ne identificăm cu ea? E oare chemarea frumuseților zilelor dintâi ale Facerii lumii? Suntem atrași de un mister, chiar de o magie a frumuseților izvorâte din simplitatea lucrurilor? Gândul ne trimite la faptul că e necesar să revenim din când în când la momente de viață trăite în simplitate, dar pentru asta ni se cere o bună intuiție, ne trebuie un dram de înțelepciune căpătată din experiența vieții, o aleasă simțire. Minte multor oameni ai umanității a fost guvernată de naturalețe, de sobrietate sau de simplitatea ca cea născută din căderea mărului pentru Newton.

Dacă avem capacitatea de a pătrunde mai adânc în esența lucrurilor, putem observa că magia există în această lume, deși pare ascunsă sub mici forme de viață cuprinse în jocul universal. Putem să ne bucurăm de fiorul născut din zâmbetul ce ni-l trimite ființa iubită, de faptul că ne putem lăsa ispitiți de parfumul și gingășia unei flori, de mângâierea unei raze de soare în zorii zilei, de zborul și ciripitul păsărelelor, de farmecul galbenului ca mierea al unui apus de soare, de mersul înaripat

prin natură, de mireasma fânului proaspăt cosit sau a florilor de tei, de chipul unui copil care gângurește și ne surâde strângându-ne un deget cu mînăta lui, că putem conștientiza și ne putem bucura de viață, de sănătate, că putem să vedem lumea înconjurătoare, că putem să mergem pe picioarele noastre, că putem trăi fiorul fulgerării unui gând răzleț, sau al relevării unui adevăr demult căutat, că putem să alegem și să decidem și câte alte minunații, sau pur și simplu să savurăm gustului și deliciul unei ceșcuțe de cafea. Sunt atâtea alte dovezi că magia există peste tot în lumea asta, dăruită nouă, pămîntenilor.

REMORCUTELE – II –

Elena OLARU

Pentru că nu am pregătit nimic îi dau două ouă crude sfătuiind-o „altădată să aibă grijă la câini: dacă nu strigă, nu dau seamă la urmări!”.

..... Pare nemulțumită. Ar fi voit bani. Este învățată cu mâncare puțină; are mijlocul încins cu un fel de brâu, o eșarfă aranjată cu șic la șold care are drept scop *timpul de oprit cu mâncarea*.

..... - De ce nu mănânci, Mariana?.....

- ... aaa, gata, a ajuns până la ață!

..... Adică până o strânge nodul. Dacă mâine nu pică nimic, nu ghiorțăie mațele, ele fiind obișnuite cu foamea. Înțelegenți până la mirare, românii știu când să se oprească din toate. Cele lumești și nu cele sociale. ...Căci uneori, clocotindu-le sângele în vene le flutură româncelor pe sub nas *cântece de inimă dragă* și le sensibilizează până la *căderea în brațe*. Vrajite astfel, lasă casă și masă, leagă școala de gard și se duc la bordei. Mirate sau nu de viața nou începută, sunt degrabă asimilate de familia în care au intrat, tu privitorule rămânând cu ochii zgâiți la noua formă de civilizație a tinerei, altădată premiantă în clasă.

..... A fost o vreme când chiar primăria locală și consiliul comunal au ajuns la un consens, anume să caute fonduri printr-un program, să le ridice case de locuit *ca la oameni*, cu trei, patru camere, cu bățatură, WC-uri în curte, anexe pentru animale, ce mai, civilizație, civilizație.

Ce credeți că s-a întâmplat?

-Apăi, domnu' noi sunteam obișnuiți așa. Nu ca voi românii: boiarii!

-Bine, măi Simioane, dar ai cinci puradei și locuiți toți în șoproneața asta! Eu nu înțeleg, cum dormiți aici noaptea?...

- Haoleu, domnu' ne-an-șurubăm, și luam căldura unu de la altu...

Fără comentarii. Au rămas cu bordeiele ridicate direct pe pământ, cu ușa ce se deschide înăuntru, cu fereastra fără cercevele și cu paturile-laiță, formate din scândură bătută pe țărushi și cu mindir din paie...Loc propice de înmulțire al păduchilor. Cât despre dușumea sau gresie, strălucește pământul de nivelat și fețuit cu hlei galben sau cenușiu diluat în apă.

Să nu te miri văzând această luxuriantă civilizație; nici vaca n-o paște și nici cu smântână nu-și murdărește degetele! Să te scoli dis-de-dimineată, s-o mulgi apoi s-o duci la cârd și peste zi să vezi ce-i pui în iesle, să tragă seara acasă, e de lucru, nu șagă. Trebuie seceră sau coasă, trebuie iarba cosită, uscată, întoarsă, adunată și făcută stoc. Vaca nu hibernează iarna! Așa, mai bine stau: fac politică, promit în stânga și în dreapta votul, mai primesc câte ceva bani sau produse alimentare, băutură chiar iar

Trecând prin vitrina gândurilor noastre și contemplând pozitiv complexitatea vieții în care trăim, putem aduna în noi nesfârșite frumuseți de care trebuie să ne bucurăm așa cum sunt, fiindcă ele ne înnobilează, ne scot adesea din rutină, ne aduc pacea interioară, lasă visele frumoase să ne învăluie și împiedică procesul de îmbătrânire. Să nu uităm că interpretările negative dau naștere energiilor negative născătoare de deznădejdi și situații dăunătoare sănătății.

după votare, vezi pe gardurile lor postere și benere de toate culorile: fac politică la comun după cum și trăiesc.

- Ce faci azi, Marine?

- M-a hodinesc, mânca-ți-aș!...

- Mergi la mine mâine la săpat?

- Cât dai boiarule? ți-o taie scurt.

- Trei sute, ca la toți.

Se scarpină după ureche, își miroase țigara după ce-o fitirisește puțin și zice:

- Merg, da...udătura cine-o plătește?

- Marine, în trei sute intră și udătura.

- Da bautura, șefu...? Fără mâncare și bautură, mai bine stau.

Stau și gata.

Încerci în altă parte. Aici oricum nu ai câștig de cauză. Apoi te lași păgubaș. Pentru că se lungesc la vorbă și nu ajungi la vreun liman.

Să nu care cumva să încerci integrarea romilor într-o formă instituționalizată de lucru; nu-i ușor să stai opt, uneori zece sau douăsprezece ore la program, pentru că este de lucru. Nu se pot acomoda cu forma acesta organizată și civilizată. Și apoi să ia retribuția la sfârșit de lună. Până atunci, ce mănâncă?! Pentru că în două, trei zile banii se topecsc... mai bine stau la colț, mai cerșesc o țigară de la unul, de la altul, mai taie lemne la un *priparog de moșneag* sau dacă nu, stau. Pur și simplu.

În urma unui sondaj de opinie, din cadrul „Programului, privind ocuparea forțelor de muncă și dezvoltarea resurselor umane din mediul rural”, un *șef de familie* în tulpina căruia mustea seva de viață și forța de muncă, l-a pus la zid pe interlocutor:

- Aveți familie?

- Da ce, mânca-ți-aș, numai voi să vă înmulțiți? Am, cu acte la primărie!

- La biserică sunteți cununați? Întrebare delicată, să pot afla dacă ține de vreo religie.

- Nu, că domnu' parinte cere bani! De unde să-i dau bani?

Să nu intre în amănunte, schimbă subiectul.

- Ce ocupație aveți în prezent?

-în prezent?! Apăi...mă ocup cu statul.

- De ce, sunteți bolnav sau nu găsiți locuri de muncă? Luat prin surprindere, se răstește:

- Ascultă breă, așa zdrahon cu mă vezi, crezi că-s sifilitic?!

- ...atunci, continuă *domnul cu programul*, vi-e frică să muncii sau de ce la ora asta sprijiniți gardul?

- Mă, se răstește. Frica de muncă? Păi mă culc lângă ea și nu mi-e frică boiariule!

- Atunci cum puteți sta așa, zile întregi,..... fără să vă frământa conștiința?

Ne privește cu ochi pierfizi, după care străpunzând zarea răspunde:

- E greu până mă obișnuiesc. Cât despre *cunoștința dumitale*, las-o mai moale și cată-ți omul să completezi foaia aia...-

Nu se ridică și nici spatele nu-l întoarce. Doar că-și găsește de lucru zicându-le puradeilor ceva pe țigănește: aceștia, nici una, nici două, întorc turul pantalonilor mimând sau chiar având a ne înprospăta natura cu parfum uman...De teama îmbălsămării sufletului, „domnul cu programul” se lasă păgubaș văzându-și de ale lui.

Odată ajuns în stradă, încearcă să intervieveze pe primul întâlnit:

- Fiți amabil, suntem reprezentanții unui Program care are drept scop ocuparea forțelor de muncă și dezvoltarea resurselor umane din mediul rural. Ce ne puteți spune de populația rromă, de aici din localitate?

- Care populație rromă? Unde vedeți dumneavoastră rromi, aici în târg?!

Cu siguranță, mă crede tâmpită. Să poată afla ceva totuși, încearcă să reînnoade convorbirea:

..... -Tocmai venim din partea aceasta și, arătând cu degetul crede că mă voi trezi la realitate, iar starea precară pe care am constatat-o mă face să cred că populația aceasta, rromă, este

marginalizată de restul comunității. Cât despre starea materială, sunt în urmă cu un secol...

..... Nu răspund și dau să plec timp în care *doamna cu programul* îmi trage o poză. Îmi mai dă și un pliant și iarăși mă blițuște, crezând că va scoate ceva de la mine.

- Cam câți rromi sunt aici, în localitate? Reînnodă firul discuției.

.....-Păi, răspund evaziv, aici nu sunt rromi!

.....- Cum nu sunt doamnă, de la ei vin, am văzut cum stau, am dialogat și-mi spuneți să nu există populație rromă în sat?! Doamnă!...

.....- Nu știu ce ați văzut dumneavoastră, dar eu știu că nu există populație rromă aici. Doar creștini romano-catolici și ortodocși. Nu credeți, mergeți la primărie! Aveți grijă însă, să nu care cumva să le ziceți în față că sunt rromi! V-ați pus-o de mămăligă! Și mă îndepărtez.

.....Ce s-o mai pună de mămăligă când deja au fost fitirisiți de-a binelea....

Va urma

SOPHIA (fragment) Flavia-Maria GOGA

"J'ai l'impression de me perdre dans un vide infini. Mais qu'est-ce que le vide? Qu'est-ce que l'infini? Me suis-je perdue ou ai-je trouvé la personne que je suis vraiment? Mais au fait, qui suis-je? Et pourquoi suis-je moi? Pourquoi ne suis-je pas quelqu'un d'autre? Je ne crains pas de perdre mes amies; je ne crains pas de perdre tout ce que j'ai. Il n'y a qu'une chose dont j'ai peur: me perdre moi-même.

[...]

Je suis une créature de la nuit, une lune pleine de beauté, de lumière et de mystère. Je suis un être mystique et je ne crains pas de relâcher le loup sauvage en moi: dans ma liberté, j'embrasse mon côté sacré. Je recherche la vérité et je poursuivrai toujours les étoiles filantes que le monde endormi ne voit pas. Je suis un esprit libre qui marche dans une forêt dense et un jour, je trouverai mon chemin parmi toutes ces broussailles. Toutefois, ce n'est pas une voie que je recherche, mais un sens."

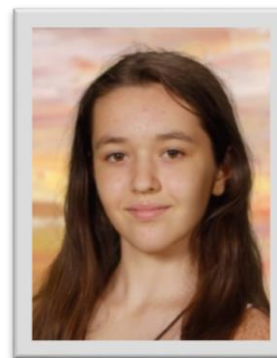
Dans les yeux d'un petit enfant

J'ai cherché la paix dans l'amour de mon cœur;
Je l'ai cherchée ici, partout et ailleurs.
Je l'ai cherchée sur la terre, sur la mer;
Je l'ai cherchée en vain, mes sœurs et mes frères.

Car dans les tendres yeux d'un petit enfant,
Je l'ai trouvée, dans ces soleils tous brillants.
La voici dans le regard de l'innocence,
Brillante de bonheur et d'insouciance!

J'ai cherché la paix au bord de l'océan,
Sur la plage au sable coloré de sang.
J'ai vu nos grains d'humanité se tacher
Dans une guerre qu'on ne peut empêcher.

Mais j'ai aussi vu les yeux d'un tendre enfant
M'illuminer l'âme d'espoir incessant.
Son esprit humble ne connaît pas la haine:
L'amour, non le sang, circule dans ses veines.

J'ai cherché la paix dans une lune blanche
Dont la musique fait fleurir les pervenches.
Dans la nuit obscure, l'aube s'est posée,
Portée par le silence de la rosée.

Mais la paix ne reste pas dans la noirceur,
Ni dans l'océan de ce monde qui pleure.
Elle est dans les yeux d'un tout petit enfant,
Dans ces yeux si purs, si doux, si scintillants.

Mère Colère ne berce pas l'enfant
Qui déchiquette son sein avec ses dents.
Il est bien plus fort que la haine et la rage:
Dans sa faible main, il détient le courage.

Ô hommes, laissez les armes et la guerre
Et soyez pour vos chers enfants de bons pères!
Car la paix transporte librement son vent
Dans les célestes yeux d'un petit enfant.

E IARNĂ Lia RUSE

E IARNĂ

E iarnă cu nori pe gratii lungi de cer
Adulmec zăpezi de-nceput și aștept,..
Mi-e dor într-un vis, de-o secundă și-n
piept
O rază vibrează-ntr-un duios ungher.
Aș vrea să fiu într-un moment cunoscut
De iarnă. Mă prind și mi-e bine-n ninsori,
Fluturii râd într-un dans început
Și priviri de foc mă topesc uneori..
Ieri, pluteam printre funii de ploi..
Azi e-o zi de vis pe-o risipă de nea!
Așteaptă-mă timp, presimțirea e-a mea..
Iarna mi-e crâng când suntem amândoi.
Se pictează tot, cu cristale de-omăt
Sub diafane armonii de stele.
Rememorând iubirea vieții mele,
Mă duce dorul cu anii îndărăt.
Cad fluturi și cerul gri îl despletesc
Aerul iernii parcă, e de gheață,
Ce-o fi cu fioru-acesta de viață!
Sufletu-i amintire,.. unde pornesc?
E-o iarnă gri. Tot mai cern din ce-am
scris!
E plăcut să ascult o doină de nai..
Clipa mă prinde într-o sanie cu cai

Și-n dorul suav al iubirii de vis...

CUMPĂNA DINTRE ANI

Plutește-n aer această sărbătoare,
Cum,.. visele se înfiripă-n fugă!..
E viață, în oglinzi, strălucitoare,
Privirile înnoată în abur de rugă
Casa-i îmbrăcată-n, lumină, toată..
Ne-am prins în basm și eleganți și mirați!
Arde seara-n vis și nerăbdare,.. iată!
Suntem la masa aburindă adunați..
La masa plină încep să se strecoare
Cuvinte diafane de iubire
Și-n vremea asta plină de candoare,
Euforia se leagănă-n privire..
Coborâtă-n alb vremea se alintă
În baletul fulgilor și-n ger de opal.
Grațioase rochii se-nvârt în oglindă
Și-arde, împrejur, parfumul de santal..
Pe ceru-norat s-aprind în miezul nopții
Artificii de-argint marcând Noul An,
Punându-ne speranța-n mâna sorții
-Străfulgerări de gânduri, doruri și-alt
plan-
.....
Ne îmbătăm cu vise dulci din cupă.

În clipa, asta, din măreția vieții..
Așteptarea-i privită ca printr-o lupă
Pe neaua sclipind în ochii dimineții..

VRAJA IERNII

Nori nepăsători se pregătesc
De sărbătoarea zăpezii,
Din tâmpla cerului pornesc
Fulgi exaltând clipa amiezii..
Peste tot șerpuiesc părții,
Ca în zahăr pașii trosnesc,
Se zbuciumă iarna în hârtii,
Pe mătase fulgii se-ndesesc.
Zborul învește timpul nou,
Neaua, ca un râs, plutește!
Peste lume muzical ecou
-Zurgălăi sună-n poveste-..
O sanie trece-ndărăt
Mă smulge ușor din ninsoare,
E-atâta lumină-n omăt,
Urcă-albind metalica zare!-
.....
Un gest, privire, mișcare..
Priveliștea extaziază,
Vremea-i gătită-n sărbătoare
Dar,..albul, ne-nfrigurează.
Ne-ncălzim la focul din priviri,
Pe val de fildeș prăvălit.
Cuvintele curg închipuiri..
.....
Știu!.. Pentru mine ai venit.

ÎNTOARCE-TE MIHAI CU VERONICA

Mihai, întoarce-te în umbră de tei!
Recită duios ! tu știi cum,.. pentr-o clipă,
Poeziile tale scrise-n risipă
De dragul -farmecului- ochilor ei..
Înzestrat, cu inteligență, ai scris,
Cu mare talent ai compus poezie.

Noi ne-mbătăm, citind în noaptea târzie
Entuziasmați , ca într-un -vrăjit- vis!

.....
Așteptând-o mereu sub frunze de tei,
Pentru-ntâlnirea ce-aducea nemurire
Amețise chiar, și clipa de iubire,
Pe banca-înfășurată-în polei.
Întoarce-te Mihai și vino cu ea !
Cu-acea stea din ceaslovul de poeme,
Cu-acel dor ce l-ai iubit atâta vreme,
Care n-a vrut să rămână-n urma ta..

SCLIPIRI ROMANTICE

Luminile au înnoptat încet
Țâșnesc, din lună, izvoare de ger..
Peste omăt un amnar violet
Aprinde diamantele ce pier.
Părțile fug desperecheate
Pe roata ceasului cu clipe pale,
Sub pași pocnesc pietre-nghețate
Ce pot luci -deși- sunt ireale.
În rugă smerite frunți se-nclină..
Dorul scânteind aprinde-o stea
Sclipind de frumusețe și lumină
Pe-o rază furată din privirea mea.
Văslesc prin timp și suntem împreună!
Clipa mă prinde, iute,-n acest vis..
O! fuge sângele și se adună
Într-un ritm nebănuț și neprescris.
Umbra, dinspre tăcere, coboară!
Albe fantome adună culori,
Brațele mă strâng, mă-nfioară..
.....
Prind infinitul, tocmai în zori

1859 -FARUL MARII UNIRI-

Era o zi sfântă-a marelui Gerar
Cu clipe de har, de vis și înalte,
Fulgi de lumină încercau să salte
Speranța-minune pe-omătul lunar..
Pe douăzecișipatru s-a-nfăptuit
Pasul spre „Statul Național Român”
O,.. când moș Ioan Roată, deși bătrân,
Cum toți, o mare bucurie-a trăit.
Amândouă „Principatele” l-au ales,
În frunte, pe același Cuza-Vodă,
Un act îndrăzneț, neprevăzut, imens !
Și-Aleksandri a și creat o odă..
Oda a prins în suflete o horă
Ce s-a întins, cu dor, peste hotare,
Îmbrățișându-se soră cu soră
Cu gândul la Unirea viitoare...

LUMINA ȘI IUBIREA ÎN PSALMII PREOTULUI-POET – DUMITRU ICHIM ȘI ÎN CEI ARGHEZIENI

Emília STROE

Personalitate de prim rang în cultura românească actuală, pe care o promovează în spațiul canadian, unde locuiește din 1974 cu familia, preotul Dumitru Ichim, având un doctorat în Teologie dogmatică, a publicat atât în țară, cât și peste hotare, versuri și proză, devenind un nume de referință. Preot paroh la biserica “Sfântul Ioan Botezătorul” din Kitchener, Ontario din 1978, Dumitru Ichim a debutat editorial cu volumul de poezii **De unde începe omul**, editura “Litera” București 1970 și a continuat cu poezie de tip **haiku și tanka**, gen de poezie scurtă japoneză, care i-a adus un succes imens. În țară a publicat la revistele: “Luceafărul”, “Tribuna”, “Gazeta literară”, “Curierul românesc”, iar în străinătate la revistele: “Cuvântul românesc”, “Luceafărul românesc”, “Lumină lină”.

A publicat volumele de proză: **Planeta Ichtyș-1974**, **Vinerea Mare-1975**, **Sub umbra Sfinxului**, în colaborare cu Petru Răzuș-1978, **Urmele (poeme haiku)-1977**, **Constantin Brâncoveanu (poem istoric)-1981**, **Melcul-1981**, **Agape-1982**, împreună cu Nicolae Novac și soția sa, Florica Batu Ichim. Critici consacrați i-au apreciat talentul creator, maturitatea scrisului, cultura și sensibilitatea sa. Părintele mitropolit Bartolomeu Anania, care a fost și scriitor, spune că “arta lui se maturiza de timpuriu și mai rămăsese perspectiva consacării prin litera tipărită”. Fiica părintelui Dumitru Stăniloae, doamna Lidia Stăniloae-Ionescu își amintește de anii de studenție ai preotului-poet Dumitru Ichim: “studentul Ichim frecventa cenaclurile literare ale Bucureștiului, împreună cu viitoarea sa soție, Florica Batu și toata lumea era de acord în a spune că ambii se distingeau printr-un dar deosebit al cuvântului scris”.

Există în poezia sa mai recentă unele poeme intitulate **Psalmi**, care au apărut la editura “eCreator” Baia Mare 2018. Ca formă, ele sunt sonete de tip shakespearean, amintindu-ne cumva de Vasile Voiculescu, cu **Ultimele sonete închipuie ale lui Shakespeare în traducere imaginară**. Fondul, conținutul lor, plecând de la **Psalmii** davidieni, bine-cunoscuți părintelui poet din textele biblice, ne poartă cu gândul la celălalt mare poet al nostru, Tudor Arghezi și **Psalmii** săi.

La o primă abordare, psalmii părintelui Dumitru Ichim par o poezie închisă, ermetică, cifrată. Rămâne în minte o muzicalitate specifică, nemaîntâlnită până la dânsul, iar aceasta te face să mai citești o dată și încă o dată poemul, până când din urzeala-i deasă, încep să transpară motive poetice și teme biblice, cuvinte și înțelesuri noi.

Suntem în fața plurivalenței și ambivalenței textului poetic. Poezia este prin excelență textul literar în care cuvintele generează imagini noi, multiple, pornind de la un centru, de la un motiv sau temă dată ce răsfrânge în jur lumina lor, asemenea unor raze de soare. Tema iubirii și a luminii este o constantă a psalmilor părintelui Dumitru Ichim. Iubirea îmbracă atât forma poeziei clasice, în care cei doi îndrăgostiți străbat timpurile și lumea, înfrângând opreliștile, cât și forma unei poezii mai subtile, în care personaje biblice ne invită la meditație și transfigurare. Sonetul, ca poezie cu formă fixă, are o eleganță aparte și solicită un plus de concentrare, de unde frumusețea sa, locul său de regină a poeziei. Unele dintre sonetele părintelui Ichim, au titluri hazlii, sunt ușor umoristice, dar numai aparent: **Psalm în doi și-o soacră-n plus; Psalm cu cârlionți de aur; Psalm cules din spini de cactus**. Alți psalmi se referă la teme biblice: **Psalm cu pilda carcasei; Psalm la ușa**

foișorului, Psalmul Apokastazei; Psalm dintr-un ciob de psalm.

O altă temă este aceea a condiției poetului, a destinului său: **Psalmul crescătorului de stele; Psalmul la modul gramatical al iubindului**. Peste toate domină însă iubirea, cuvânt magic ce guvernează universul, transcris de poet cu majusculă. Iubirea este de esență divină, iubirea dintre bărbat și femeie este cheia vieții și sursă de lumină. Aproape toate sonetele fac referire mai mult sau mai puțin voalat la acest sentiment nobil, rafinat, uneori pătimaș, care este dragostea. Câteva sonete se detașează chiar prin titlu: **Psalmul iubirii nebune; Psalm din păgâna humă; Psalm cu Rumi în grădină; Psalm de închipuire a trandafirului**. Pornind de la versetele biblice din **Facerea (I,3)**: “Și a zis Dumnezeu să fie lumină ! și a fost lumină” și **Ioan (XIII,34)** “Vă dau poruncă nouă, ca unul pe altul să vă iubiți. După cum eu v-am iubit pe voi, așa și voi unul pe altul să vă iubiți”, poetul Dumitru Ichim, reluând tema iubirii și a luminii în **Psalm în doi și-o soacră-n plus**, adresează Iubirii întrebări, fără a aștepta răspunsuri. Ea este asemenea unei năluci care se înalță până la cer, trecând peste barierele silogismelor și ale matematicii, peste ecuațiile ce se pretind deținătoarele secretelor universului. Sonetul este construit antitetic, pe opoziția gândire logică/iubire, sentiment. Antiteza nu este o simplă figură de stil, ci un mod de concepție și construcție, de unde rafinamentul poemului și frumusețea sa.

Poetul pune în opoziție “vocala”, adică poezia, “duhul” ei “de aur”, calitatea sa, puritatea sa, “zvonul din lumina” cu “ecuații”, “kilul și calupul”, mintea:

“Dar sceptorul îl vrea mintea, că-algebrei e despină,
Că totul se măsoară cu kilul și calupul,
C-ar prinde-n ecuații chiar zvonul din lumină,
Mașinării de glande isprăvnicindu-mi trupul.”

Poetul Dumitru Ichim este un inovator în materie de limbă și vocabular, el creează cuvinte noi: “despină”, “isprăvnicind”, “luminandă”. Acest “zvon din lumină” se unește cu “alchimii de cântec”, întrucât lumina de esență divină devine cântec, caleidoscop de melodii, mozaic pentru icoana cea nefăcută de mâna omenească.

Dragostea este “un număr”, iar nu “stupar de constelații”. Poetul achiesează la ideea **numărului de aur din Renaștere**, esența perfecțiunii. Poetul se adresează iubirii:

“Eu una știu, iubire, când păru-l lași pe umăr,
Chiar Dumnezeu fereastra deschide și privește.”

Un proverb popular românesc spune: “Ce-i frumos și lui Dumnezeu îi place.”

Într-un psalm arghezian intitulat **Sunt vinovat că am râvnit**, Arghezi conturează un portret feminin, amintindu-ne parcă de picturile lui Paul Gauguin, cu femeile din Tahiti:

“Iar când plecam, călare cu trofee,
Furasem și câte-o femeie
Cu părul de tutun,
(...) cu ochii de lăstun.”
Într-un alt poem, **Măhniri**, Arghezi pare a-i răspunde:
“Și Dumnezeu ce vede toate,
În zori la cinci și jumătate,
Pândind să iasă prin perdeaua,

O a văzut din cer pe ea.”

Iubirea este pictura unei nunți tradiționale, cu lacra de zestre adusă de mireasă ca ofrandă. Poetul închină iubirii un adevărat imn, în cele două versuri finale, care sunt și concluzia sonetului. Iubirea învinge totul, inclusiv rațiunea, mintea, care se opune și este ca o “soacră, poamă acră”, cum se spune în folclor:

“L-atâta bucurie, ce n-o poți strânge-n lacră,

De-i nuntă, ce contează că mintea-ți va fi soacră?”

În **Psalm cu Rumi în grădină**, serenada cu cuvinte ambigue este cântată de însuși poetul iubirii nemuritoare, Omar Khayyam, lângă un ulcior cu vin, spre eterna amintire a faptului că și noi oamenii, tot din pământ suntem făcuți, ca și ulciorul. Poetul continuă pledoaria sa pentru iubire și pentru îndrăgostiți, pentru trăirea clipei ca sumă a trecutului, prezentului și viitorului, pentru iubirea care topește inclusiv iadul, muștrând încă o dată rațiunea, “cugetul rău și acru” :

“Tubești ? Ce mai contează trecutul, viitorul !

Nu-n toate e prezentul - ce-ai fost, vei fi Iubirii ?

Precum e veșnicia chip al dumnezeirii,

Subțire duh ce-ntrupă, unul din altul, dorul.

Când până-n cer sunt cântec, taci, cuget rău și acru:

Iubesc, chiar însuși iadul îl văd frumos și sacru !”

Poetul ne oferă o primă și ingenuă icoană a dumnezeirii în versul :

“Precum e veșnicia chip al dumnezeirii”.

Sintagma “subțire duh” ne trimite cu gândul la cealaltă persoană a Sfântei Treimi.

Arghezi în **Psalm – Ruga mea e fără cuvinte**, vorbește și el de veșnicia dumnezeirii, la care se raportează:

“Ruga mea e fără cuvinte,

Si cântul, Doamne, mi-e fără glas,

Nu-ți cer nimic. Nimic ți-aduc aminte,

Din veșnicia ta nu sunt măcar un ceas.”

Cât despre păcatul care are drept plată iadul, Arghezi este ironic la adresa jalnicei sale făpturi, incapabile de a-i mulțumi Creatorului pentru ce i-a dat:

“Vreau să pier în beznă și în putregai,

Ne-ncercat de slavă, crâncen și scârbit.

Și să nu se știe că mă dezmiardai

Și că-n mine însumi tu vei fi trăit.”

Continuând cu **Psalm de închipuire a trandafirului**, poetul Dumitru Ichim trece de la un aparent elogiu adresat Iubirii, prin bine-cunoscutul simbol al trandafirului, la o poezie cu temă religioasă, în care trandafirul este subiectul unei profeții despre o iubire jefelnică, “zdrobită ca un strugur.”

Este iubirea Celui ce s-a întrupat, a murit purtând pe cap o coroană cu țepi, dar a înviat pentru noi toți, pentru a ne ierta și a ne arăta un model.

Iubirea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Tatăl, care a luat trup de om, născut de prea Sfânta Fecioara Maria, anunțată de arhanghelul Gavriil că, ceea ce s-a zămislit în pântecele ei este de la Duhul Sfânt(Buna Vestire):

“Cum mama dibuiește mireasma care doare,

Că ea-i dumnezeirii cu lutul născătoare,

Ființei dând din lacrimi sămânța de văpaie”.

Poetul creează un adverb de mod, “petalic”, de la un substantiv, ceea ce conferă un înțeles cu totul aparte sintagmei “zboară petalic în aripă”. Aripa este ca o petală de floare, zborul este “rotund vârtej Luminii”. Această emanație a luminii face referire atât la Schimbarea la față a Mântuitorului, cât și la însăși taina Învierii, când El nu a putut fi recunoscut și a fost confundat cu grădinarul:

“Lărgindu-mi țințirul cu spinii și hotarul,

N-a fost normal, Iubirii, să cred că-i Grădinarul ?”

În **Psalmul polenului de cenușă**, poetul face o comparație între curcubeul răsărit după ploaie, în metafora “se bea sfios din moarte” și “polenul de cenușă” care “dă focului ființa”, pentru a sublinia ideea regenerării vieții din moarte.

Patima Mântuitorului, jertfa Sa pe cruce și apoi Învierea au arătat omenirii că iubirea Sa pentru oameni a învins timpul, vremelnicia. Asemenea este și dragostea Tatălui Creator, despre care ni se spune că “atât de mult a iubit Dumnezeu lumea încât a dat pe Fiul Său Unul Născut, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (Ioan, III,16).

Iubirea este eternă, ea învinge temporalitatea, spațialitatea:

“Iubirea nu-i speranței și nici credinței roaba.

Ce-i veșnic totdeauna a răs de tot ce timp e.

Cum și-ar purta coroana, din scris de spin si ghimpe ?

Crezi roua, plânsul nopții, că-i ochiului degeaba ?”

În **Psalmul pariului pe nemurire**, tema iubirii universale implică cel puțin două tipuri de lectură: aceea a iubirii dintre un bărbat și o femeie, incluzând subtema fericirii, dar și a nefericirii, a “pelinului”, și iubirea mult mai discretă, aceea christică, ce amintește de Sfânta Euharistie:

“Bea vinului pariul ce-ai pus pe nemurire,

C-ai câștigat toți spinii coroanei de Iubire !”

Ca o replică personală la **Cântarea Cântărilor din Vechiul Testament**, dar și ca un joc de cuvinte ce îndemnă la o altă cheie de lectură, poetul spune:

“N-au fost luminătorii, ci a luminat sărutul

Cântărilor cântarea îngemănând-o-n zodii.”

Cântarea Cântărilor, considerată de unii exegeți drept un poem de dragoste ce nu are a căuta între cărțile Bibliei, a primit interpretarea cea mai frumoasă și adevărată, anume dragostea dintre Hristos –Mirele și Biserica- Mireasa, tema fundamentală.

Psalm dintr-un ciob de psalm revine la tema Creatorului–Olar și a creației sau a creaturii, printr-un paralelism între ceea ce creează olarul–”cești, idoli, porțelanuri” și ceea ce Dumnezeu–Olarul–Creatorul a făcut din lut, adică pe om, căruia i-a dat apoi “suflare de viață”: “Atunci luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ a făcut pe om și a suflat în fața lui suflare de viață și s-a făcut omul ființa vie”. (Facerea, II, 7).

Iată versurile poetului Dumitru Ichim:

“Cești, idoli, porțelanuri, nu voi ca să te mustru,

Măcar un spin de viață, un freamăt pus pe chiclă,

Din zeci de oglinzi, fățarnic, când te răsfată lustru,

La cină, chiar și pâinea e meșterită-n sticlă.”

Maestru al cuvintelor și al îmbinărilor acestora, precum: “spin de viață”, “chiclă”, “lustru”, poetul Dumitru Ichim, el însuși un “culegător de stele din stih de atlantidă” ne dezvăluie în finalul poemului că este vorba de Cina cea de Taină, unde Mântuitorul instituie taina Sfintei Euharistii pentru totdeauna.

Întrebarea retorică asupra răstignirii Mântuitorului insistă pe ideea de neputință a umanității de a gândi și de a face binele:

“Mă-mbată nebunia și-n patimă viesparul:
De ce n-au spart ulciorul și-au răstignit Olarul ?”

Arghezi vorbește și el despre cină în psalmul **Ruga mea e fără cuvinte**:

“Gătită masa pentru cină
Rămâne pusă de la prânz.
Sunt, Doamne, prejmuț ca o grădină,
În care paște-un mânz. “

Ambii poeți sunt obsedați de lumină; la Arghezi aceasta se răsfrânge pe obiecte, recompunându-le, dându-le o nouă viață, un sens nou:

“Tare sunt singur, Doamne și pieziș !

Copac pribeag uitat în câmpie,
Cu fruct amar și cu frunziș
Țepos și aspru-n îndârjire vie.
(...)
Nalt candelabru, strajă de hotare,
Stelele vin și se aprind pe rând
In ramurile-ntinse pe altare.”

La părintele Ichim, **lumina este iubire și cântec**, transfigurare mistică, icoană bizantină:

“Se luminează lemnul sub daltă și gealăuri.
Așa-mi mostra Teslarul întregul trup nemernic.
De slab te lași Iubirii, atunci îi ești puternic.
Au fluierul dă cântec din cioturi, sau din găuri ?
(...)
Sărutul din lumină se-nfruptă, nu din gânduri.
Iubirii, tâlc de flutur, din ogindiri cunoaște-i !
Altfel, ce toarce gândul, e doar mătasea broaștei !”

(Psalm de luminare a lemnului)

La Arghezi, **lutul** se împletește cu **visul** și **cântecul**; ideea de dumnezeire este pusă pe seama neputinței sfinților de a-și imagina transcendentalul, în timp ce el, poetul, cade la picioarele Mântuitorului din icoană, sărutându-i-le cu lacrimi ca o “boabă de mărgea”:

“Doamne, izvorul meu și cântecele mele !
Nădejdea mea și truda mea !
Din ale cărui miezuri vii de stele
Cerc să-mi îngheț o boabă de mărgea.
(...)
Ești ca un gând, și ești și nici nu ești,
Între putință și-ntre amintire.”

(Pentru că n-a putut să te-nțeleagă)

Câteva sonete și anume: **Psalm cules din spini de cactus**, **Psalmul Apokastazei**, **Psalmul la modul gramatical al iubindului** și **Psalm din păgâna humă** au ca temă eternitatea iubirii. Poetul creează imagini plastice și auditive, într-un simbolism rimbaldian uneori, iar alteori utilizează expresii proprii, umblând la gramatică și vocabular, reînnoindu-le ca și cum ar zidi un templu, un templu al cuvintelor și necuvintelor. Iată de exemplu, dativul etic, una din construcțiile sale preferate: “cui oare mi-a-nflorit cireșul ?” (**Psalmul Apokastazei**). Gerunziul devine substantiv: iubindul:

“Schimbând infinitivul, cu-alt infinit-iubindul”

(Psalmul la modul gramatical al iubindului)

Unele verbe sunt folosite fără prefixele obișnuite sau desinențele specifice de persoană: “se-oglindește” în loc de “se oglindește”; “floresc” în loc de “înfloresc”, în sintagma “floresc colindul”. Efectul poetic este inimaginabil, rimele curg,

traducând o atmosferă țesută exclusiv din lumină și cântec; este vibrație pură, flacăra divină:

“Flămând cântec din cântec” (**Psalmul Apokastazei**)

“Junghierea din lumină, când perla se razbună ?” (**Psalmul la modul gramatical al iubindului**).

Trăirea paroxistică a acestui înaltător sentiment de iubire lăsat umanității de Cel care a creat-o îl conduce pe poet la recunoașterea faptului ca “totul e iubire”:

“Iar Fiul tău Olarul, i-a fost luat ca fire,
Cu os de axiomă – că totul e Iubire !”

(Psalmul Apokastazei)

Psalm din păgâna humă amintește deopotrivă de celebra pictură a lui Tițian – **Dragoste sacră și dragoste profană** și de poemul eminescian, **Venere și Madonă**. Poetul creează o rimă care surprinde, între “Voroneț” și “tristeți” pentru portretul iubitei, asociind elemente contrare, asemenea unui mit. Frumusețea, ca și iubirea, generează armonie, dar și dizarmonie, poate închide în ea raiul și iadul. Poetul se adresează iubirii ca unei ființe, folosind un vocativ la fel de expresiv ca și celelalte sintagme proprii:

“La tine vin, Iubireo, cu flacăra păgână:

Cred că din toate iadul Ți-a cam scăpat din mână !”

În **Psalmul iubirii nebune**, poetul creează mai întâi o imagine feerică, idilică în care însăși “prăbușirea” este sinonimă cu “cântecul”:

“Nu-i prăbușirea cântec ?”

Iubirea trebuie prețuită la maximum, nicidecum desconsiderată:

“Să nu aduci Iubirii nedreapta înjosire
C-ai ști pe unde iarna ți-a înflorit salcâmul”

Un verb nou, “a flauta” pentru “a cânta la flaut”, alături de dativul etic din “ți-a înflorit” rezzonează puternic imagistic:

“Ce-ți pasă violetul că-ți flaută prin ramuri...”

Din nou apare o altă structură lingvistică și poetică, generatoare de amănunțuri adâncimi: “inimile noastre îi galopează caii”

Finalul sonetului, iubirea tragică, iubirea profundă intrată în propria-i neînțelegere, prin ardere, aduce un dialog straniu al poetului cu însăși moartea:

“Râzând îmi sari în brațe: Ne caută,-i la ușă !

Zi-i : Moarteo, mai așteaptă, până vom fi cenușă !”

Vocativul “Moarteo !” ca și vocativul “Iubireo !” aduce o semnificație aparte în registrul expresivității stilistice a poeziei părintelui Ichim, acesta plecând de la o formă populară pentru a ajunge la o structură superioară, în care cele două guvernatoare ale Vieții, Iubirea și Moartea se întrepătrund și lucrează în mod tainic.

La Arghezi, în **Priveghere**, poetul îi spune ceasului din urmă să plece:

“Ți-am auzit aripa de scrum,
Cătă-ți de drum”

La părintele Ichim, nu Moartea este cea care are ultimul cuvânt, ci Iubirea:

“Chiar iadul fără Iubire ar fi lipsit de straie,
De n-ai fi fost, de unde ar fi furat văpaie ?”

(Psalm cu cârlionți de aur)

Estetica, așa cum este ea cunoscută ca ramură a filosofiei, ce tratează problemele artei și ale frumosului, a reușit oare să dea un răspuns categoriei sau noțiunii de “sublim”? Sonetele părintelui Dumitru Ichim îl oferă “cu asupra de măsură”.

GAUDEAMUS, CEL MAI PRESTIGIOS TÂRG DE CARTE DIN ROMÂNIA

Anca SÎRGHI

Niciodată spațiul unde s-a instalat Târgul de carte Gaudeamus din capitală nu mi s-a părut atât de luminos, atât de aerisit, ca la recenta ediție, a XXVI-a, de la finele anului 2019, când cele 219 de standuri ale editurilor au ocupat Pavilionul B la Romexpo din București. Era o altă configurație decât cea "de sub cupolă" din anii precedenți când recunosc că de la intrare aveai panorama întregului târg supraetajat și concentric. În această ediție, verticalitatea a fost înlocuită cu orizontalitatea. Poate că nu este o noutate, dar acum mi se părea foarte adecvat faptul că, așa cum se trasau între standuri, culoarele se numeau "bulevarde". Ne-am plimbat pe Bulevardele Ion Creangă, I.L. Caragiale, Mihai Sadoveanu, Liviu Rebreanu etc. Altele erau "străzile" cu nume de scriitori, dar nu mi-am putut da seama după ce criterii fuseseră selectate aceste nume din noianul personalităților unei întregi literaturi. Radio România, post public de radiodifuziune bine cunoscut în toată țara, ca organizator al evenimentului, a fost preocupat să marcheze cei 30 de ani de la Revoluția din 1989, cu peste 900 de evenimente la standurile ce ocupau nu mai puțin de 8000 de metri pătrați. Așadar, o veritabilă călătorie inițiată prin lumea cărților, a celor mai recent ieșite de sub tipar.

Desfășurarea de forțe a târgului Gaudeamus a fost și la această ediție cu totul remarcabilă, înscriindu-se în tradiția de a primi anual peste 100.000 de cititori, dornici de noutăți în plan livresc. Acum și-au anunțat prezența peste 300 de edituri din cele 6500 câte știu eu că funcționează numai în România. Erau și altele din străinătate, bineînțeles. De remarcat, faptul că, alături de edituri, expuneau cărți biblioteci, librării, tipografii, instituții de învățământ superior, centre culturale, firme multimedia, instituții de mass-media, agenții literare, ONG-uri culturale și educaționale. Cu alte cuvinte, tot ce produce și vehiculează cartea sub stindard românesc etala aici cele mai recente titluri. Un festin livresc pe care iubitorii de carte nu puteau să-l rateze.

Pentru că chiar din prima zi a târgului am remarcat prezența unor grupuri de elevi de diferite clase, mă gândesc că profesorii de literatură care se plâng în școli constatând dezinteresul elevilor pentru lectură, ar putea primi o nouă speranță la târgul de carte Gaudeamus, unde atmosfera dinamică în sine parcă ne asigură că nu este totul pierdut. Sperăm ca deruta pe care o creează progresul tehnicii de comunicare la început de secol XXI în întreaga lume să aibă caracterul unei mode trecătoare și viitorul apropiat să repună cartea clasică în drepturile ei firești. Nimic mai fals, decât imaginea tinerilor de astăzi, care nu au nevoie de nimic din istoria trecută a omenirii, pentru că pe ei îi interesează numai viitorul. În realitate, fără să aibă ca temelie istoria poporului lor și pe cea a omenirii, ei nu vor reuși să-și făurească un viitor durabil. Privind forfota din jur, mi-am spus că așa trebuie să judece editurile care imperturbabil își desfășoară activitatea, evenimentul unui târg prilejuindu-le un bilanț necesar. Ce se scrie, cât se publică și pentru cine se tipărește atâta duim de carte? Sunt întrebări la care se cere dat un răspuns continuu sau măcar unul periodic. Ca să participi cu un stand propriu la un asemenea eveniment bănuiesc că trebuie să îndeplinești anumite condiții, care descurajează multe edituri,

ceea ce face cu atât mai prețioasă prezența unui autor la acest festin al literei scrise.

În ediția precedentă, cea din noiembrie 2018, îmi amintesc că la Sala "Mircea Sântimbreanu" lansasem volumul I al cărții mele memorialistice *America visului românesc* și *Meditațiuni politico-istorice. Spre Marea Unire* de memorandistul Nicolae Cristea. Ambele cărți apăruseră la Editura D*A*S din Sibiu, beneficiind pentru lansare de generozitatea Editurii Betta din capitală, iar anul acesta ne-a găzduit Editura Hoffman din Slatina. Totdeauna active, Editura Betta și revista "Arena literară" au desfășurat în anul acesta la Gaudeamus nu mai puțin de patru evenimente importante dintre care voi remarca fie și numai acordarea Premiilor la Concursul național de proză scurtă "Nicolae Velea". Nu putem decât să le aducem mulțumiri sincere și pe această cale pentru modul cum promovează cartea scriitorilor români contemporani.

În edițiile anterioare, "o sală" era un separeu pe trei laturi cu deschidere spre culoarul de trecere, iar scaunele așezate cu grijă în acel cadru te invitau să ascuți prezentarea cărților ce se lansau conform programului general. Firește că atunci când se succedau prea apropiat mai multe evenimente, se rata la standul respectiv momentul scrierii autografelor, pentru care autorul era nevoit să invite participanții în incinta unei cofetării apropiate. Locul "sărilor", cum se numiseră anterior, l-au luat acum "spațiile de evenimente", adică ideea de deschidere a substituit închiderea. A fost cea mai modernă concepție dintre toate edițiile de târg la care am participat până acum. Marile edituri, ca Polirom din Iași ori Litera, Cartea Românească ori Humanitas din București, au avut interesanta ideea de a-și amenaja niște panouri înalte pe care apăreau chipurile scriitorilor și deasupra lor copertele 1 ale cărților ce se lansau, ușor vizibile astfel de la mare distanță.

Programul se anunța pe niște ecrane presărate pe întreg spațiul târgului. Poate prea discrete, de dimensiuni mici și în poziții de îndoielnică vizibilitate ca să aibă efectul scontat, mai ales că scrisul pe acele ecrane, chiar și el, era realmente prea mărunț și dens. Lipseau caietele-program care la edițiile precedente ți se ofereau din abundență chiar de la intrare. Personal, eu nu aveam de ce suferi, pentru că tocmai fusesem anunțată că în program figurez duminică, în ultima zi a târgului, respectiv în 24 noiembrie, dar în realitate voi lansa primele două cărți propuse exact miercuri, 20 noiembrie, adică în prima zi a evenimentului, când deschiderea de la ora 12.00 a fost marcată de discursurile colocviale ale lui Mircea Dinescu și Ion Caramitru.

Ca actant, am participat activ în 20 noiembrie la două lansări în Spațiul "Mircea Nedelciu" și în Spațiul ICR-ului București în 21 noiembrie a.c. Am simțit datoria să aduc la Gaudeamus, așa cum promiseseam cu un an înainte, cartea mea memorialistică *America visului românesc*, vol. II, având un *Cuvânt înainte* semnat de Mihaela Albu, și care mirosea încă a cerneală proaspătă. Prezentarea a făcut-o cu sensibilitatea ei fantastă, proiectată enciclopedic pe literatura cea mare a lumii, cunoscuta scriitoare și traducătoare Paula Romanescu. Tradițională și ea la asemenea eveniment livresc, lectura câtorva fragmente din text a revenit actrițelor Genoveva Preda, mereu vibrantă la frumos, și Doina Ghițescu, etalând în stilul ei inconfundabil o putere caracterizantă mereu uimitoare, căci un târg de carte este arena cea mai potrivită pentru calitățile sale artistice. De aici, și revelația pe care ne-a produs-o.

În ora rezervată evenimentului a fost cuprinsă și lansarea cărții semnate de scriitoarea de origine sibiană Ada Stuparu, sosită de la Craiova, care timp de un întreg an a elaborat harnic și cu temeinicie științifică, eseul monografic *Anca Sîrghie în lumina slovei*. Virtuțile sale de cercetătoare a istoriei literaturii au fost atestate prin restituirile și studiile sale despre Elena Farago sau Marin Sorescu, care au făcut-o cunoscută. Așadar, o altă carte proaspăt publicată la Editura Technomedia, Sibiu în 2019. La Gaudeamus, evaluarea eseului monografic a fost făcută de universitarul Marin Diaconu, neîntrecut creator și îngrijitor de ediții, și de criticul literar “de serviciu” la acest târg Aurel Goci. Lectura din text i-a fost rezervată actriței Doina Ghițescu, de o vigoare intempestivă în aprecierea lucrării și în nuanțarea rostirii. Mulțumirile noastre, ale Adei Stuparu și ale mele

personal, spre toți cei care, înfruntând o zi de furtună dușmănoasă în București, au fost alături de noi la acest moment strălucit în amplitudinea lui literară. Așadar, un eveniment dedicat Sibiului livresc, care mie nu putea să nu-mi producă o mare mulțumire ca autor al unei lucrări memorialistice și ca subiect al altei cărți, încă una menită să marcheze aniversarea a trei sferturi de veac, cât împlinisem în anul 2019. Nu cred că voi mai trăi o asemenea emoție conjugată, care va rămâne probabil unică în viața mea de scriitoare.

Va urma

„TIMPUL PREȚIOS AL PERSOANELOR MATURE”

Magda BOTEZ

Am numărat anii mei și am constatat că am mai puțin timp să trăiesc de aici înainte decât am experimentat până acum.

Mă simt ca acel copil care a câștigat un pachet de dulciuri: primele le mănâncă cu plăcere, dar când și-a dat seama că au mai rămas puține, a început să le guste intens.

Nu mai am timp pentru reuniuni interminabile în care sunt discutate statutele, regulile, procedurile și reglementările interne, știind că nimic nu va fi atins.

Nu mai am timp să sprijin persoane absurde care, în ciuda vârstei lor cronologice, nu au crescut.

Timpul meu este prea scurt: vreau esența, sufletul meu se grăbește.

Nu mai am multe dulciuri în pachet!

Vreau să trăiesc alături de oamenii umani, foarte umani, care știu să râdă de greșelile lor și care nu sunt umflați de triumfurile lor și care își asumă responsabilitatea pentru ei înșiși. În acest fel, demnitatea umană este apărată și ne îndreptăm spre adevăr și onestitate.

Este esențial să facem viața utilă.

Vreau să mă înconjur cu oameni care știu cum să atingă inimile, de oameni care au învățat greutățile mari ale vieții, cu atingeri dulci ale sufletului.

Da, mă grăbesc, mă grăbesc să trăiesc cu intensitatea pe care numai maturitatea o poate da!

Nu intenționez să pierd niciunul din celelalte deserturi. Sunt sigur că vor fi rafinate, cu mult mai mult decât cele mâncate până acum.

Scopul meu este să ajung la sfârșit, mulțumit și în pace cu cei dragi și cu conștiința mea!

Avem două vieți iar a doua începe când îți dai seama că ai doar una!!!!

(Spre cunoștință tuturor prietenilor de peste 50 de ani.)

ALT SOARE *Țicu LEONȚESCU*

Vedenii cerești revelau pe pământ
planul cel sfânt.

Ceresc emisar, îngeru-n pridvor,
vestind... Buna Vestire.

Umplută de har, de toți preafelică,
Maria cânta.

Logodnicul ei, printre-ai pădurii copaci,
un măr domnesc era.

În Betleemul din Iuda,
alt Soare din iesle răsărea.

Blândețe de Miel, uimiți,
păstorii vedeau pe chipu-I regesc.

Un Prunc se născu.

În iesle culcat, El o... Cruce visa!

Pe cerul Iudeii, urmând steaua din Iacov,
magii învață-astronomie.

Marele Irod, beția puterii,
mințile furându-i, beție de sânge ceru.

Din ordinul său,
haini călăreți au întrerupt prin curți
inocentul joc.

Pe ulițe pustii, doar mame despletite,
în cernite straie.

Mama-mamelor, Rahela,
cu plânsu-i nealinat,
spăla caldarămu-nsângerat.

Clopotul Ramei – glas de-aramă clopotind –
plânsu-i plânguind.

DIMINEȚILE SFINȚILOR (selecție)

Maria IEVA

Glasul pădurii albastre de pini

Cămașa e grea, la umeri mă strânge,
Cu foarfeca zării încep s-o despic,
Dar vântul adie și-mi umblă prin sânge,
S-adune în atrii iubirile spic.

Din bob de tăcere, din fagur de miere
Culorile pure în mine privesc,
Cum urmele apei se duc spre-nviere,
Pășind peste raze, spre ochiul ceresc.

Se-ntoarce o umbră să ceară o cruce,
Cum cere un tată baston la copii,
Dar tălpile apei ajung la răscruce
Și vântul mă-ntreabă de ce nu mai vii.

Aș vrea să-i răspunzi cu murmurul mării,
Cu glasul pădurii albastre de pini,
Ca raza întoarsă din taina visării
Să-mi fie aripa ce-ți tremură-n mâini.

Contopire

Cuprinde-mă o clipă în brațele de apă
Și spune-mi că iubirea nu vine și nu pleacă;
În arșița din gene a izvorât mirarea,
Iar zborul către astre îl risipește zarea.

Adună-mă o clipă în brațele de foc,
Cireșele în mai de dragul tău se coc;
La poarta dintre veacuri doar inima e trează,
Dar norii râd sub pleoape ca soarele-n amiază.

Întoarce-mă o clipă în coasta ta de lut,
S-o regăsești pe Eva din primul început;
O lacrimă se-mparte, în mod egal, la doi,
Ca umbra fără cruce născută pentru noi.

Și ține-mă o clipă, sub aripi de eter,
Să se destrame dorul ce l-am adus din cer,
Ca voalul de lumină întors în veșnicie,
Să înfloresc din tine, eternă poezie.

Între două stele

Între două stele e doar nesfârșire,
Curge infinitul printre gânduri roi
Și datoare crucea cu o izbăvire,
Sevele luminii le întoarce-n noi.

Înfloriri de clipe ne tresar sub pleoape
Ca un joc de raze într-un curcubeu,
Am pășit cu tine-n golul dintre ape
Unde-avea sălașul nenăscutului zeu.

Fruct întors în muguri - vatră nezdită -
Galbena lumină destrămată-n gene
Renăștea din tine ca o afrodită
Ce hrănea la sânul-i visele-mi perene.

Urmele tăcerii prinse-n căi lactee,
Mi-arătau cum gândul, devenit cuvânt,
S-a-ntrupat din moarte ca dintr-o femeie,
Să mă-nvețe zborul puilor de vânt...

Infinit

Luna nu-și întoarce fața spre trecut,
Casă lângă soare și-a făcut demult,
S-a privind în cerul curs într-o fântână,
Oglindind în stele setea de lumină.

De pe fruntea zării s-au desprins comete,
Desrămarea nopții-i plină de regrete;
Serpii înserării s-au retras în zodii,
Așteptând să crească, din sămânță, rodii.

E târziu în vise, e târziu în viață,
Lacrimele luminii încă ne învață,
Că un strop de rouă peste un vulcan
Poate fi botezul clipei în Iordan.

Soarele cunoaște drumul de-nceput,
Luna nu-și întoarce fața spre trecut,
Dar oglinda-n care se privesc pe rând
Nu mai are margini, nu mai are gând...

VIAȚĂ DIN BELȘUG

Gabriela TĂNASE

Lumina iernii abia adie... O pace adâncă și blândă, ca de biserică, curge în șiroaie încete de tăcere. Fulgi dantelați, cu miros de vecie, izvorăsc moi și lucioși din pronii, întrecându-se stăruitor în goana lor de argint... Un dar pentru sufletul tău - acel loc tainic unde au fost țesute, în chip ciudat, toate cele care se văd despre tine.

Îmi ești drag...

Iată un verb lesne de conjugat și un act al inimii mele care se mlădiază mereu, dinspre mine spre tine, cu un cuget curat, îndrăgostit de Dumnezeu.

Îmi odihnesc gândurile în poala uimirii tale, ca un copil ostenit de-atâta fugă cu norii... Ca un tânăr căruia îi este dor de cineva cu gest tandru și moale, care îi poate pune în rânduială, o dată cu șuvițele de păr zbârlite de vânt, și gândurile, într-un rit al gingășiei îngemănate molcom cu visul...

Este începutul unui nou an și, mai întâi de toate, dragul meu prieten, mă simt atât de bucuroasă să îți mărturisesc că aș vrea pentru tine, ceea ce îmi doresc și pentru mine: începutul unei vieți noi - o viață din belșug.

Anul acesta, îți poți face din bucurie un obicei. Înfloriri... Lumini aurii de izvoare noi, tresăltate peste vreascurile zilelor de ieri... Întoarce-ți privirile spre El și vei vedea cum te vei lumina de bucurie!

"Eu am venit ca oile să aibă viață și s-o aibă din belșug" (Ioan 10:10) - iată, o făgăduință amănunțită ca o ninsoare neîntreruptă, deasă, viscolită...

Focul arde în sobă, cu trosnet, pe tipsii de soare... La fereastra inimii, fulgii cad rotindu-se din Înalt, fără a se sparge... Dantele viu agățate de policioarele lumii... Minuscule ligheane de vată căptușind stăruitor podelele greu mirositoare și tocite ale pământului...

"Iată, Eu fac toate lucrurile noi." (Apocalipsa 21:5)

Știi că, fie și numai pentru un singur om dispus să privească în ochi dragostea Mântuitorului, chiar și numai pentru unul, El ar fi înfruntat Calvarul despărțirii de Tatăl Ceresc?

Te topești de dorința de a te lăsa iubit și de a-L iubi astfel? Arzi de nerăbdare să te însoțești cu El în fiecare zi pe drumul acestui an?

Simți cum toată iertarea Lui se prelinge ca o lacrimă de bucurie prin tine?

Vrei să trăiești pentru El, să dăruiești această bunătate a dragostei Lui, semenilor tăi?

Tânjești să știi cum să fii o parte din taina lui Dumnezeu, din misterul Său coplesitor?...

"...Învățați de la Mine, căci Eu sunt blând și smerit cu inima." (Matei 11:29)

În subțioara albă a iernii melci iscoditori, înhămați la vânt, trudesce felinare pe zăpadă, împrejmuid cîrpiri... Urma lor luminoasă se îmbracă în ninsoare, dăinuind preț de o zi... Astăzi...

"...Câtă vreme se zice: 'Astăzi, dacă auziți glasul Lui, nu vă împietriți inimile...'" (Evrei 3:15)

"O iau înaintea zorilor și strig: nădăjduiesc în făgăduințele Tale. O iau înaintea străjilor de noapte și deschid ochii, ca să mă gândesc adânc la Cuvântul Tău." (Psalmii 119:147-148).

Mâini visătoare înfloresc sub fruntea ta o stea, încă una... Trei, șapte, douăsprezece, o sută patruzeci și patru de mii... Porumbițe argintii, cu irizări gălbui de lună, fâlfâie, rupându-și zborul din colivia nopții...

"Doamne, auzi-mi glasul dimineța! Dimineța, eu îmi îndrept rugăciunea spre Tine și aștept." (Psalmii 5:3).

Răsăritul amestecă liniștit lumina anotimpului în căldări de var mâncate de rugină. Cu străluciri domoale, blânde, odihnitoare, fulgii își leapadă cămășuțele lungi de noapte și îngenuchează neîntinați la picioarele zilei...

"Rugați-vă neîncetat..." (1 Tesaloniceni 5)

Vântul răcoros, încărunțit de ceață, scutură deznădejdea cuiburilor goale de sub streșinile răstignite în drumul lui... Te scuturi și tu, ca de niște dărâmături, de toată angoasa și teama pe care ți-o inculcă existența însăși...

Lumea în care ai vrea să respiri vertical este în plină prăbușire...

Miroase greu a corectitudine politică și a relativism moral... Duhoarea ororilor postmoderniste și poststructuraliste - antitraditionale, antimetafizice și antiideologice, umple văzduhul, otrăvindu-l definitiv...

El așteaptă cu fața îndreptată către Planeta Albastră, pământul Măinilor Sale, siluit să devină o imensă dar degustătoare groapă de gunoi.

Dincolo de zare, foșnesc sorii dimineții... Ai încă unei dimineți... Dumnezeu te așteaptă neostoit, fără să obosească, să contenească. De multă vreme... Încă din vremea în care nu erai decât un gând frumos în inima Sa.

Jinduiești tu după El? După tot ceea ce este înălțător, nobil, curat? Te topești după prefacerea lăuntrului tău în chipul Lui? I-ai ridicat Lui altar în inima ta?

Tânjești de dorul de a aduce familiei tale, prietenilor tăi, colegilor, vecinilor, bisericii tale, societății în care trăiești, un plus de bunătate, de frumusețe și iubire?

Cum arată gândurile tale? Câtă nădejde și curaj răsufală în lăuntrul lor?

Cum sunt vorbele tale? Cât har și vindecare adastă în fiecare silabă rostită?

Dar zâmbetul? Cum îți este zâmbetul? Este el o lumină pe chipul tău - curată, genuină, imperturbabilă...

Cum este dorul tău? Care este setea adâncului tău? Însetezi tu după izvorul răcoritor al puterii divine, după Apa care-ți poate înviora visurile, săturându-te pe vecie?

Apusul tremură în crengile înflorite de zăpezi, zvâcnind stins sub suflul lor înghețat...

Ninge peste pleoapele unei păpuși cu rochie albă, pierdute pe caldarâm. Omătul îi intră în ochii mari, albaștri, pe jumătate deschiși - pe jumătate închiși... Pe jumătate...

Ești dispus să fii pe de-a-ntregul al Lui?

Christos Domnul te îmbracă în neprihănirea Sa. El îți șterge vina. Iubirea lui Iisus în inima ta va birui competiția inimii tale de a fi mai mare decât semenul tău și va birui dorința nestăpânită și vinovată de a grai de rău.

Atunci când vei înțelege că Tatăl tău ceresc te iubește în ciuda nereușitelor și a slăbiciunilor tale, abia atunci vei găsi forța de a dori să fii diferit, de a lupta să ieși din eroarea ta.

Abia atunci vei simți chemarea foamei și setei cărării înguste, nevoia de a fi cu totul sătul, în întregime al Lui...

Vei vedea atunci că nu exteriorul tău are valoare, ci lăuntrul tău. Că nu prestigiul tău are însemnătate, ci caracterul tău.

Nu te hazarda! Nu spune: "Îmi voi îndrepta purtarea, voi deveni mai bun." Nu încerca să te schimbi singur. Ascultarea exterioară, acompaniată de absența creștinismului lăuntric, este unul dintre cele mai mari pericole în care te poți afla.

Autodisciplina nu este caracter. Comportamentul exemplar, manierele frumoase, conformarea exterioară sau efortul atent de a respecta regulile nu înseamnă caracter. Imitarea nu este caracter. Apartenența religioasă nu înseamnă caracter. Inteligența nu este caracter. Talentul nu este caracter... Poziția ta înaltă pe scara socială nu înseamnă caracter. Nici stilul de viață... Cultura este excelentă să o ai, dar aceasta reprezintă împlinirea doar a unei nevoi relative, cultura neînsemnând caracter.

Ceea ce este necesar pentru a trăi o viață asemenea lui Iisus Christos este schimbarea naturii tale lăuntrice. Și aceasta este lucrarea lui Dumnezeu.

Împrietenește-te cu El! Cunoaște-l! Îndrăgostește-te de El!...

A te îndrăgosti de Iisus înseamnă, mai întâi, a-L privi lung și meditativ cu admirație și emoție și a te lăsa modelat într-o asemănare cu El. Îndrăgostirea de El este uluirea cu care te predai în mâinile Olarului, I te abandonezi, mai mult, tot mai mult, până la plinătate, până la esență.

A te asemui cu Isus este visul din care se merită să te trezești încă o dimineață și pentru care merită să lupti în fiecare dimineață.

Ai nevoie de resursele Duhului Său Sfânt pentru a plămădi în interiorul tău un caracter după voia lui Dumnezeu. Pune la lucru, prin puterea Lui, orice capacitate, orice "talant" pe care îl ai ca dar de la El...

Bunătatea Lui caută cu ardoare să-ți facă binele, să-ți dea ploaie de primăvară peste suflet, să te spele de tristeți, de griji și îndoieli, să-ți dea pacea Lui...

De dincolo de zare, se aude zvon îngeresc.. Vremea este la răspântii... Ploaia târzie zumzăie, ropotește, mai aproape, tot mai aproape, de sub zăpezi...

Creșterea spirituală nu este una naturală. Va fi atât de rapidă cât îți oferi tu șansa. Pune-ți speranța în Iisus! "Nu este niciun om neprihănit, niciunul măcar." (Romani 3:10) El a pus-o la dispoziția ta, ți-a șters vina care merita pedeapsa. Sursa credinței tale sau a experienței tale creștine este Cuvântul Său, Cartea Cărților - Biblia.

Dedică-te contemplării atât Dumnezeului Scripturilor cât și slujirii semenilor - iată aici, atât neprihănirea cât și înțelepciunea vieții din belșug.

"Prin aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții." (Ioan 13:35). O dragoste ca a lui Mesia!

Dragostea Lui este umilă - alină, vindecă, ridică pe cel căzut, se jertfește. Altruismul este veșmântul ei...

Egoismul este infatuat - defăimează, distruge, critică, disprețuiește. Este plin de sine.

Dragostea înviorează viața și o prelungește dându-i sens. Ea îl pune pe celălalt mai presus de sine.

Egoismul îngrădește ființa, îi asfixiază spiritul, luptându-se pentru faimă, prestigiu.

Dragostea de natură divină se manifestă prin îndurare, grijă, milă, har... Ea nu are nevoie de recunoașterea mulțimii; ei fiindu-i îndeajuns doar aprobarea lui Dumnezeu.

Egoismul are chipul desfigurat de ostilitate, răstălmăcire, gelozie, competiție, meschinărie. Este vorace, vanitos, capricios și devorator de laude.

Dragostea iartă, rabdă, se sacrifică, așteaptă...

Egoismul recurge la batjocură, presiuni emoționale, șantaj, brutalitate...

A iubi fără condiție poate fi răspunsul la marea dragoste a lui Dumnezeu și, în același timp, lovitura de grație dată ego-ului tău.

Îndrăznește, dragul meu prieten, și pășește în călătoria acestui an căutând să-ți potrivești bine tălpile, pe urmele Tatălui tău care este în ceruri...

Îți doresc să ajungi acolo de unde să poți fi o unealtă de viață spre viață pentru cei din jurul tău. "Poți totul în Christos care te întărește!" (Filipeni 4:13)

Păstrează înaintea ochilor tăi slava dragostei lui Dumnezeu și a Împărăției Sale care stă să vină și îndeasă bucuria aceasta în străfundul inimii tale frânte și pecetluite cu rugăciune!

Și, precum Pavel, apostolul, uitând ce este în urma ta și aruncându-te spre ce este înainte, aleargă spre țintă, pentru premiul chemării cerești a lui Dumnezeu, în Christos Iisus.

În soba camerei cu ferestrele în zăpadă, lemnele vor arde molcom, fără trosnet... Fără zbucium și zgomot. Liniștit... Mocnit... Ca un cântec șoptit...

Viața din belșug te așteaptă! Ne așteaptă!

Eu, deja, mi-am pornit alergarea...

Îmi ești drag...

POEZII
Camelia ARDELEAN**Mă-mbăt cu apă moartă...**

Mă-mbăt cu apă moartă la crâșma zisă viață,
Mai am în pușculiță vreo paișpe gologani;
Pereții puși pe șotii de piele se agață,
Mințindu-mă cu visul din floarea de castani.

Eram precum intrusul din propria genune,
Dar azi bacchusiana fervoare m-a-ncolțit;
În sulite de gânduri curajul de-mi apune,
Mai trag un gât din sticla cu tentă de cromit.

Pe sârmă oscilează iluzii carnivore –
Le-a prins euforia de câte un picior
(Pe calea către iaduri sunt câteva Gomore,
Ce-și strigă ignoranța și umbrele în cor).

Idei fosforescente se-nghesuie să pască,
Din iarba cutezanței de-a fi, un ultim smoc;
Se-ascunde-n conștiință un sămbure cu mască,
Prin gânduri turmentate, ca în caleidoscop.

Absorb reminiscențe din tipica povară
A golului de sine, ce da pe dinafară...

„Eu nu strivesc corola...”
(blagiană)

„Eu nu strivesc corola” ce-n inimi se arată
„Și nu ucid” în nimeni un vârf de curcubeu;
Aleg să birui focul, ca blândul Prometeu,
Să rotunjesc Lumina în suflete-erată!

Ating cu gândul taine în piatră zăvorâte,
În care încolțit-a un bob de univers;
Când bezna se disipă în cugetul imers,
Înseninez fântâna de visuri mohorâte.

În timp ce crește iarba „pe buze ori morminte”,
Culeg din vraja lunii misterios nectar,
Sporesc cu ne-nțelesuri eterul selenar;
De luturi se agață tăcerea din cuvinte.

„Eu nu strivesc corola” pe fruntea unor clipe
„Și nu ucid” izvorul de ploi ce ni s-a dat;
Răzleț prin necuprinsul de spaime spintecat,
Aștept, din îndoială, un zbor să se-nfiripe...

Cum să te-agăți de cer fără iertare

Cum să te-agăți de cer fără iertare
Și cum să prinzi de toartă-un curcubeu,
Când printre nouri crește-un aculeu,
Ce îți străpunge palidă visare?

Reanimându-ți istovitul eu
Cu mici perfuzii de iluzii-amare,
Încrâncenată soarta ți se pare,
Pe drumul șubred către Dumnezeu.

De la cheremul patimilor noastre –
Corăbieri captivi în propriul ghiol,
Plutim în vise așa-zis albastre,

Regurgitând fragmente de nămol,
Pierduți pe urma Păsării Măiaștre,
Nemulțumiți de zborul prea domol.

În parcul trist...

În parcul trist se deapăn-o poveste
De fiecare mierlă de pe gard
Și-un leagăn vechi se-mpiedică-n proteste,
Când vântul se agață de stindard.

Un fulg stingher statuii-i dă binețe,
Pe soclul rece timpu-a-ncremenit;
Aștept tacit ca liniștea să-nghete,
Să-i spun, din nou, tăcerii bun-venit.

Mă plimb pe-alei cu frigul în spinare,
Ca un proscris cu salba-i de dureri,
Sub felinar un bob de cer transpare;
La înfrunzire teamă ți-e să sperii.

Pe Eminescu picură lumină;
În lumea păcii, slova-i cristalină...

Cu zborul frânt în iris...

Cu zborul frânt în iris deseori,
Ne iscălim îngenuncheați sentințe
Sau colectăm din fugă neputințe,
Îndepărtați de cei mai intimi sori.

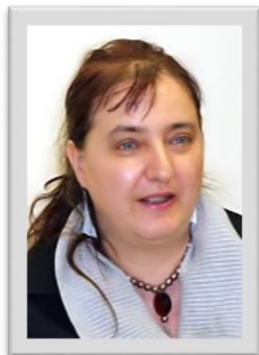
Făcând prăpăd în lanul de dorințe,
Purcedem la cules de meteori,
Simțind ce simplu este să cobori
Și să pășești pe veștede voințe.

Dac-am putea, din resturi de morminte,
Un alt Eden să-nfiripăm cândva,
Să ne-nfruptăm, flămânzi, din cele sfinte,

Însuflețind aripi de mucava,
Ne-am ușura din cruci, luând aminte
La frigul ce în inimă răcnea.

LIRISMUL FEMININ: NATURA ȘI VALORILE ROMÂNEȘTI ÎNTR-UN CONDEI

-Convorbire cu poeta Lia Filoteia Ruse-
Eva HALUS

Lia Filoteia Ruse este poeta anotimpurilor sufletului și a revelațiilor naturii, atunci când, în mijlocul ei, o face să vibreze, să participe la trăirile ei, așa cum, încă din strămoși, se obișnuiește la noi, românii, să fim frați cu natura. Lia Ruse s-a născut la 13 mai 1931 în satul Teiu din Vale, în județul Argeș. Fiica învățătorilor Ioana și Nestor Gogoncea, cei care au înființat și organizat viața Căminului Cultural din satul lor este influențată și inspirată de înclinația spre poezie a tatălui ei, începând să compună versuri încă de pe băncile școlii primare.

Urmează liceul Mihail și Sevastița Vasilescu din Pitești, cât și liceul I.L. Caragiale din București, care pun baza culturii și rezistenței la vicisitudinile vremii aduse de instaurarea comunismului în România. Urmează cursurile post-liceale ale Școlii Tehnice de Farmacie de trei ani din orașul Pitești, absolvind în anul 1963.

Lia Ruse își începe activitatea literară odată cu schimbările aduse de "Decembrie 1989". Debutează în revista Argeșul liber cu poezia Biserica cu ceas la 21 ianuarie 1990 și de atunci a scos la lumina tiparului peste 20 de volume de versuri. Membră activă a Clubului de Aur al Asociației Culturale Române din Montreal, a Asociației Scriitorilor de limbă Română din Quebec, a Asociației Canadiene Române din Quebec, membră a cenaclului Mihai Eminescu și a Cenaclului Internațional Prietenii Poeziei, este cunoscută și foarte apreciată pentru poeziile sale și pentru impactul pe care îl are asupra definirii și păstrării valorilor tradiționale în comunitatea noastră.

EVA HALUS : - *Stimată doamnă Lia Ruse, în poeziile dvs respiră dragostea pentru frumos și o cunoaștere adâncă a sufletului românesc. Ați copilărit la sat, poate că acolo s-au format primele impresii puternice despre natură și armonizarea sentimentelor cu natura. Copilăria dvs. a avut un impact important în devenirea dvs. poetică?*

LIA RUSE : - Da, am avut șansa devenirii datorită faptului că, m-am născut într-o familie de adevărate cadre didactice, adevărați învățători. Ei au reușit să folosească buna lor pregătire didactico-pedagogică. Tatăl meu a fost format încă din Școala Primară, din Priboieni, de către învățătorul Codin Rădulescu, care avea o cultură aleasă în domeniul instrucției, educației, o aplicare specială spre evidențierea valorilor presărate de viața la sat în evoluția acestuia. Apoi, tatăl meu a fost de-a lungul pregătirii sale în Școala Normală premiant de onoare (adică premiant pe toată școala), având norocul de a avea în formarea sa un colectiv de profesori de înaltă ținută profesională.

Mama, născută în satul Teiu-Vale, cu calități deosebite în cunoașterea și folosirea naturii care a fost, de asemeni, dăruitoare și scriitorului Vladimir Streinu, (format, cam în aceeași perioadă de timp, la Școala Primară din sat), era dotată cu o imaginație extraordinară ce s-a materializat în activitatea ei culturală: dansuri naționale, teatru, cor, din cadrul Căminului Cultural înființat de tatăl meu în anul 1928. (Fiind printre primele Cămine Culturale sătești din țară). La șase ani eram pe scenă și recitam poezii, mai târziu eram în echipa de teatru a Școlii Primare și mai târziu, noi elevii de liceu, în vacanțele mari, sub îndrumarea directorului Căminului Cultural, realizam serbări frumoase pentru culturalizarea sătenilor. Astfel, natura și mediul sătesc m-au marcat din fragedă copilărie.

Dna Lia Ruse sărbătorind împlinirea vârstei de 88 de ani, alături de soțul ei, DI Ion Gh. Ruse, profesor de matematică, în 2019..

EVA HALUS : - *Poeziile dvs. au fost recitate începând din februarie 1990 de către Elena Velisar, Victor Ștengaru și Mihai Rosetti la Vocea Americii. Cum vă simțeați, vă aduceau dorul de libertate, dorul de zbor către alte zări?*

LIA RUSE : -M-am simțit descătușată de opreliștea făcută, ani și ani, tatălui meu de a-și publica scrierile, creațiile sale literare deși, înaintea instalării comunismului, publicase cărți și nenumărate articole în diverse reviste. Mi-a părut foarte rău că tata nu mai exista. Avuseseră grijă, încă din anul 1983, autoritățile securiste să pună capăt vieții lui. Ei nu aveau nevoie de oameni corecți, pregătiți temeinic și cinstiți. Ei foloseau oameni săraci cu duhul. Numai aceștia puteau să le îndeplinească ordinele devenind roboți.

Mi se părea că este foarte târziu, pentru mine. Cât de mult suferisem! Cât de mult pătimisem și ascunseseam, din răspuțeri, să nu arăt nimănui necazurile mele. Am trecut prin mari încercări. Nu mă mai primeau nici să mă înscriu pentru examen de admitere la facultate și când solicitam un post liber mă respingeau. Luam o foaie de hârtie pe care treceam fie un dialog făcut cu mine însămi, fie un poem în care-mi exprimam durerea sau neînțelegerea mea față de aberațiile întâlnite. Nu mai am mare lucru din toate notițele mele înșirate pe te miri ce hârtii. Presupun că acestea în care îmi scriam toate supărările, m-au salvat. Cred că scrisul salvează. Nu aș fi crezut în veci că s-ar mai fi putut schimba ceva. Cine și-ar mai fi închipuit că cineva s-ar mai fi putut revolta împotriva unui sistem atât de încheagat și după atâta vreme? Însă, știind cât de mult am suferit, în acel timp, soțul meu care urmărea *Vocea Americii*, ca toți românii sătului, până în gât, de acest regim, m-a convins să trimit câteva poezii acestui post de radio. Era momentul când *Vocea Americii*, printr-un colectiv select de oameni de cultură, organiza emisiuni culturale în scopul trezirii ascultătorilor la viața liberă, descătușată de chingile comunismului. Distinsele personalități enumerate de dumneavoastră, duceau o acțiune de culturalizare românească. Dorul de libertate și de afirmare a ideilor obstrucționate tatălui meu și anihilarea devenirii mele prin piedicile puse promovării pe treptele de învățământ, mi-au îndreptat preocupările, de a simți și de a trăi frumosul și binele acordate de natură și iubire, Aveam o familie frumoasă. Asta mi-a fost preocuparea atâta vreme...Dorul de libertate s-a împlinit

după așa zisa revoluție din 1989. Dorul de zbor nu a fost așa acut. Am venit în Canada la ideea fiului nostru cel mare, de a nu rămâne singuri la bătrânețe. Și...câtă dreptate a avut...Abia astăzi ne dăm seama.

EVA HALUS : - *Ați sosit în Canada la 24 mai 2004. Care au fost primele impresii aici?*

LIA RUSE : - E adevărat. În seara zilei de 24 mai 2004 am descins în aeroportul Trudeau-Montreal. Aici, mai fusesem de două ori în vizită la fiul nostru... De-acum, primele impresii erau ale unor cetățeni aproape canadieni. Intram definitiv într-o țară vastă, primitoare, aerisită, cu legi largi și respectate în ceea ce privește drepturile dar și datorile cetățeanului canadian, cu toată diversitatea etniilor și implicit a limbilor lor. Administrația transporturilor și a instituțiilor legate direct și imediat de încadrarea noastră în societate erau bine organizate și aceasta a influențat pozitiv adaptarea noastră în societatea montrealiză. Am fost plăcut surprinși de activitatea administrativă care a reușit să ne aplice la timp și în bune condiții toate etapele încadrării noastre în acțiunea de a deveni cetățeni canadieni. Am avut o surpriză plăcută privind asigurarea de sănătate și funcționarea cu exactitate a administrației, folosind foarte sigur serviciul poștal, (ceea ce, acolo de unde am plecat, încă lasă de dorit). La festivitatea înmânării actelor de cetățenie canadiană, am simțit căldura și respectul celor ce au organizat această sărbătorire. Aș putea deci, să afirm că intrarea noastră în atmosfera vieții din Montreal a fost de bun augur, chiar dacă noi ne aflam în plină desfășurare a vieții de pensionar. Ne-am obișnuit repede cu toate mijloacele prin care ne asiguram viața de toate zilele deoarece, concetățenii erau plini de bunăvoință și colaborare.

EVA HALUS : - *Dintre primele colaborări pe care le-ați avut la Montreal au fost cele la jurnalele Tribuna Noastră, Pagini Românești și la revista Candela de Montreal. Cum ați fost primită în presa românească de aici și de comunitatea română, în general?*

LIA RUSE : - La revista Tribuna Noastră am ajuns dintr-o întâmplare. În anul 2004 toamna, am fost la agenția de voiaj Inter-Pallas pentru bilete de avion. În aceeași incintă se afla și editura revistei. Dl Basile Gliga, directorul revistei, ne-a întâmpinat și... din vorbă în vorbă, nici nu mai știu cum am ajuns la poeziile mele. M-a rugat să-i aduc poezii pentru revistă. Așa am făcut. Deci, am fost publicată, pot spune, din primele momente. L-am admirat.

Tot dânsul a fost cel care m-a convins și m-a recomandat să devin membră A.S.L.R.Q. Apoi, am publicat la ziarul Pagini Românești.

Abia, în anul 2010, la a doua lansare de carte ținută de mine, aici, în Montreal, în cadrul A.S.L.R.Q. a participat și redactorul șef al revistei Candela, dl Victor Roșca. Impresionat de discuțiile făcute pe marginea volumului și de recitățile poeziilor, am fost invitată să colaborez și la această revistă. Deja publicam la Observatorul Toronto (și Canadian Romanian Magazine) după un Medalion Literar realizat de dl Adrian Erbiceanu, președintele A.S.L.R.Q. pentru prima mea lansare de carte, ținută pe 6 martie 2010 în Montreal. La revista Destine Literare mi s-au publicat poezii, cred că din anul 2013. Îmi amintesc cu drag, cum d-l Alexandru Cetățeanu îmi ceruse poezii la o întâlnire inopinată, -pe stradă. Dacă a observat că nu trimit nimic, un timp, (plecasem în Europa), după vacanță ne-a făcut o vizită să-mi reamintescă. Îi mulțumesc. Între timp am început să public și la alte reviste, ca de exemplu în S.U.A., în Basarabia și în foarte multe reviste și ziare din țară. Cred că am fost primită de primită obiectiv și frumos din moment ce după lansările de carte s-a vorbit, s-a scris nu numai despre poezii ci și despre prezentările cărților. Multe reviste m-au anunțat că au preluat și

publicat poezii de-ale mele din revistele în care fuseseră deja publicate poeziile mele, ca de exemplu revista Pulsul Afroditei, revista Armonii Culturale, revista Logos și Agape, revista Vorniceneanu etc...Chiar și revista Bogdania a preluat de la revista Confluente o poezie despre Crăciun și am fost mândră și fericită.

Cu românii mă întâlnesc la cenacul Mihail Eminescu, la adunările din cadrul Clubului de Aur și cele din Cadrul A.C.S.R, apoi la lansările de cărți realizate la A.S.L.R.Q.

Atâta vreme cât nu superi pe nimeni, nimeni nu te supără. În general românii sunt antrenați serios în munca culturală și contribuie cu conștiințiozitate la manifestarea și dezvoltarea ei prin creații și asistență. De fapt pot spune că e armonie. Micilor nemulțumiri ale unora care erau obișnuiți, din țară, că ei sunt totul, nu li se dă atenție.

EVA HALUS : - *Care este primul dvs volum de versuri apărut în Canada? La ce editură și când?*

LIA RUSE : - Primul volum de versuri, în Canada, a apărut în anul 2001, când încă eram în România. A fost a cincea carte cu titlul -*Sculpturi în aripa timpului*- cu I.S.B.N.2-9807377-0-4 Imprimé au Québec par Info Pige, publicată de Lilion Ruse. Acest volum există în Bibliothèque et Archives Canada 9 Division du Dépôt legal, ca toate cele editate în Montreal, cu I.S.B.N.-urile corespunzătoare. A fost cea mai frumoasă, magnifică și gingașă surpriză literară într-o vreme când nu știam că voi deveni cetățean canadian.

EVA HALUS : - Am avut ocazia să scriu câteva recenzii la noi volume de poezii scrise de dvs. și pot spune că astfel m-am alăturat altor voci de scriitori și critici literari care apreciază poezia de înaltă vibrație sufletească, ivită de sub pana dvs literară. Asupra versurilor dvs. s-au aplecat personalități precum prof. Univ. Sergiu Nicolescu, prof. Univ. Mihai Goleescu, prof. critic literar Renata Alexe, prof. Univ. Vasile Măruță, Universitatea Nancy 2 France, poetul și scriitorul Ionuț Caragea, scriitorul și pictorul Constantin Paul Popescu, Renata Alexe, critic literar, cât și scriitori îndrăgiți de la noi de la Montreal, Adrian Erbiceanu, Ortansa Tudor, poeta și pictorița Eva Halus etc. Iată, îl citez pe dl. Prof. Nicolae Spinei, cunoscut eminescolog :

„Poezia Liei Ruse nu are interogații, îndoeli, ci revelații axionomice...Timpul ei nu este filozofic, trist și gol sau kantian. Fiecare poezie în capitolul ei, are o înfloreșcență de pastel, dar la sochul ei se află gândul...Poezia Liei Ruse este mitologie, filozofie de toate vârstele și o grațioasă imagistică feminină în decorațiunea gândului și ținutei intelectuale ca o dogmă...”

Și eu, referitor la ultimul dvs. volum de poezii, *Frânturi de veșnicie*, apărut în 2018 la Editura Singur din Târgoviște, am scris:

„Abordând versul în același inconfundabil stil ca în volumele precedente, Lia Ruse nu creează de loc o repetiție cântând iubirea care se desfășoară strâns legată de manifestările naturii. Poeta descifrează adierea vântului și a frunzelor, apusurile, răsăritul soarelui, prezența florilor, a pădurilor, a zăpezilor, a anotimpurilor ca o manifestare a iubirii universale care animă totul. Originea acestei dualități, iubirea unui cuplu integrat în fluxul universal al naturii, care se manifestă tot ca o ființă vie, o regăsim în literatura transmisă din timpuri mitice și în creația poetică folclorică din România, în poeziile de dragoste ale lui Mihail Eminescu, dar și în epoca Romantismului în Europa, ca de exemplu în picturile și poezia lui William Blake în Anglia, sau Delacroix în Franța.”

Cum se naște această formulă, care nu este un elixir, ci este mai curând o definire a sufletului și a simțirii tipic românească și

tipic feminine în trăirile sale care sunt totdeauna asociate cu natura?

LIA RUSE: - Am multe amintiri trăite în mijlocul naturii chiar din cea mai fragedă copilărie. Am copilărit într-o grădină de vis realizată numai de brațele părinților mei. Deși am deschis ochii la șes deci, la câmpia bătută de soarele torid din timpul verii, unduită de zefir primăvara, colorată în degradeuri toamna și... înzăpezită, mai mereu, iarna, toate aceste frumuseți, de multe ori explicate cu afecțiune de către părinți, au rămas ca cele mai frumoase povești în sufletul meu. Tata adusesse cu el, din regiunea deluroasă în care s-a născut și se formase, toți pomii fructiferi, toți arbuștii cu fructe de pădure, toate florile din Priboieni, într-o grădină cu alei de trandafiri, punctată cu stupi de albine. Între pomi și flori se întindeau răzoarele de legume și zarzavat, (inclusiv un solar).

Apoi influența activităților culturale înfăptuite de părinți, în scopul pe care și l-au propus : ridicarea nivelului cultural al sateanului prin înființarea și dezvoltarea manifestărilor culturale ca teatrul, dansurile naționale, cor și recitări de poezii, mai cu seamă, cu conținut istoric unde am fost și eu antrenată, au constituit un imbold în personalitatea mea. Sunt sigură că aceste preocupări ale părinților mei s-au reflectat asupra mea și am primit cu multă răbdare, duioșie și profunzime din partea lor explicațiile cu tentă de iubire a naturii, a aproapei, a satului, a țării, și, mai ales, a vieții. Ei mi-au hrănit sufletul și simțirile asociate naturii.

EVA HALUS: – Sunteți o observatoare fină a naturii și a fenomenelor ei...Cu aprobarea dvs., voi cita un fragment din poezia *O cupolă a extazului*, aflată în ultimul dvs. volum de poezii apărut în 2018, care este un exemplu în acest sens, dintre foarte multe exemple care se pot da din cărțile dvs.

„O cupolă a extazului e-acum!... /Se argintează cântecul în iarnă,/ Lama frigului taie aer și fum/ Și-un nor, căzut, începe să cearnă.../ Se-aud fluturi rotindu-se ușor,/ În balet deschis, nebănuț de blând,/ Și râd până în copilărescul dor,/ La nunta sărbătorită pe pământ./ Prin flaute trec cântece uitate/ Și pe pământ învie o poveste,/ Pe-un ecran magnific, inimi mirate!/ Ceru-i deschis și lunecă o veste. /Ca-n miracol, pe nor doarme zeul dalb/ Visează o lumină rătăcită.../ E alb, oriunde vrei să te-ntorci, tot alb/ Și, ninge ca într-o simfonie șoptită...”

Ați mai scris în iarna aceasta care abia ne-a părăsit? Când să ne așteptăm la o nouă lansare de carte?

LIA RUSE: - Bine-zis că această iarnă, abia ne-a părăsit. Suntem în luna mai. Eu am iubit și am trăit cu mare bucurie toate anotimpurile. Am cântat, mai cu seamă, toamnele și iernile. Îmi plac zilele acelea de toamnă cu căldură moale, luminate auriu, când frunza colorată -ușor uscată, se plimbă leneș un timp. Iubesc iernile calme, liniștite, când ninge și privesc de la geam, încălzindu-mă cu o ceșcută de cafea, dansul fulgilor de nea. Însă, iarna anului acesta, a întrecut măsura, devenind urăcioasă, prea geroasă și capricioasă.

Am scris mai multe poezii. Unele au fost deja publicate în reviste și ziare de specialitate. O nouă carte? Da... sper ca în această toamnă să o lansez.

EVA HALUS: - În decursul timpului, ați scris multe poezii dedicate unor evenimente istorice românești, cum ar fi Unirea și sărbătorirea a 100 de ani de la marea Unire (1918), Unirea Principatelor Românești, poezii dedicate țării, casei părintești, marilor noștri poeți și scriitori, Mihail Eminescu, Lucian Blaga, Octavian Goga, Al. Macedonski, I. L. Caragiale etc. Eu cred că prin aceste poezii ajutați și inspirați românii aflați departe de casă să nu-și uite originile și să le poarte cu grijă și mândrie. Ce ați avea să spuneți noilor generații? Ceva ce transmiteți și pe undele poeziei dvs. pentru toți cei care vor să audă *viersul* românesc, și să nu-l uite...

LIA RUSE: - Începând cu sfârșitul secolului XIX, odată cu Unirea Principatelor, valorile culturale, sociale și istorice, cultivate de simțul patriotic al Unirii și de instruire culturală chiar și de peste hotare, națiunea se organizează și evoluează în spirit patriotic, având și influența evoluțiilor pe continent. În consecință, mulți intelectuali români, dintre ei cu instrucție în țările avansate, au croit căile educației și ale formării curentelor de iubire de țară, de limbă și de neam. În România a venit un domn străin, sub care s-a obținut independența și organizarea către un stat cu regalitate care și-a pus amprenta în aceste idealuri de ridicare a națiunii. Părinții mei, ca și mine, ne-am născut și ne-am format personalitățile în secolul XX, marcat deosebit de valoarea statului-regat, unde viața culturală s-a dezvoltat pe principiul, în primul rând, al patriotismului, iubirii de neam și limbă. Acțiunile reprezentanților poporului, în dezvoltarea învățământului și culturii, au reușit să formeze multe personalități cu spirit patriotic. Deci secolul XX pune bazele cele mai potrivite pentru formarea noilor generații. Se instruiesc, cu responsabilitate, cadrele de învățământ de toate gradele. Prin personalități bine pregătite imprimă valori, atât prin planurile de instruire, cât mai ales prin personalitățile instructorilor. Așa s-a putut realiza Unirea cea Mare după primul război mondial. Preocuparea căpeteniilor pentru organizarea, administrarea și dirijarea poporului, a reușit să imprime acestuia, liniile principale ale valorii și obținerii ei. Astfel s-au dezvoltat sentimentele patriotice, iubirea și perfecționarea limbii și intrarea națiunii între popoarele cu nivel ridicat din toate punctele de vedere. În aceste frământări, acțiuni și realizări, s-au născut, s-au format, au muncit și au trăit părinții mei care au contribuit foarte mult la imprimarea acestor valențe pentru mine și generațiile pe care le-au instruit. Toate aceste trăsături ale evoluției națiunii române s-au imprimat cu entuziasm tuturor generațiilor de la începutul secolului XX, prin personalități bine popularizate care au rămas în mintea tuturor, deci, cei care au făcut studii cu dragoste și responsabilitate au putut să cunoască și să dezvolte pârgurile de progres și afirmare ale poporului român.

Mă consider printre acei care au înțeles și iubesc aceste elemente de mândrie ale neamului.

Ce aș putea să transmit mai mult, în poezie decât reluarea cu multă dragoste a tuturor trăsăturilor care au stat la baza evoluției neamului românesc -să nu uite niciodată aportul pe care românii l-au adus performanțelor științifice și culturale mondiale-.Deci, generațiilor viitoare aș dori să le transmit dragostea de muncă, de bine și frumos, contribuind astfel la înfăptuirea valorilor adevărate în scopul evoluției pe trepte superioare ale neamului. Prin poezia mea, eu respect țara, părinții, satul și personalitățile care au adus faimă și prestigiu poporului român (valorile românești). Iubesc foarte mult natura, spațiului de existență și dezvoltare a poporului nostru cât și a țării în care trăiesc.

EVA HALUS: - În poezia dvs., pe care o consider în general plină de speranță, generozitate, am găsit uneori, pierdute parcă într-o mare de optimism și câteva poezii în care vorbiți de neputință sau durere, însă prezentarea lor într-o formă estetică desăvârșită, care le face să rămână tot bijuterii literare, ne îndeamnă să le sorbim esența tot cu nesaț și, într-un fel să acceptăm mai ușor că răul, imperfecțiunea, durerea sunt inerente acestei lumi. Mă refer la poezia *Durere* pagina 73 din volumul *Arcada Timpului* și la poezia *Silabele* din același volum, pagina 72.

LIA RUSE: - Ați sesizat foarte bine. În poezia *Silabele* încerc să arăt că noțiunea de poezie, astăzi, nu mai respectă definiția care a consacrat-o. Se pierde muzicalitatea fonetică a versului, se pierde măsura și rima care dau elementele definitorii strofei poeziei. Dacă această formă de creație aduce ceva util culturii, este bine să se caute o definiție a acestei forme pentru ca cei care

citesc să aibă elemente pentru aprecierea valorii acestei creații. Nu înțeleg cum se poate numi –poezie- o bucată de citire fără rimă și ritm. Poti să o numești, simplu: idee, reflecție, cugetare, însemnare, etc. dar poezie? Nu!

În poezia *-Durere-* mi-am manifestat neputința rațională și emoțională de a înțelege sfârșitul vieții unei ființe când dispariția ei nu era de așteptat. Poezia a fost creată pentru soția fiului cel mic care a murit, tânără, de cancer.

EVA HALUS: - De profesie farmacistă, ați fost invitată împreună cu soțul dvs. să lucrați printr-un contract guvernamental în Zair, în Africa. Povestiți-ne despre această experiență, vă rog.

LIA RUSE: - Da, în toamna anului 1974 am plecat cu soțul meu în Africa, în orașul Kisangani, (Stanleyville) Zaire. Avea un contract guvernamental pentru 4 ani. Din 1975 am lucrat și eu în farmacie cu contract guvernamental între ministerele sănătății dintre România și Zair. Erau mulți români profesori de liceu și profesori universitari. Câțiva iubitori de literatură și muzică dintre cei de-acolo, realizau serate literare. Serata literară nu este un cenanclu, este o întrunire de iubitori de literatură. Pe un fond muzical citeam poezii dintr-un poet român sau fragmente din romanele scriitorilor cunoscuți sau orice alt gen literar. De multe ori povesteam și întâmplări, dar și amintiri. În felul acesta ne mai trecea și dorul de cei dragi care rămăseseră în țară. În Kisangani nu am lansat cărți, dar am citit ceva poezii pentru că eram mai liberi și erau toți intelectuali, pricepeau și înțelegeau libertatea de exprimare. Acolo am scris câteva poezii ca: *Seară în Zair, Pe ecuator, Tristețe, Plecărilor, Anotimpul ecuadorului, Ecuator*, etc. Cei care erau prea înregimentati nu participau la ședințele noastre literare. Aceste activități s-au născut din dorința de a ne păstra limba și cultura literară în acel ocean de populație mult diferită de aspirațiile noastre. A fost ceva izbucnit din inimile noastre în dorul puternic cel simțeam pentru locurile din care plecasem. Faptul că ne exprimam românește ne aducea un plus de energie și multă, multă răbdare ca să suportăm departarea de cei dragi. Așa s-a creat o punte de comuniune spirituală între cele două locuri geografice atât de deosebite din toate punctele de vedere.

EVA HALUS: - Ca prinos adus memoriei tatălui dvs., în anii ce au urmat după evenimentele din Decembrie 1989, ați adunat și publicat o parte din opera poetică a profesorului Nestor Gogoncea. Vorbiți-ne despre acest proiect și despre valoarea pe care o are poezia profesorului și tatălui dvs, atât pentru dvs. cât și pentru cititori, în general. Unde a apărut cartea/cărțile, la ce editură și în ce an?

LIA RUSE: - Scrierea tatălui meu este valoroasă pentru că așază în versuri toate problemele esențiale ale culturii și le pune la îndemâna cititorilor, dezlegând în poezie uneltele fundamentale ale educației, culturii și civilizației, îmbogățind mijloacele omului de a lupta pentru adevăr, bine și frumos,...deci, la luminarea căilor lui de a cunoaște și îmbogăți valoarea. Exemplu: *Modeste gânduri pentru toți* (poezie) și *Glasul sângelui în lacrima neamului* (proză).

Apoi a scris poezie patriotică în care a pus în evidență, cu măiestrie și vibrație, sentimentul patriotic. Printre acestea are și poezie prin care face critică argumentată, biciuind nedreptățile sociale și însăși esența ideologiei și politiciii statului comunist, dar mai ales măsurile luate de regim pentru a elimina forțele, talentele și valorile vechiului regim și aducând noi reprezentanți fără cultură și mai ales fără scrupule, să devină prin modestele lor capacități, ajutați de ură și incompetență să dirijeze soarta țării. Acest volum de poezie este un cazan efervescent de formare a patriotismului și conturarea unei dorințe puternice a unui stat de drept al poporului român. Numai statul de drept asigură evoluția pozitivă în toate domeniile de activitate ale neamului.

Prinosul adus scriitorului Nestor Gogoncea s-a fundamentat pe exprimarea în vers și muzicalitate a gândurilor lui, care cu ușurință pot fi înțelese de orice cititor. Volumul *Glasul sângelui în lacrima neamului*, exprimă în proză multiple analize și rezultate ale muncii sale care pot fi sintetizate. Citez: „*Trebuie să ne creștem urmașii în cultul muncii. Munca este rugăciunea, cum spuneau strămoșii noștri –Românii-, pentru că munca sustrage omul de la gânduri urâte, de la gânduri rele.*”

Creațiile literare care susțin afirmațiile făcute aici, se pot studia în următoarele volume depuse la Biblioteca Națională și Biblioteca județeană Argeș din România precum și biblioteca comunii Teiu Argeș:

1) *Modeste gânduri pentru toți* - volum apărut la ed. Exas, Pitești Argeș România, prin efortul soției sale, Ioana. Este un dicționar de exprimare în versuri a unor precepte de educație și morală, așezate în poezii de egală măsură în stil metric și strofe, folosind și citări din scriitori și filozofi clasici.

2) *Gânduri înăbușite* - volum de versuri create imediat după eliberarea lui din universitatea de reeducare de la orezăria din Chirnogi, unde a fost alături de oameni de cultură, politicieni de seamă, simpli săteni foarte cinstiți, (exemple de muncă din sate), într-un cuvânt patrioți adevărați. Acest volum a fost editat și publicat de fiica sa în anul 2008 la editura Tiparg din Pitești, România.

3) *Comuna Teiu (Legendă și Adevăr)* - volum apărut în anul 2009 la editura Tiparg Pitești România sub îngrijirea fiicei sale. În acest volum, așa cum le-a cunoscut și exprimat autorul, sunt cunoștințele sale despre istoria formării satelor Teiu din Deal (vechi), Teiu-din Vale (nou), Leșile, Bârlogu și Gruiu. Folosește versul de poem și legendă, accesibil omului simplu.

4) *Glasul Sângelui în Lacrima Neamului* - volum apărut în 2010 la editura Argeș Press Pitești. România. Acest volum vrea să fie strigătul poetului la trezirea națiunii împotriva tuturor forțelor care încearcă disiparea lui. Mijloacele pe care le propune pentru luptă sunt munca, iubirea ca rezultat de raționament curat bazat pe credință, morală și perfecționări prin cultură și educație conștientă și susținută.

5) *Lilion și Lelia*, volum de povești în versuri apărut în anul 2017 la editura Trend Pitești. România

6) *Ionică Fără Frică*, volum de povești în versuri, apărut în anul 2017 editura Trend Pitești, România

7) *Povestea Celor Trei Zâne și Voinicul Împărat*, volum de povești în versuri, apărut în anul 2017 editura Trend Pitești, România.

Aceste trei volume din urmă, au la bază povestirile, culese de autor, din localitatea Lingina din jud. Hunedoara, în primul an de învățământ și exprimate de el în versuri. Volumele au fost editate sub îndrumarea a doi nepoți, Lilion și Rulian Ruse

Și,... încă sunt destule manuscrise de publicat, în afara celor arse de un milițian care a fost introdus în casa familiei, pentru a locui, mutând familia poetului, familie cu ultimii doi copii, într-o casă cu o cameră.

EVA HALUS: - Ce planuri aveți pentru vara aceasta?

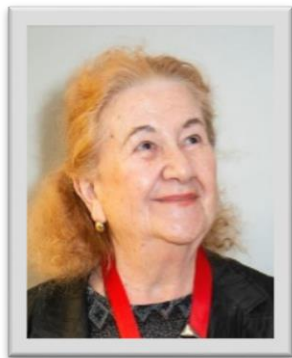
LIA RUSE: - Dorim ca sănătatea să ne ajute, să ajungem în România, unde ne-am obișnuit să mergem în fiecare an, trecând mai întâi prin Germania la cel de al doilea fiu. În România, anul acesta, vom încerca să realizăm sărbătorirea a 70 de ani de viață conjugală. Totodată sper să reușesc editarea unui nou volum de versuri.

Țin să mulțumesc pentru inițiativa dvs., de a realiza acest interviu care mă onorează.

EVA HALUS: - Vă mulțumesc foarte mult și aștept să ne întâlnim la o nouă lansare de carte!

ÎNTÂMPLĂRI DE VARĂ ȘI DE IARNĂ

(fragment dintr-un jurnal)

Melania RUSU CARAGIOIU

Cum pământul se rotește în jurul soarelui, acesta primește cu mărînimie și mîngăierea razelor dulci, dar și momentele, uneori cam lungi, ale „soarelui cu dinți”. Și iată că într-o vară, doamna Ria Draaisma din Olanda, chemată de soarele verii litoralului românesc și a vocației sale, a venit să petreacă un sejur la Mamaia, dar nu singură ci împreună cu nepoata ei care era de fapt fiica familiei de vietnamezi adoptați de soții Draaisma.

Cum tinerii roiesc sub soarele dogorător al litoralului atrași de tot ce se întîmplă și privind cu ochiul lacom la ciudățenia turiștilor străini, Alexandru, student și vorbitor de mai multe limbi străine, inclusiv dialectul „toth”(după mamă), a legat un fir de dialog cu frumoasa nepoată.

Ria, fiică de pastor misionar, era foarte obișnuită cu străinii și intra ușor în conversație. Din vorbă în vorbă i-a mărturisit lui Alexandru că ea face parte din asociația religioasă olandeză de benevolat și ajutoare pentru Europa de Est. În tot ce făcea ea era foarte determinată neuitînd marele sacrificiu al tatălui său, care în timpul unei misiuni a murit ars, fiindu-i incendiată locuința precară.

La puțin timp după acea vară, Alexandru a absolvit facultatea de drept și s-a căsătorit cu Ana. Ria era mereu prezentă în scrisorile sale către Alexandru și începînd de atunci când sosea în România locuia la Timișoara, la familia tinerilor căsătoriți, cel puțin o zi la sosire și o zi la întoarcere, granița către occident fiind foarte aproape.

Anul 1989 a marcat pentru Alexandru tentația de a se stabili cu noua lui familie în Germania împreună cu verișoara lui căsătorită cu un muzeograf de origine germană. Întîmplarea a făcut ca în Germania să se deschidă muzeul „Șvabilor din Banat”, iar soțul verișoarei a câștigat concursul lansat pentru acel post de muzeograf.

Ca în multe situații s-a creat o intrigă și anume, o vizită la vestitul Muzeu din Drezda, unde se găsește masa la care cele patru mari puteri beligerante din al doilea Război mondial au semnat armistițiul de pace, fiind prezent chiar Stalin.

Ca să vizitezi un muzeu ai multe obiective-exponate de văzut, multe de aflat și multe de fixat pe rețină și pe obiectivul fotografic dacă ti se dă voie.

Ulterior și eu am vizitat acel muzeu și am fost impresionată. Ni s-a mai spus, în introducere, chiar acolo despre orașul Drezda că fost aproape total distrus de bombardamente, dar ca după război a fost ridicat din nou din propria cenușă, fiind reconstruit fiecare element distrus și chiar fiecare cărămidă. Locuitorii orașului au participat lucrînd și transportînd cu mâinile lor goale, țărâna orașului, făcînd un legămînt de a folosi integral tot ce a aparținut orașului lor. Uimitor este că s-a restaurat totul așa cum a fost înainte de război.

Ca să intrăm în muzeu, grupul nostru a așteptat mult la intrare, fiindcă tocmai sosise un grup mare de persoane cu handicap care au fost debarcate și așezate în scaunele cu roțile. A fost pentru prima dată când eu, venită din România, am văzut atât de mult respect și grijă acordată suferinșilor neautonomi.

Revin la vizitarea muzeului din Drezda de către Alexandru și Ana. Acești tineri au vizitat Drezda și multe alte locuri turistice

în Germania „democrată” și bineînțeles și Berlinul, partea sovietică, dar s-au oprit în Landul Bayern unde Alexandru a cerut azil.

Nu este momentul de a povesti cum a decurs perioada azilului lor, dar tragismul era despărțirea de copilașul lor care avea doar un an și jumătate. Ana a aflat ulterior despre planul coechipierilor săi de a nu se mai întoarce în țară. Ea ar fi vrut să se întoarcă singura în țară, dar ei mai aveau doar o sută de mărci, sumă insuficientă pentru călătorie, iar călătoria unei tinere neînsoțite era incertă și chiar periculoasă în acele momentele post „perestroika”.

În țară, ambele bunici erau dornice să-l îngrijească pe micuț, dar el era trist și îi căuta pe părinți. Era pentru el perioada vaccinurilor și perioada bolilor copilăriei și micuțul a făcut o pneumonie foarte gravă.

A fost o perioadă de plîsete după cei plecați din cuibul comod în securitatea unui lagăr de azilanți, foarte rău văzut de autohtonii nemți, în special de tineretul german care intența nu de puține ori la acea vreme, incendieri cu „sticle Molotov”, împotriva azilanților.

A trecut cu mare greutate primul an și jumătate; mamele fără Ana și Alexandru, azilanții fără copil și copilașul fără părinți.

Se apropia un alt Crăciun cu familia despărțită dureros. Dar cum există un Dumnezeu „al bețivilor și al copiilor”, cum zice un proverb, Ria a venit cu ajutoare pentru Ungaria și România și a aflat de întîmplarea din familia Anei și a lui Alexandru.

S-a luat atunci imediat legătura cu serviciul de pașapoarte, s-a trecut copilașul în pașaportul bunicii din Timișoara și când Ria a pornit spre casă- Olanda și-a prelungit drumul prin Germania pentru a duce copilul părinților săi.

Drumul nu a fost deloc simplu, haltele erau rare. În mașină a început să miroase a săpun „Rexona”, după cum spunea Ria și într-un târziu s-a ajuns la un popas catolic din Budapesta unde au fost cazați cu toții.

Reședința cu multe etaje avea o curte ca un pătrat, înconjurat de clădire, iar la fiecare etaj erau terase cu parapete de metal.

Bunica a procedat imediat la spălarea rufelor, dar unde să le întindă ? I-a dat prin minte să le întindă pe gîrdulețul terasei, dar gazda a spus că tot ce se spală se usucă în podul clădirii, care folosește și de uscător. Bunica s-a supus obiceiului locului și a trebuit de asemenea să se supună unui alt obicei obligatoriu și anume să-și spele și părul chiar dacă fusese cu o zi înainte la coafor! A doua zi au plecat cu toții spre Germania, bunica cu noua sa frizură de lăiță țurcană...

Copilul dormea iar Ria și însoțitoarea ei se schimbau la conducerea mașinii. Dar făceau aceasta ocolind mașina întotdeauna prin spate și nu prin față pentru a evita orice risc; un alt bun învăț occidental.

Și iată-i pe toți ajunși în Germania! Părinții copilului erau cazați într-un mare conac cu etaje, împreună cu cel puțin patruzeci de persoane de toate naționalitățile, avînd o bucătărie comună la parter, unde se găsea și baia.

Bucuria a fost deplină, Ria a plecat spre Olanda, iar ceilalți au început să se dezmeticească, micuțul urmînd să petreacă primul Crăciun în Occident...

ANUNȚURILE COMUNITĂȚII

Grupaj realizat de Victor Roșca

NOTĂ: Toate activitățile culturale care se desfășoară la Sala Parohială „Pr. Petre Popescu” sunt suportate financiar de Catedrala Ortodoxă Română „Buna Vestire” din Montreal, proprietara imobilului

**Biblioteca „Mihai Eminescu”
a Bisericii „Buna Vestire”**

Biblioteca este deschisă:

- marțea și joia între orele 11:00 – 13:00, de pr. Liviu Alexandrescu, și
- duminica între orele 11:30- 13:00.

Biblioteca dispune de 20.000 de volume dintre care circa 5.000 în limba română și circa 15.000 în limbile franceză și engleză.

**Școala duminicală
pentru copii
a Bisericii Buna Vestire**

Scopul școlii duminicale este formarea micului creștin. Se transmit copiilor iubirea de semen, generozitatea, respectul față de părinți.

Abonamente

Vă rugăm să vă abonați pentru susținerea revistei. Costul anual este de 30\$.

1. Dreptul de a reproduce și de a difuza din revista „Candela de Montreal” este rezervat numai redacției.

2. De conținutul articolelor din revistă este răspunzător autorul.

* Candela pe internet la site-urile :

Asociația Canadiană a Scriitorilor Români
http://www.scriitoriiromani.com/ butonul Candela
Catedrala Ortodoxă Română Buna Vestire
https://bunavestire.ca/revista-candela

**ABONAȚI-DONATORI
CANDELA 2020**

Boris Guzun	70 \$
Total	70 \$

**Programul
Slujbelor religioase**

În fiecare duminică și în zilele de sărbătoare marcate cu roșu în calendarul creștin:

- Orele 9:30 – Utrenia;
- Orele 10:30 – Sfânta Liturghie.

În fiecare vineri la orele 18:00 se oficiază Slujba Acatistului și Taina Spovedaniei.

**Sărbători religioase și
programul liturgic**

- Miercuri, 25 martie, Buna Vestire

Servicii religioase

Anul	Botezuri	Cununii	Înmormântări
2010	124	17	4
2011	128	19	4
2012	101	15	4
2013	121	25	10
2014	129	18	4
2015	89	12	7
2016	119	15	2
2017	85	15	6
2018	73	15	4
2019	70	16	5
Total	1039	167	50

**Să ne cunoaștem
profesioniștii din comunitate**
**Me CEZAR CATALIN MIHAI
Avocat**

5497A, Ave Victoria, Bureau 104,
Montréal (Québec) H3W 2P9

Tel. : 514-341-5330, Fax: 514-341-8626
– Imigrație

– Drept matrimonial (separări, divorțuri, garda copiilor, pensii alimentare, litigii testamentare, omologări testamentare etc.)

– Drept imobiliar (defecte ascunse de construcție ori vicii de sol; recuperarea comisiunelor datorate agenților imobiliari)

– Régie du logement

VIOLETA PÎRVU
Courtière immobilier agréé

333 Champagne, St-Eustache J7P 2H4

Cell: (514) 567-4619

Courriel: info@Ianuarie

2019violeta.ca

**Cele mai bune condiții pentru clienții
români la www.violeta.ca**

**Cenacluri în februarie
la Montreal**
Cenaclul Mihai Eminescu

Dragi Cenacliști,

Vă mulțumesc pentru participarea la întâlnirea noastră de joi 20 februarie 2019 ora 18:00, la Centrul Comunitar de la 6767 Côte-des-Neiges, etajul 6, sala #697.

Au prezentat poeme, proză și materiale documentare: Marcela Straua, Ana-Maria Surugiu, Silvia Ionescu și D.H. Silvian. S-au citit și materiale ale unor autori din Toronto și România: Elena Buică, Carmen Ionescu și Mihaela Borzea.

Vă așteptăm cu drag pe 19 martie. Toți iubitorii de literatură și artă sunt bineveniți.

Leonard I. Voicu

Cenaclul umoriștilor și al prietenilor literaturii „Păstorel Teodoreanu”
- joi, 12 martie 2020 în Sala Comunitară a Catedralei Sf. Ioan Botezătorul, 1841 rue Masson, Montreal, H2H 1A1, între orele 18:00 și 19:00.

Cenaclul de istorie, tradiții și spirit românesc „Mihai Viteazul”, la aceeași adresă, în continuare - între orele 19:00 și 20:00.

Medicină naturistă – sfaturi de la medicul Iulian Mihăescu – în același loc de la 20:00.

Duminică, 23 februarie 2020, Ansamblul DATINA al Fundației Române din Canada va susține spectacolul „Dragobetele, sărbătoarea dragostei la români”, în Sala Comunitară a Catedralei Ortodoxe Române, Sfântul Ioan Botezătorul, 1841 rue Masson, H2H 1A1, în Sala Comunitară, după Sfânta Liturghie, cu prilejul tradiționalei agape frățești de lăsatul secului de carne, pentru Sfântul și Marele Post al Paștilor.

PRIMA CARTE ÎN LIMBA ROMÂNĂ, scrisă de DIACONUL CORESI *Angela FAINA*

„Mai toate limbile au cuvântul lui Dumnezeu în limba lor, numai noi, românii n-avem!” - spunea diaconul Coresi în secolul al XVI-lea, fapt ce l-a determinat să fie el, primul, deschizătorul de drum în tipărirea și scrierea primelor cărți în limba noastră.

Cărturar, tipograf și editor din secolul al XVI-lea, diaconul Coresi a fost o personalitate remarcabilă a timpului său. Tipăriturile lui Coresi utilizau graiul din Țara Românească și sud-estul Transilvaniei și au avut o mare importanță pentru evoluția și unificarea limbii române. Ele au stat la baza formării limbii române literare unitare.

A văzut lumina zilei pe plaiuri dâmbovițene, cu rădăcini adânci în satul românesc de pe valea Ialomiței, numit Cucuteni. Permanența familiei sale în județul Dâmbovița, atestată documentar de 150 de ani, este mult mai mare în timp. Coresi a învățat arta tiparului de la Dimitrie Liubavici și a folosit apoi, între anii 1556-1557 litera de rând a tipografiei maestrului său, pentru a imprima „Octoiul mic” la Brașov. După ce a tipărit această primă carte, a fost chemat de domnitorul Țării Românești, la Târgoviște, unde, între anii 1557-1558, în colaborare cu 10 ucenici, a tipărit un „Triod-Penticostar”, bogat ilustrat cu xilografuri. În încheierea cărții, el precizează următoarele: „Coresi logofătul, care am scris în cetatea de scaun Târgoviște, luna septembrie 8 zile și de la Adam, ani curgători 7034/1525” și semnează: „Coresi scriitorul”. În 1559-1560 s-a stabilit definitiv la Brașov, unde i s-a oferit posibilitatea de a tipări nu doar în limba slavonă, ci și în limba română, fapt imposibil la vremea respectivă în Țara Românească, din cauza opoziției Mitropoliei, care la acea vreme dispunea ca limba bisericească să fie slavona. Tipăriturile lui, apărute în mare parte la Brașov între 1556 și 1583, sunt adevărate „monumente” de limbă veche românească, acestea fiind importante și prin predosloviile scrise de el, în care se ridică pentru prima oară, cu hotărâre și claritate, problema introducerii limbii românești în cultul religios. Coresi a tipărit la comanda lui Johannes Benker din Brașov, cărți în limbile slavonă și română, iar în 1564, Coresi a realizat și alte tipărituri în limba română, la comanda unui nobil ardelean. După anul 1569 a început să tipărească lucrări la propria alegere, fiind considerat tipograf și editor.

Diaconul Coresi este cel care a făcut să pătrundă pe tot cuprinsul pământului românesc din „cele trei țări dacice” Valahia, Moldova și Transilvania, tipărituri în limba română. Răspândirea primelor cărți în limba poporului, a fost doar un început spre ridicarea sa, la un alt nivel, superior, din punct de vedere cultural și spiritual. De aceea, acest fapt a avut chiar o însemnătate istorică. În anii ce vor veni, lumina cărților tipărite chiar în limba neamului, îl va scoate pe acesta din întunericul ignoranței și îi va încălzi sufletul. Această iluminare, va pătrunde curând în rândul celor de jos, a celor

mulți, aducând cu ea binefacerile cunoașterii și a conștiinței de apartenență la același neam și limbă românească. Peste câțiva ani, la 27 mai 1600, Mihai-Viteazul își va aduce contribuția sa istorică, de importanță covârșitoare pentru noi, la coagularea și consolidarea românimii într-o aceeași țară românească, fiind creată pentru prima dată unitatea național-statală, după dezmembrarea Daciei Felix.

Diaconul Coresi a fost cărturarul, tipograful și editorul care ne-a lăsat o imensă moștenire: cărți cu texte românești, tipărite pentru prima dată în istoria limbii române. Acestea au luminat în întunericul cultural de atunci, devenind un far călăuzitor, pentru timpurile ce vor urma. Merită să-i aducem prinos de recunoștință și să-l plasăm alături de marii noștri corifei care au slujit cu sfințenie și pioșenie limba română.

Lucrarea lui Coresi „Apostol”, 1566

